

Tvůrčí život

ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ

ročník 13/2024

číslo 2

**Duchovní
zranění**

**Síla
pospolitosti**

Krása

**Sněm NSČU
v Ostravě**

**Unitářský
rozhovor se
Sarah Vinz**

Unitářský diář

**Úklid
židovského
hřbitova**

**Jarní modul
Unitářské
akademie**

Voda

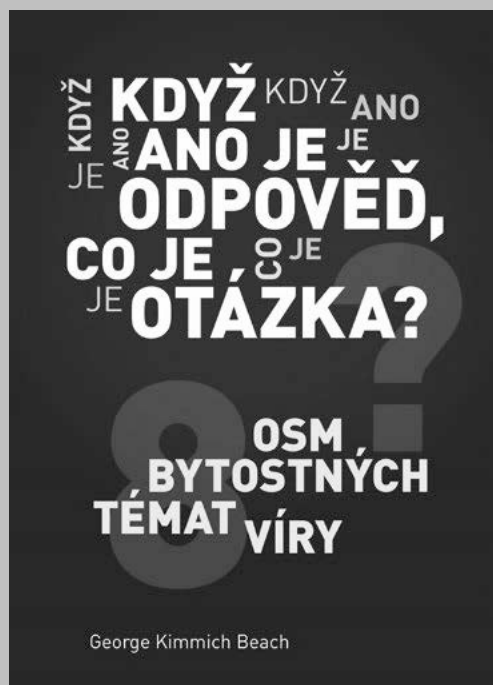

Poraněné vztahy a spiritualita

**Energie společenství
Žít, nebo přežívat?**

Nakladatelství Unitaria nabízí:

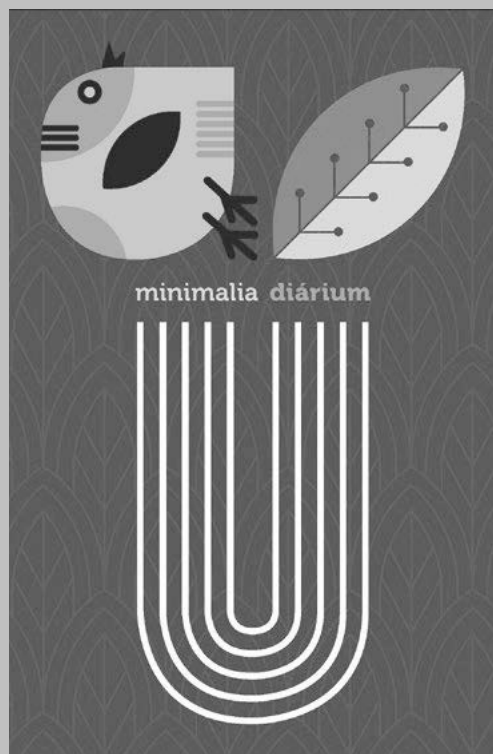

Když ano je odpověď, co je otázka? Osm bytostných témat víry

George Kimmich Beach

Pokud se začneme zabývat zásadními otázkami lidské existence, nastupujeme osobní hledání víry. Nejsou to otázky, které se ptají na informaci nebo názor, ale ty, které se zblízka dotýkají našeho srdce, směřování našich srdcí, našich myslí a naší vůle. Jak budu nakládat s tím, co mi život nabízí? Jaké mám či máme poslání? Jsou to otázky bytostně náboženské, kdo by ale čekal jakýkoli dogmatismus nebo něco předepsaného, bude překvapený. Jejich zodpovídání čtenáře naopak vede k tomu stát se plně vědomým sebe sama, na základě toho sobě samému porozumět, samostatně se rozhodovat o svých hodnotách a závazcích a jednat s jistotou a odpovědně.

Cena: 279 Kč, pro členy NSČU 200 Kč.

Minimalia Diárium

Pokud vás zajímá propojování spirituality s novými pohledy na lidský vztah k přírodě, tvořivost, vědomé prožívání života, nacházení naděje a radosti z vlastní existence a službu světu, pak je náš nový diář určený právě vám!

Ke každému dni v roce zde najdete kratičké povzbuzení a inspiraci k tomu, jak jím projít vědoměji, zapojit se do intenzivního bytí, které kolem nás proudí. Diář své majitele jemně směřuje spíše k vnímání cykličnosti přírodního času než lineárnosti času historického. Každou stránku pak ještě doprovází jedna ze tří sta šedesáti pěti originálních dětských kresbiček povzbuzujících nejen zapisovat, ale i malovat, vlepovat, vkládat... zkrátka neodolatelně zvou k zaplnění téhle zatím bílé otevřené pokladnice drobných i velkých příběhů, jež nás čekají, sotva ráno otevřeme oči.

Cena: 150 Kč.

Duchovní zranění, to zní jako něco strašného. Duchovní jako něco bytostně intimního, citlivého, bytostně podstatného pro náš život. Zranění jako bolest a ohrožení – něco, co rozhodně nechceme. Anebo ne? Co když jsou zranění, poranění a rány se spirituálním prožíváním kolektivního i individuálního u člověka bytostně spjaté? V tomto čísle jde *Tvůrčí život* proti kalnému proudu a nesvaté tradici, které spiritualitu (vše vznešené a posvátné) od zranění oddělují. Rány tu zkrátka jsou a tím, že je budeme zakrývat nebo od nich budeme odvracet svůj zrak, nezmizí. Naopak, začnou bolet ještě víc a mohou se stát nebezpečným zdrojem zánětu, který ohrozí celý náš (duchovní) organismus. Ohrozí nás jako individuální bytosti, nás jako duchovní společnosti, nás jako lidi. Jakkoli jsou rány bolestivé a hrozivě vypadající, teprve když na ně pohlédneme, nastane možnost jejich uzdravení. Dovolit vstoupit léčivému světlu do (nejen) duchovních ran chce i první téma tohoto čísla, Poraněné vztahy a spiritualita. Zranění téměř vždy přicházejí ve vztazích – ve vztahu s Božstvím, ve vztahu ke světu, a především ve vztazích s druhými lidmi. Prostor vztahu je nejen potenciálním místem zranění, ale také potenciálním místem jejich uzdravení. Proto navazující téma pojednává o Energii společnosti. Třetí téma navazuje na předchozí dvě s otázkou: Žít, nebo přežívat? Pokud jsou rány skryty, lze s nimi přežívat. Ale teprve když jsou spatřeny, přijaty a uzdraveny, lze začít doopravdy žít.

Ať všichni najdeme odvahu pohlédnout na svá zranění, ten pohled vydržet a dojít skutečného uzdravení.

Matěj Čihák

OBSAH

ŽIVÉ TÉMA: Poraněné vztahy a spiritualita

- 3 Duchovní zranění (Ruth Jochanan Weiniger)
- 11 Sexuální zneužívání nezletilých a náboženské prostředí (Martina Vintrová)
- 16 Jak dospělé děti alkoholiků nalézají smysl života a vztah k sobě (Pavčina Doležalová)

IN MEDIAS RES: Energie společenství

- 22 Osamělá generace (Marie Kapalová)
- 27 Sociální permakultura (Karen Ercolino)
- 32 Radosti a strasti: Síla pospolitosti (Sarah Vinz)

DUCHOVNÍ ROZHLÉDNUTÍ: Žít, nebo přežívat?

- 36 Žít, anebo přežívat? (Petr Samojký)
- 37 Nad mraky a za zraky (Jarmila Plotěná)
- 41 Grantové neštěstí ve štěstí (Kateřina Höferová)
- 44 Lze žít bez krásy? aneb zastavení u Sokrata (Petr Samojký)

KALEIDOSKOP

- 51 Nejsme tady sami – Směřování srdce: V Ostravě proběhl celorepublikový unitářský sněm (Kateřina Höferová)
- 53 Letošní valné shromáždění britských unitářů z perspektivy běžného účastníka (Kristýna Ledererová Kolajová)

Z UNITÁŘSKÉ KNIHOVNY

- 58 Zprávy z unitářské knihovny v Praze: Dvacátý první díl (Bohdan Chlíbaec)

UNITÁŘSKÉ ROZHOVORY

- 60 Veganství je pro mě spojené s unitářstvím: Rozhovor se Sarah Vinz, členkou IUCP (Rozhovor vedla a odpovědi přeložila Ruth Jochanan Weiniger.)

ČESKÉ UNITÁŘSKÉ OBCE A SKUPINY

- 69 (Nejen) unitářský diář – novinka z Obce širšího společenství (Kristýna Ledererová Kolajová)
- 73 Mládež spřátelené obce z USA podnítila projekt úklidu židovského hřbitova na Mořině (Kateřina Höferová)
- 75 Unitáři na festivalu Prague Pride (Tereza Vitoušová)

Z UNITÁŘSKÉ AKADEMIE

- 77 Jarní modul Unitářské akademie – Vedení (Melanie a Jaroslav Novákovi)

ZELENÁ UNITARIA

- 84 Žehnání vodám (Michal Kohout)
- 86 Jedinečná Země: Esence vody: Filmová recenze (Matěj Čihák)

Duchovní zranění

Ruth Jochanan Weiniger

Unitářské obce, podobně jako různá další liberální společenství, bývají často místy, kam přicházejí lidé zranění v duchovní oblasti. Nebo lépe: lidi s takovým zraněním potkáváme denně, ale v tramvaji nebo na plovárně to nebývá vidět. V duchovním společenství to vychází na povrch. Stoupenci liberálních směrů mívají sklon si myslet, že zraňují hlavně ti „druzí“ – tedy zastánci konzervativních směrů, rigidně smýšlející a přesvědčení o výlučnosti a jedinečnosti své pravdy. Zraňovat ale můžeme všichni – a taky to děláme.

„Blížkost v sobě nese jak potenciál, tak riziko.“ (Foto © pixabay.com.)

Ublížit má v češtině spojitost s přiblížením, s blízkostí. Blížkost v sobě nese jak potenciál, tak riziko. Potenciál ve formě vzájemného naslouchání, ovlivňování, společných činností, pomoci atd. je probírán a oslavován v řadě článků *Tvůrčího života* i přejímaných odjinud, proto jej nemá cenu rozvádět. Ne že by to nebyla pravda, ale my se teď zaměříme právě na ta rizika, na odvrácenou stranu blízkosti.

Jako zastánci liberálního smýšlení máme sklon očekávat, že člověk, který k nám přichází

z konzervativního prostředí se zraněnou duší, je takto zraněný právě tím, že někdejší prostředí bylo konzervativní. A s tím máme sklon očekávat, že to naše, které je samozřejmě lepší (jak jinak), musí takovému člověku přinést radost a uzdravení. Ehm!

Když si toto myslíme, děláme závěr, který je v naší pozici sice pochopitelný, ale může být „setsakra“ mylný. Předně bychom si měli uvědomit, že takový myšlenkový postup patří do širokého proudu, který je v západní kultuře

známý přibližně od osvícenství. Možná bude přesnější označit to jako téma – (obvykle) znesvobodnění nějakým náboženským společenstvím, systémem, přesvědčením apod. a pak osvobození ze strany někoho, kdo ukáže, že se věci dají brát i jinak, kdo oběti ukáže a umožní svobodné myšlení a cítění. Je mnoho důvodů, proč je toto téma nesmírně silné i dnes, v 21. století, jak o tom svědčí (namátkou): *Příběh služebnice*, *Čarodějnice*, *Unorthodox*, *Dražší než rubíny*, *Ďáblovy dveře*, *Jeptiška*, komiks *Pod dekou* – a mohli bychom dlouho pokračovat. Většina zmiňovaných děl stojí za shlédnutí nebo pročtení. To, že jsou tak aktuální i v 21. století, je dáno tím, že jsou nepěkně aktuální i způsoby myšlení a životní přístupy, které se v nich líčí. Stačí se přece podívat na libovolný zpravodajský server, abychom zjistili, že režimy, v nichž

duchovní žehnají zbraním, jsou nebezpečně blízko a mají v naší zemi svoje příznivce. Abychom zjistili, že paktování se některých náboženských představitelů s nacionalisty, odpůrci otevřené společnosti a příznivci „tvrdé ruky“ se děje tu otevřeně, tu skrytě a v náznacích i ve stovězaté kosmopolitní Praze. O aktuálnosti těchto nebezpečí pro otevřenou společnost, pro demokracii není pochyb: to je fakt.

Špatné by ale bylo udělat si z toho myšlenkový vzorec, podle něhož jsme jako liberálně smýšlející automaticky na té „správné“ straně, případně víme, co je dobře a co špatně pro druhé. Ne každý, kdo přichází z nábožensky konzervativního prostředí, musí být jeho obětí, a to i v případě, že si nese nějaké zranění (to mohlo být způsobeno i jinak). Brát takového člověka hned jako „oběť“ by

Zranění samotné někdy neodeznívá, „nezajizvuje se“ nebo se „jizva“ čas od času ozývá.
(Foto © pixabay.com.)

„Jenom nechce už zažít další zklamání...“ (Foto © pixabay.com.)

mohlo být nejenom mylné a urážlivé, ale dokonce i zraňující.

Odkud vlastně pocházejí zranění v duchovní oblasti, čím se liší od jiných a v čem jsou to vlastně obdoby duchovně ani nábožensky nezabarvených zranění? A v čem spočívají ošidnosti v liberálním společenství, které takto ubližovat nechce?

NÁBOŽENSTVÍ, SPIRITUALITA, PATOLOGIE – MAJÍ SE ODDĚLOVAT?

Náboženství, jak je vnímáme v našem západním světě, se týká „posledních věcí“ – tedy těch zásadních otázek našeho života, které jsou pro nás tak citlivé proto, že souvisí s naší konečností. Vědomí toho, že náš život jednou skončí, že skončí život našich blízkých, že skončí i svět, ve kterém věci nějak dávají smysl – to je možná nejcitlivější „místo“ v člověku vůbec. Už toto stačí, abychom byli v náboženské oblasti mimořádně zranitelní. Otázky sexuality, zejména rigidní sexuální morálky, a moci, zvláště zneužívání moci v náboženských institucích,

kteří si s takovým zraněním často spojujeme, jsou už jaksi „navíc“.

To je východisko, jež nám snad umožní vyhnout se patologizování náboženství šmahem, tu jako kolektivní neurózy, onde jako kolektivní psychózy a jindy jako mocenského prostředku. A snad nám to pomůže i vyhnout se úvahám, že náboženství je „vlastně“ dobré a zdravé, jenom se na ně navěšují různé lidské chyby, které je kazí. O obojím se dá psát dlouho, aniž bychom se dostali k tomu důležitému, a to jsou rizika pro unitářské obce a hlavně: pro lidi v nich.

Podívejme se na několik příkladů. Většinou pocházejí ze zahraničí, ale lidé s podobným zraněním mohou přijít už na příští shromáždění.

KDYŽ NEJDE ZAPOMENOUT...

Opustit zraňující náboženské prostředí a začít jinak je někdy nejtěžší rozhodnutí života. Ve filmech a románech to vypadá krásně a hrdina, který toto rozhodnutí udělá, bývá nějak „odměněn“ – ideálně šťastnou láskou,

„Doma už o tom Eva nemluvila, ani s nikým dalším.“ (Foto © pixabay.com.)

úspěchem v odpírané profesi a pocitem životního naplnění. Jenomže realita bývá jiná a mnohem „blátivější“. Spousta potíží přetrvává, někdy i doživotně. Pocity nejistoty, nízkého sebevědomí, nepřítomnost životního smyslu, které člověka ke zranění přivedly, zůstávají dál. Mohou se týkat prakticky všech oblastí života a mít nesčetné podob.

Hlavní ale je, že zranění samotné někdy neodeznívá, „nezajizvuje se“ nebo se „jizva“ čas od času ozývá. Všecko je to už sice minulost, ale to samotné téma je živé, člověk má potřebu pořád se k němu vracet.

Znám řadu lidí, kteří buď vyrůstali v nábožensky rigidní rodině, nebo se do rigidně náboženského prostředí dostali později, typicky jako mladí dospělí. V ČR jde nejběžněji o silně konzervativní římskokatolické kruhy

nebo o protestantská, konzervativně rigidní letniční společenství. Jejich „rozchod“ s tímto prostředím proběhl už před řadou let, ale oni se k tomu tématu pořád vrací. Nevracejí se nutně přímo k vlastním zkušenostem. Sledují například různé pitoreskní, netolerantní, trapné či jinak bizarní projevy těchto kruhů, články o nich nebo ukázky rozesílají kamarádům, vyhledávají vtipy a memy s těmito tématy, a jako by se jich nemohli nasytit.

Z mnoha důvodů je to pochopitelné, třeba jako způsob, jak těžké životní téma nějak zpracovat. Když se ale v liberálním společenství, které si zakládá na respektu k jiným náboženským přístupům, sejde několik takových lidí a začnou takto vtípkovat třeba při kávě po shromáždění, může vznikat divná atmosféra. Jednak ostatní mají i jiná témata, a jednak pokud vnímá spole-

čenství jako svoji hodnotu právě respekt, nelze družně vtipkovat na adresu jiných náboženství či denominací.

Nabízí se otázka, jak se ujmout iniciativy a s pochopením k dotyčnému člověku či lidem situaci změnit: lze nadhodit jiné téma, promluvit s dotyčnými, nabídnout jim nové podněty a aktivity – záleží na situaci. Osobně přitom vždycky zažívám bezradnost – a leckdy neodolám a k podobnému vtipkování a sdílení kuriozit se připojím. Taký mám svoje jizvy.

KDYŽ SE ČERNÉ ZMĚNÍ V BÍLÉ...

Kdysi kdesi jsem potkala mladého vzdělaného muže, řekněme mu třeba Walter. Měl za sebou těžké zkušenosti: jeho rodiče byli nábožensky vlažní, dali ho pokřtít, ale vlastně jen kvůli babičce. Mnohem víc jim šlo o to, aby se dobře učil, měl smysl pro povinnost a našel si perspektivní zaměstnání, aby všechno bylo „normální“ a „jak se patří“. Když na konci gymnázia začal chodit do křesťanského společenství, byli napřed vlažně pro, jelikož tam byli rodilí angličtí mluvčí. Když ale začínal brát křesťanství „moc vážně“, začali se stavět proti. Jenomže Walter byl zvyklý brát věci vážně, a tak bral vážně i to, co slyšel ve společenství. Začal mít strach, že přijde do pekla, jednak kvůli striktní sexuální morálce, které ve svých osmnácti nebyl schopný dostát, a jednak kvůli složitému teologickému důvodu: vyznal sice Ježíše jako svého osobního Pána a Spasitele, ale nebylo to spojené se křtem – vždyť už pokřtěný byl. A ještě k tomu navíc měl vážný problém s úctou k rodičům, s nimiž měl hádky kvůli náboženství. Zkrátka a dobře, několik let Walter jezdil po různých zemích Evropy, aby v nějakém dostatečně „správném“ společenství dosáhl druhého křtu. Neměl kamarády mimo křesťanská společenství, ovšem další potíže vznikaly, když některá společenství vystoupila proti sobě. Časem se u něj projevil vážné zdravotní problémy, které ho přivedly na několik let do terapie.

Walter během terapie začal pochybovat o některých věcech, které do té doby považoval za dané, postupně začal studovat, navazovat známosti, smířil se s rodiči. Vazby k někdejší společenství nezpřetrhal, spíše z nich byl postupně vylučován, až zůstal u letmých

kontaktů s těmi volnějšími. Když se rozhodl skončit to i s nimi, byl to skutečně konec jedné dlouhé etapy. A pak přišla etapa nová: Walter se začal angažovat v politice, rovnou vstoupem do strany Zelených. Ve své zemi má sice možnost dostat se tak do zajímavých funkcí a zajistit si i dobře placenou práci, jemu jde ale o něco jiného. Bere stranu opravdově, věnuje jí hodně volného času, prosazuje zelenou politiku a zdůrazňuje podíl křesťanství, zvláště „protestantského kapitalismu“ na nynějším stavu životního prostředí. Naprostá většina jeho přátel a známých je nějak spojená s aktivismem a společná témata i aktivity se jen málokdy týkají něčeho jiného než „zelených věcí“.

Walterův příběh se za jiných okolností mohl stát příběhem velmi aktivního unitáře. Nejspíš by byl spolehlivý dobrovolník, jakých obce moc nemají, díky dobré angličtině by skvěle reprezentoval na sjezdech, a přitom by se nechal do žádných funkcí. A všechno by bylo skvělé, až na to, že Walter by se nejspíš snažil být co nejlepší unitář a nic jiného. Byl by družný a kamarádský, ale vlastně proto, že takový má být jako unitář. A samozřejmě by na unitářství zdůrazňoval všechno, čím se liší od těch skupin, v nichž byl předtím. Určitá základní struktura by tu ale zůstala.

Společenství by mohlo pro Waltera hodně udělat a on by mu měl určitě co dát. Nastaly by ale chvíle, kdy by byl Walter v proklamacích liberálních hodnot paradoxně stejně rigidní, jako byl v těch dřívějších. Kdy by si druzí členové uvědomovali, že je škoda, že Walter nedokáže mít i jiné „světy“, jako má většina z nich. A byly by chvíle, které by vyžadovaly hodně trpělivosti na obou stranách.

KDYŽ SE ZKLAMÁNÍ MUSÍ OPAKOVAT...

Filip je mladý muž, který už na duchovní cestě ledacos zažil. V dětství chodil s rodiči a sestrou do kostela jedné křesťanské církve. Pro rodinu to byla cesta, jak se „hlásit k tradicím“ a „duchovním hodnotám“, mezi farníky se kladl důraz na čest a opravdovost. Pro všechny bylo velkým zklamáním, když se zjistilo, že jeden ze členů „přihrál“ známému práce na opravách kostelní budovy a při vyúčtování se objevily nejasnosti v řádu vyšších desítek tisíc. Vedení

Zranění patří k duchovní cestě, pokud ji bereme vážně. (Foto © pixabay.com.)

se spolu s farářkou snažilo celou věc před farníky „pro dobré jméno“ ututlat a všechno skončilo velkým sporem. Když už bylo jasné, že se to „čestně a opravdově“ nevyřeší, rozhodli se rodiče sbor opustit. Celou věc prožívali jako velké zklamání a děti s nimi, tím víc, že kvůli sporu přišly o několik kamarádů z nedělní školy a táborů.

Filip na rozdíl od rodičů, kteří se náboženstvím přestali zabývat, začal naopak hledat „to pravé“. Navštěvoval různé přednášky a akce kolem přírodně orientované spirituality, až objevil velmi sympatickou skupinu „městských šamanů“. Vyráželi společně ven, na urbex i do přírody, experimentovali s hudbou, rituály, navozováním extatických stavů... Občas i s marihuanou a houbičkami, ale to sem vlastně nepatří. Po nějakém čase se stalo, že jedna z dívek obvi-

nila jiného člena ze znásilnění. Mělo se to stát na jednom putování, v lesích, když každý byl meditovat někde jinde. Krátce nato se ozvala další, kterou se prý taky pokusil znásilnit. Filip nemohl kamarádky „podržet“ a svědčit v jejich prospěch, ani „zachránit“ kamaráda, protože nic neviděl ani neslyšel. Vyšetřování bylo odloženo. Jak to vlastně bylo, se nikdy nedověděl, ale parta se rozpadla. S kamarády už se nevidal.

Zkusil pak ještě několik skupin, ale všude „si už dával pozor“, a jak zjistil něco, co by mohlo znamenat problém, buď na to začal hlasitě upozorňovat a byl za „kverulanta“, nebo radši sám odešel. Teď si žije duchovně „po svém“, četbou knížek a meditacemi v lesích nebo u vody, ale přece jen by občas „na to rád nebyl sám“. Jenom nechce už zažít další zklamání...

Jak by to asi vypadalo, kdyby Filip přišel do některé z českých unitářských obcí? Možná by se mu líbilo putování s OŠS nebo Květinová slavnost pod širým nebem. Nezažil by ale další zklamání? Našlo by se společenství, kde by neměl důvod k podezřavosti, nebo takové, kde by se problémy řešily podle jeho představ? Filip zažil při duchovním hledání silné negativní zkušenosti, možná teď nedokáže jinak a „jde jim naproti“, vyhrocuje vlastní vnímání konfliktů do otázky „opravdovosti“ a nutnosti něco udělat (což v prvním případě nemohl, protože byl dítě, ve druhém proto, že nebyl na místě). Přitom na vědomé rovině už další zklamání určitě nechce. Co může společenství s takovým člověkem dělat?

...A KDYŽ SE ZRANĚNÍ TÝKÁ DUCHOVNÍHO PROŽITKU

Eva chodila s rodiči do liberálního náboženského společenství. Byla vždycky trochu introvertní, na dětské skupině ji zajímala vždycky nejvíc ta „vážná“ témata. Když byla v patnácti na táboře pro dětské společenství, prožila něco mimořádného: šla pozdě večer, spíší v noci, tajně na hřiště, tam si lehla na záda a dívala se na hvězdy. I další kamarádky chodily tajně pozorovat, jestli nebude nějaká padat. Jí se ale stalo něco jiného: jak se dívala, bylo hvězd víc a víc a pak se nebe spojilo se zemí a proniklo to jí, takže ona už vlastně nebyla ona a všude bylo plno bohů. Přesně tak to pak řekla kamarádce v chatce: všechno bylo plné bohů, byli tam všichni bohové, o kterých se učili v dějepise (měli ten rok starověk) a ještě spousta dalších, o kterých nevěděla, jací jsou, a někteří byli dobří a někteří vlastně zlí a někteří obojí a všichni byli všechno.

Jenže kamarádka si to nenechala pro sebe a řekla to dalším, a řekla i to, že Eva mluvila v tu chvíli divně a vypadala „jako blázen“. Do večera se to dověděla vedoucí, která si zavolala Evu k sobě a nechala si to povyprávět. Společenství bylo liberální, ale striktně monoteistické. „Všude plno bohů“ připadalo vedoucí divné. Řekla o tom duchovnímu, který o tom s Evou taky mluvil, a nakonec po táboře Eviným rodičům doporučil, aby

ji vzali na psychologické vyšetření. Mezitím začala být Eva pro ostatní trochu „divná“, a tak se začala uzavírat.

Psycholožka dospěla k závěru, že Eva je naprosto zdravá, jenom možná trochu víc citlivá. Doma už o tom Eva nemluvila, ani s nikým dalším. Něco podobného zažila ještě jednou nebo dvakrát, ale nikomu se nesvěřila. Do společenství chodila spíš ze zvyku, úplně se to míjelo s tím, co zažila o samotě. Teď už se jí nic takového dlouho nestalo a někdy se jí po tom stýská.

Na vysoké škole pak víceméně náhodou natrefila na UU společenství nedaleko kampusu. Zaujalo ji, s jakou samozřejmostí UU přijímají možnosti různých pohledů a různého vnímání spirituality. Potíž má s jediným: sdílení radostí a strastí, při kterém někteří členové mluví i o duchovních prožitcích. Nikdy nic neříká, nechce toho o sobě moc říkat. Hlavně ne o spiritualitě. Jenom doufá, že tím nebude časem divná...

Možnosti, jak si můžeme navzájem ublížit, jsou téměř nekonečné. To, čemu říkáme náboženství, je tak či onak propojené s dalšími oblastmi života (potenciálně se všemi). A tak jako je náboženský či duchovní prostor něčím zvláštní, výjimečný, mívá zvláštní význam či sílu i to, co se v něm odehraje. Nemusí to být přímo během shromáždění, ale co všechno se stane po něm, u kávy a sušenek, co se stane během sněmu, duchovních cvičení a ústraní? Stokrát si můžeme říkat o posvátnosti celého světa a všech činností jako duchovních cvičení: to, co se děje ve společenství, se děje ve zvýšené citlivosti, s větším posuzováním podle „těch“ hodnot, s větší možností zranit a zklamat.

Samozřejmě, všichni jsme jenom lidi a zraňujeme se a budeme se zraňovat, protože to je odvrácená stránka přibližování a blízkosti. Zranění patří i k duchovní cestě, pokud ji bereme vážně a neděláme si z ní opium – ne lidstva, ale své vlastní. K cestě patří vedle nových výhledů a objevů i námaha a těžkosti a je skoro zbytečné to opakovat. Potíž nastává, když se zraňujeme úmyslně. A když k tomu dochází v duchovním společenství, bývá to bolavější.

Důležité je o tom vědět a nenalhávat si, že „já to nedělám“, že „u nás se to neděje“. Když člověk realisticky ví, že má schopnost ublížit a že to někdy dělá, když společenství ví, že může ublížit, je alespoň trochu připravený/připravené něco s tím dělat, když se to stane. A ono se to časem stane. Pak, teprve pak bude možnost s tím něco udělat, ale snad o něco

lépe, než kdybychom o tom nepřemýšleli. A dost možná se nám podaří i leckterému ublížení předejít, včas si uvědomit, že bychom mohli zranit. Protože i když se nepřipravíme na všechno, těm, kdo se připravují, přeje štěstí.

A s trochou toho štěstí můžeme na svá zranění hledat i léky, být si vzájemnou podporou a povzbuzením.

Sexuální zneužívání nezletilých a náboženské prostředí

Martina Vintrová

Podle zprávy UNICEF z roku 2020 bylo na světě před dosažením osmnácti let sexuálně zneužito jedno z osmi dětí, a to jedna z pěti dívek a jeden ze třinácti chlapců.¹

Podle zprávy UNICEF z roku 2020 bylo na světě před dosažením osmnácti let sexuálně zneužito jedno z osmi dětí. (Foto © pixabay.com.)

Fenomén sexuálního zneužívání dětí překračuje hranice a vyskytuje se napříč zeměmi, sociálními kategoriemi i náboženskými skupinami, vyskytuje se tedy i v České republice.² A podobné údaje máme i z církevních a náboženských společenství. V katolické církvi již existuje několik národních studií. Podle nich se 4 až 7 % duchovních dopouštělo sexuálního

zneužívání nezletilých v rámci své služby. Na rozdíl od sekulárního prostředí byly dvě třetiny obětí chlapci a jedna třetina dívky.³ Prostým hledáním pomocí vyhledávače Google lze nalézt články i zprávy o zneužívání v dalších církvích a náboženských společnostech, jako jsou pravoslavná církev, židovské i islámské komunity, hinduistické kláštery, amišská spo-

1 Srov. UNICEF, *Action to End Child Sexual Abuse and Exploitation: A Review of the Evidence 2020* [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: www.unicef.org/media/89096/file/CSAE-Report-v2.pdf

2 Srov. Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina, *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, Praha: Portál 2001, s. 117.

3 Srov. např. tzv. John Jay Report, zprávu o sexuálním zneužívání nezletilých katolickými kněžími a jáhny v USA v letech 1950–2022 [cit. 2. 4. 2024], dostupné z: www.usccb.org/sites/default/files/issues-and-action/child-and-youth-protection/upload/The-Nature-and-Scope-of-Sexual-Abuse-of-Minors-by-Catholic-Priests-and-Deacons-in-the-United-States-1950-2002.pdf, nebo francouzskou zprávu CIASE [cit. 2. 4. 2024], dostupné z: <https://www.ciaise.fr/>

lečenství atp., a existují již i studie z protestantského prostředí.⁴

Často se objevují otázky, zda sexuální zneužívání je jev posledních desetiletí související se sexuální revolucí v 60. letech 20. stol. Avšak pohled do spisů církevních otců ukazuje, že již v době vzniku církve se zneužívání dětí ve společnosti vyskytovalo a církev ho postihovala tvrdými tresty. Vzhledem k tomu, jak se k dětem stavěl Ježíš, to bylo jen přiměřené.⁵

Abychom pochopili problematiku sexuálního zneužívání dětí, je třeba nejprve osvětlit několik pojmů. Nejprve zmíním definici sexuálního zneužívání dítěte. Jednou z prvních rozšířených definic byla definice Schechtera a Roberge z roku 1976, podle které je sexuální zneužívání dítěte „vtažení závislých, vývojově nezralých dětí a dospívajících do sexuálních aktivit, které plně nechápou, ke kterým jsou neschopni dát informovaný souhlas nebo které porušují sociální tabu rodinných rolí.“⁶ Dnes se nejčastěji používá definice zdravotní komise Rady Evropy z roku 1999: je to jakékoli nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoli,

kdo dítě zneužívá.⁷ Jde tedy o to, že dospělá nebo starší mladistvá osoba vykonává sexuální akty na dětech nebo je do těchto aktů zapojuje, aby se sexuálně vzrušila. Děti vzhledem ke svému stadiu vývoje a vzhledem k nerovným mocenským poměrům nejsou schopné se sexuálními akty informovaně a svobodně souhlasit a odhadnout jejich psychické, fyzické a sociální následky.

Podle Úmluvy o právech dítěte⁸ se dítětem míní osoba mladší 18 let. Někdo by mohl namítnout, že co se týče sexuality, adolescenti už nejsou děti. Podíváme-li se však do učebnic vývojové psychologie, zjistíme, že fyzická vyspělost v dospívání není na stejné úrovni jako psychická či sociální. Dospělý má vždy navrch. Ani 18 let není nějaká magická hranice, kdy se z dítěte stane dospělý se vším všudy. Psychika mladých dospělých je stále nestabilní a vyvíjí se, a až přibližně ve 25 letech dozrává ta část mozku, která je zodpovědná za schopnost sebekontroly.⁹

Co si představit pod pojmem sexuální zneužívání? Sexuální zneužívání se dělí na dotykové a nedotykové formy. Mezi ty dotykové patří pohlavní styk vaginální, anální, orální, pronikání prstů, jazyka nebo předmětu do konečníku či vaginy, dotýkání se dítěte na erotogenních zónách nebo nucení dítěte dotýkat se intimních oblastí pachatele apod. K bezdotykovým patří nucení dítěte k obnažování se a jeho fotografování či filmování, nucení dítěte sledovat pornografii, obnažovat se před ním, sledovat ho nahé například ve sprše, slovní obtěžování sexuálního obsahu apod.¹⁰

4 Srov. např. zprávy Royal Commission into Institutional Response to Child Sexual Abuse (Austrálie), dostupné z: www.childabuseroyalcommission.gov.au; The Independent Inquiry into Child Sexual Abuse (UK), dostupné z: <https://www.iicsa.org.uk>; The Church of England, dostupné z: www.churchofengland.org; Evangelische Kirche in Deutschland, dostupné z: www.ekd.de; Southern Baptist Convention, dostupné z: <https://caringwell.com/wp-content/uploads/2019/06/SBC-Caring-Well-Report-June-2019.pdf> [cit. 2. 4. 2024].

5 Srov. Brendan Daly, *Sexual Abuse and Canon Law*, *Compass*, vol. 43, no. 3, 2009, s. 33–40, dostupné z: <https://www.tekupenga.ac.nz/home/our-people/brendan-daly/>; Martina Vintrová, Kanonická ustanovení ohledně sexuálního zneužívání nezletilých v historii latinské církve, *Salve* 3, Praha: Krystal OP 2019, s. 139; James Corkery, *Jesus and Children: Images of Loving God*, in: Karlijn Demasure, Katharina Fuchs a Hans Zollner (eds.), *Safeguarding: Reflecting on Child Abuse, Theology and Care*, Leuven: Peeters 2018, s. 5–16.

6 Srov. Eva Vaničková, Kamil Provazník a Zuzana Hadj-Moussová, *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum 1997, s. 12–13.

7 WHO, Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, 29–31 March 1999, WHO, Geneva [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://iris.who.int/handle/10665/65900>; Jiří Dunovský, Zdeněk Dytrych, Zdeněk Matějček a kol., *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, Praha: Grada Publishing 1995, s. 245.

8 Srov. Úmluva o právech dítěte [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: vlada.gov.cz/assets/ppov/rp/vybory/pro-prava-dite/Preklady-dokumentu-OSN.pdf

9 Srov. Kateřina Thorová, *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*, Praha: Portál 2015, s. 356–443.

10 Srov. Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 19–23.

Takové jednání může na dítěti zanechat dalekosáhlé fyzické i psychické následky. Kromě fyzických zranění, pohlavních nemocí či těhotenství se trauma ze zneužívání může projevovat například nočními můrami a pomůčováním, výbuchy agrese, nadměrným mytím, nebo naopak odmítáním hygieny, bolestmi zad, břicha, sexuálními projevy neodpovídajícími věku, strachem ze sexuality, nebo naopak promiskuitou, zneužíváním alkoholu a drog, poruchami příjmu potravy atd. I v dospělosti pokračují následky, jako jsou potíže s důvěrou, potíže se závislostmi, nevyjasněná pohlavní identita, sexuální dysfunkce či gynekologické obtíže u žen, pronásledování flashbaky, na jejichž základě se oběti chovají nepřiměřeně ke svému okolí, nebo nepřijetí vlastního těla.¹¹ Podle organizace RAINN (Rape, Abuse & Incest National Network) se u obětí sexuálního zneužívání v dětství oproti průměru vyskytují 3× častěji deprese, 13× častěji alkoholismus, 26× častěji užívání drog a 4× častěji pokusy o sebevraždu.¹²

V náboženském kontextu potom u oběti může dojít ke ztrátě důvěry v náboženství a v jeho představitele i ke ztrátě víry v Boha. Dochází ke znehodnocení důležité části života, který byl spojen s náboženskou výchovou a zkušeností víry, a někdy se objeví neschopnost pokračovat v životě víry a s prostředky, na které byly oběti zvyklé, protože je nyní mají spojené se zneužíváním (prostory, modlitby, doteky...). Oběti mohou ztratit schopnost najít smysl své existence, svého života. Vyskytují se u nich hluboké pocity bezcennosti, dostaví se sebeobviňování, pocit viny, pocit, že spáchaly neodpuštělný hřích, pocit (věčného) zavržení. Přitížit jim může negativní pohled na sexualitu a nepřiměřený důraz na zachování panenství v jejich náboženském prostředí.¹³

11 Srov. Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 19–23 a 35–37.

12 Dostupné z: <https://www.rainn.org/about-rainn> [cit. 2. 4. 2024].

13 Srov. Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 234–320.

Naším dětem nehrozí nebezpečí hlavně od cizích lidí. Je sice dobře učit děti, že nemají nikam chodit s cizími lidmi, podle statistik ale sexuální násilníci většinou (až z 85 %) pocházejí z blízkého okolí oběti a děti je znají. Jsou to rodinní příslušníci, sousedi, trenéři, učitelé, vychovatelé, duchovní apod.¹⁴ Obecně jsou sexuální delikty jedněmi z nejvíce latentních deliktů, kdy oběť nahlásí tento trestný čin nějaké autoritě jen asi ve 4 až 10 % případů, a často až po velmi dlouhé době. Hlavními důvody mlčení jsou stud, strach z pachatele a nechuť ublížit pachateli.¹⁵ Podle australského výzkumu pak oběti z náboženských rodin udávaly jako důvod mlčení strach kvůli vztahu k sexu a sexualitě v náboženském společenství, strach z vyloučení ze společenství věřících, neochota „pošpinit“ náboženskou organizaci, institucionální bariéry (kultura utajování, nevhodná reakce vůči dětem, které se svěřily, nevhodné prostředky) a vysoký status a autoritu služebníků v náboženských společnostech, kvůli níž se obávali, že se jim nebude věřit.¹⁶

Sexuální zneužívání není diagnóza, ale stav. Proto se nedá zjistit žádným testem a také nesouvisí jen s parafilii (pedofilii, hebefilií atd.). Nejčastějšími pachateli jsou dospělí heterosexuální muži, u kterých se vyskytuje psychosociální a sexuální nezralost nebo porucha osobnosti.¹⁷

Většina pachatelů nenapadá své oběti náhle nebo pomocí síly, ale používají tzv. „grooming“ proces.¹⁸ Ten zahrnuje výběr vhodné oběti, získávání důvěry jak oběti, tak případně i její rodiny, naplňování potřeb oběti (pozornost,

14 Vladimír Hort a kol., *Dětská a adolescentní psychiatrie*, Praha: Portál 2000, s. 386–390; Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 24.

15 Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 35–45.

16 Srov. Bravehearts. Dostupné z: <https://bravehearts.org.au> [cit. 2. 4. 2024].

17 Petr Weiss a kol., *Sexuální zneužívání dětí*, Praha: Grada 2005, s. 20–21.

18 Srov. např. NSPCC. Dostupné z: <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/grooming> [cit. 2. 4. 2024].

V náboženském kontextu může u obětí dojít ke ztrátě důvěry v náboženství i ke ztrátě víry v Boha. (Foto © pixabay.com.)

dary, výhody...). Potom pachatel oběť pomalu izoluje a vytváří situace, kdy je s ní sám. Následuje sexualizování vztahu: sexuálně motivované řeči, doteky, svlékání, sledování pornografie. Pachatel může také používat tzv. promotory: alkohol, drogy, zmíněnou pornografii, sexuální vtipy, které pomáhají přemoci oběť i vlastní vnitřní zábrany. Oběť je již na pachateli dostatečně závislá a důvěřuje mu. Ten pak upevňuje svou kontrolu nad ní pomocí emoční manipulace, jako jsou výhrůžky, důraz na „speciální přátelství a pouto“ mezi nimi, společné tajemství či vydírání.

Grooming je pomalý proces, při kterém pachatelé na oběti obvykle netlačí, ale pomalu narušují ukotvení svých obětí; proto se jim také často podaří oběti přesvědčit, že jsou komplici nebo že to chtěly. Nejedná se však o dobrovolný vztah, protože oběť z něj nemůže odejít bez vážných negativních následků pro sebe.

Náboženské prostředí může sexuálnímu zneužívání paradoxně napomáhat. Vedoucí postavení v církvi totiž dává pachateli snadný přístup k obětem už z titulu své funkce. Má velké znalosti

ze soukromí druhých lidí, které může používat k manipulaci. Obvykle má nad sebou malý nebo žádný dohled, ale naopak se těší velké důvěře. K manipulaci může používat i pseudoduchovní argumenty a falešnou spiritualitu, kterou si vymyslel a která vyhovuje jeho záměrům, a manipulovat svědomím oběti, protože ví, že poslušnost Bohu a dobrý duchovní život jsou pro věřícího člověka nesmírně důležité. Jeho autoritu v teologických a duchovních znalostech často nikdo nezpochybňuje. Okolí oběti je slepé k varovným signálům, protože od duchovních vedoucích nic špatného neočekává.¹⁹

Svěřil-li se nám tedy někdo s tím, že se nachází v nějakém takovém vztahu, věřme mu a nezpochybňujme, co říká. To, že se svěřil právě nám, je projev veliké důvěry. Oběti obvykle učiní sedm až deset pokusů, než se někomu svěří, a nevhodná reakce je může umlčet navždy. Jen asi třetina obětí se někomu svěřila

¹⁹ Srov. Andrew S. Denney, Kent R. Kerley a Nickolas G. Gross, *Child Sexual Abuse in Protestant Christian Congregations: A Descriptive Analysis of Offense and Offender Characteristics*, *Religions* 9 (1), 2018, s. 27–40.

„Průměrně se svěří osm až patnáct let po skončení zneužívání, ale třeba i po padesáti letech.“
(Foto © pixabay.com.)

ještě v dětství. Průměrně se svěří osm až patnáct let po skončení zneužívání, ale třeba i po padesáti letech.²⁰

Ekumenická rada církví vydala v roce 2023 brožuru o prevenci a řešení sexuálního zneužívání nejen v církvi.²¹ V ní jsou kromě základních informací o fenoménu zneužívání nezletilých uvedeny také kontakty, kam je možno se obrátit o radu či pomoc. Kromě zástupců jednotlivých církví se oběti, rodič nebo kdokoliv, kdo se potřebuje svěřit či získat informace, může obrátit například na organizace: Někdo Ti uvěří – poradenství a propojení lidí s příběhem sexuálního zneužívání (www.nekdotiuveri.cz; napiste@nekdotiuveri.cz), ProFem – sociální, právní a psychologické poradenství (www.profem.cz), Šance dětem – pomoc

dětem zasaženým domácím násilím (www.sancedetem.cz), Linku bezpečí (linkabezpeci.cz, nonstop tel. 116111) či Křesťanské terapeutické centrum (ktcentrum.cz).

Kniha *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi* přední slovenské odbornice Slávky Karkoškové, která obsahuje i křesťanská specifika problému, i další její publikace na toto téma jsou volně ke stažení na stránce www.sexualne-zneuzivanie.sk.

Někdo Ti uvěří je sdružením lidí, kteří mají zkušenost se zneužíváním v církvích, a odborníků, kterým leží na srdci tato problematika. Nabízí obětem bezpečné prostředí, kde mohou sdílet, co se jim přihodilo. Vzdělává v oblasti prevence sexuálního zneužívání a pomoci obětem i komunitám, a to zvláště v náboženském kontextu. Členům spolku záleží na církvi i lidech v ní a kolem ní. Nepřestávají mít naději, že odcizení způsobené zneužíváním jde překonat.

Kontaktovat Někdo Ti uvěří můžete na adrese napiste@nekdotiuveri.cz, případně na webových stránkách www.nekdotiuveri.cz.

20 Srov. Slávka Karkošková, *Obete sexuálního zneužívání dětí mezi námi*, Velký Šariš – Kanaš: Ascend 2016, s. 44–45.

21 Brožura je k volnému stažení dostupná na: https://www.ekumenickarada.cz/in/3296/brozura_o_preveni-a_reseni_sexualniho_zneuživani_nejen_v_cirkvi [cit. 2. 4. 2024].

Jak dospělé děti alkoholiků nalézají smysl života a vztah k sobě

Pavlína Doležalová

PhDr. Pavlína Doležalová je psycholožka a terapeutka specializující se na problematiku dospělých dětí alkoholiků. (Foto Jakub Volný.)

Alkohol a s ním spojené závislostní onemocnění je zcela jistě utrpením pro nemocného, zároveň však postihuje celé jeho okolí. A to včetně ještě malých dětí, které potřebují poznávat svět a hodně se toho učit. Místo bezstarostného bezpečí a přijímající lásky však přichází tíha tajemství, nucená tabuizace, nutnost potlačovat opakovaně své emoce i potřeby a přebrání zodpovědnosti za všechny kolem – dokonce i za své vlastní rodiče. Jací lidé se v tomto prostředí utváří? S čím se musejí denně vyrovnávat? A jak do této nešťastné mozaiky zapadá víra?

VYRŮSTÁNÍ POD VLIVEM

Termín dospělé děti alkoholiků (se zkratkou DDA) je bohužel celosvětově rozšířeným fenoménem. Přesto se o nich hovoří o dost méně než o alkoholících, kteří budí větší „rozhnutí“. Dospělým dítětem je člověk, který byl v dětství formován v tzv. dysfunkční domácnosti – například v takové, kde je na denním pořádku verbální i fyzické násilí, manipulace, nadužívání návykových látek, případně i nelátkové závislosti (např. gambling) a přerukování rea-

lity, což vede k obrovskému chaosu v celém rodinném systému. Dítě nerozumí tomu, co se děje, v rámci tabu s ním o tom nikdo ani nemluví. Bývá obklopeno dospělými, kteří mohou nést patologické rysy osobnosti – ať už je řeč o závislých, silně depresivních nebo třeba narcistních jedincích. Nemůže se na ně tedy absolutně spolehnout, přestože je na ně zároveň odkázané.

Do repertoáru takového dětství patří celá série traumatických zážitků, vzpomínek a zku-

šeností, proto hovoříme o tzv. komplexním traumatu. V důsledku různých velmi náročných a věkově zcela nepřiměřených situací si dospívající dítě nese zatížení v podobě naučených strategií, které ho postupně dostávají do omezujících pastí, byť mu nejprve vlastně pomáhaly s přežitím v nehostinném terénu „alko“ domácnosti. Dospělým dětem rovněž chyběl zdravý model či vzor toho, jak si v životě poradit, jakým způsobem efektivně řešit problémy nebo se stát tím dospělým, na kterého celá společnost klade své nároky. Mají tak pocit uvíznutí, odcizení, nejistoty a toho, že nikam nepatří a nezapadají.

Mezi nechtěná (a pokud je člověk neřeší, tak i tiživá) dědictví „alko“ rodin patří společné charakteristiky (podle Janet Geringer Woititzové, *Dospělé děti alkoholiků*, 1983), které dospělým dětem často brání v plnohodnotném a spokojeném životě. Lze s nimi však pracovat a dá se říci, že v podstatě kopírují hlavní témata, se kterými mě klienti vyhledávají.

Jedná se především o rysy týkající se nejistoty ohledně toho, co je vlastně považováno za „normální“ v chování nebo uvažování, což má za následek tápání v běžných každodenních situacích a silnou tendenci se porovnávat s ostatními. Dalším následkem je neschopnost prožívat život s určitou lehkostí a nechávat věci plynout, objevuje se naproti tomu snaha mít vše pevně pod kontrolou, což s sebou často přináší frustraci, jelikož tento záměr není naplnitelný.

Za zmínku stojí velká tvrdost k sobě, jež je opakem sebezpyjetí nebo laskavosti ke své osobě. V důsledku potlačování svých pocitů nebo neschopnosti je pojmenovávat pak dochází často k přetlaku a ten ústí až v nepřiměřené, tedy přehnané reakce či vyhořelé konflikty. A velkou kategorií je potom téma vědomí sebe sama, které bývá na velmi nízké úrovni, což zase zasahuje do interpersonálních vztahů – od těch pracovních přes přátelské až po partnerské či rodinné. Dále mohou zmínit i obtíže s dotahováním povinností do zdárného konce, impulzivitu nebo neustálou potřebu a neukojitelnou touhu po ocenění či ujištění, což bývá náročné i pro blízké okolí dospělých dětí.

Jedná se o provázaný celek, což znamená, že všechny uvedené rysy mají tendenci se vzájemně prolínat a ovlivňovat. Pro mnoho DDA bývá úlevné zjistit, že to vše, co zažívají řadu let, má své jméno a tedy i svá řešení – i když je to běh na dlouhou trať.

TĚŽKÝ ÚDĚL BETONOVÉHO BRNĚNÍ

Následky vyrůstání v toxické domácnosti se pochopitelně propisují nejen do psychické, fyzické, emoční a sociální roviny člověka, ale také do jeho spirituálního prožívání. Zvláště se pak projevují v otázkách důvěry v sebe, ve druhé a v otázkách vlastní existence, jejího naplnění či smyslu.

Klienti mě často vyhledávají proto, že se jim jejich náročné dětství odráží v navazování vztahů – buď se jim vyhýbají, protože se bojí dalších zklamání a zranění, nebo se stávají součástí patologických vazeb, případně neumí efektivně komunikovat, a tak se jim nedaří vztahy dlouhodobé a hlubší. Sklouzávají tedy spíše k těm povrchním či k častému střídání partnerů.

Dospělé děti alkoholiků mají sklony se zabetonovat ve svých obranných krunýřích, nepropustně se uzavřít a radši k sobě nepustit nikoho. Tím se však samozřejmě ochuzují i o možnosti pozitivních zkušeností. Velkým tématem je také zpracování a důmyslný systém masek a přetvářek, kterým se své bolesti snaží skryt a tak nějak „fungovat normálně“. Hlavně aby nikdo nic nepoznal a ony nemusely nést cejch své rodiny dál...

Další oblastí je zdraví, které bývá narušeno ve fyzické i psychické podobě. V důsledku ukradeného dětství se může (ale také nemusí!) objevovat i zvýšená tendence k zneužívání návykových látek nebo k nelátkovému závislostem, například k workoholismu, kdy člověk místo řešení problémů utíká stále více do práce. To potom může způsobovat další komplexní problémy, jako je například syndrom vyhoření. Mysl nebo duše pak často reaguje depresemi, úzkostmi nebo panickými atakami.

V důsledku chronického stresu prosakují zranění z minulosti také v podobě psychosomatických potíží, nejčastěji formou různých bolestí hlavy, trávicích potíží, kožních ekzémů

„Bože, dej mi klid, abych přijal to, co změnit nemohu, odvahu změnit to, co změnit mohu, a moudrost, abych rozeznal jedno od druhého...” (Foto Jakub Volný.)

nebo třeba nespavosti. V rámci lékařských vyšetření je vše objektivně „v pořádku“, jedná se tedy o volání duše o pomoc.

KDO JSEM A CO TADY VLASTNĚ DĚLÁM?

Co se týká duchovní oblasti, pro dospělé děti je nesmírně těžké v někoho věřit – a to včetně sebe. Natož potom věřit v něco, na co si nemohou sáhnout, což je podstata většiny náboženských směrů. Tím se komplikují i otázky přesahující tento svět – jako: Co bude po smrti? Jaký mám na této Zemi úděl? nebo Jaký dává můj životní kontext smysl?

Postižen je tak vztah k sobě, k okolí a celkově ke světu. Postiženo je i vnímání Boha, popřípadě vyšší moci/síly jakožto nějakého přesahu materiálního fyzického světa. Problémy s důvěrou, s regulací emocí, s navozením stavu „flow“ (zaujetí pouze přítomností a aktuální činností) a problém ponechat věcem jejich přirozený rytmus se dotýkají také tolik potřebné naděje, vnímání dobra a zla nebo odpuštění či hledání smyslu lidského života. Přitom odpuštění a přijetí krizových situací nebo nepříjemných pocitů (akceptace) hodně přispívají právě k uzdravení, zahojení ran a svobodě jít dál.

Bytí dospělých dětí lze přiblížit metaforou lodě bez kotvy na rozbouraném moři, která je tím pádem ztracená, bez kompasu nemá směr a cíl nebo k cíli minimálně netrefí. A bez majáku a jeho světla v mlze zabloudí, což může být fatální pro celou posádku. Proto s klienty pracuji na tom, aby měli své kotvy, které je podrží, když je třeba, aby mohli oprášit svůj vnitřní kompas v podobě autenticity a kontaktu se svými potřebami, podle kterých se mohou orientovat při zásadních rozhodnutích. Samozřejmě pracujeme i na motivaci, aby měli za čím jít a proč se snažit, i když to není zrovna jednoduché. Těmi majáky mohou být naděje a vděčnost, kotvami třeba pozitivní zkušenosti či blízcí lidé a vnitřní kompas je silný, když si ho dovolíme cítit a respektujeme ho.

Velkou (a také často nejvýznamnější) motivací pro DDA a jejich práci na sobě bývá založení vlastní rodiny, tedy konkrétně očekávání nebo výchova potomků. Nechtějí, aby si jejich děti musely prožít to samé, co oni, a chtějí jim ze sebe předat jen to nejlepší. Snaží se je chránit. A zde je právě nesmírně podstatné věřit v to, že změna je možná.

Každý potřebujeme mít tu možnost někomu důvěřovat a také věřit v něco „víc“. Existují studie, které ukazují, že věřící lidé mohou lépe snášet nepřízně a výzvy života než ti, kdo nevěří v žádný přesah nad námi. Je to princip jakéhosi vnitřního ukotvení a zaštitění proti bezmoci a beznaději.

VĚŘ A VÍRA TVÁ...

Těch cest ven z bludného kruhu dysfunkčního nastavení je naštěstí více a každý si tak pro sebe může nalézt právě tu, která mu vyhovuje. My všichni jsme zcela individuální, originální bytosti a potřebujeme jiný přístup, budou nám fungovat také jiné techniky či doporučení, což je úplně v pořádku.

Je zapotřebí si uvědomit a akceptovat i fakt, že uzdravování se je celoživotní a velmi živý proces. Nestačí si jednou něco vyzkoušet nebo nastavit – a je to. Dospělým dítětem se nikdo nestane přes noc, tak i náprava mnoha let strávených v nefungující domácnosti vyžaduje trpělivý a ideálně i pozitivně naladěný přístup.

V Markovi 5:34, Bible²¹, nalezneme podobství o uzdravení:

„Ježíš jí odpověděl: ‚Dcero, tvá víra tě uzdravila. Jdi v pokoji a buď uzdravena ze svého trápení.‘“

Důvěra v proces terapie, uzdravení, v sílu sdílení a také v sebe sama je nesmírně důležitá. Je to takový základ pro to, abychom se vůbec odhodlali něco ve svém životě změnit. Jen věřit a doufat ale samo o sobě nestačí. Říká se: Přičiň se a Pán Bůh ti pomůže. Je tedy potřeba vyvinout i vlastní snahu, prokázat svou statečnost a pevnou vůli, pracovat na své osobnosti a rozvíjet svou motivaci.

Co tedy konkrétně můžeme dělat, pokud z takové rodiny sami pocházíme nebo chceme pomoci někomu jinému? Níže představím takovou „svatou“ trojici podpory.

1. TERAPIE

Není ostuda říct si o pomoc, naopak. Z mého pohledu to patří k vyvrálé a celistvé osobnosti. Doby, kdy bylo chození k psychologovi vnímáno jako tragédie nebo přiznání toho, že je člověk „magor“, snad naštěstí pomalu, ale jistě odcházejí.

Terapie je bezpečným územím, kde je možné si utřídit myšlenky, pojmenovat pocity a učit se s nimi pracovat. Je to možnost podívat se s průvodcem na své naučené vzorce, ke kterým se navíc uchylujeme často automaticky a nevědomě a nebývá vůbec jednoduché je měnit. Je však možné je postupně přepracovávat ve funkčnější vzorce, které nás nebudou svazovat a omezovat, ale naopak nám umožní se zahojit a žít konečně život, jaký chceme.

2. SVĚPOMOCNÉ SKUPINY

Jedná se o skupinová setkání lidí, které spojuje podobný životní osud. Nejde o náhradu terapie, může to však být odrazový můstek nebo vhodný doplněk k dalšímu osobnímu rozvoji. Skupiny DDA vycházejí ze známých „áček“, neboli AA (anonymních alkoholiků). Tento dvanáctikrokový program se odkazuje i na „vyšší moc“, které podléhá a zároveň jí odevzdává svá trápení. Odevzdání své zranitelné lidskosti není zříkáním se zodpovědnosti, ale spíše pokornou touhou po pomoci a přesahu laskavého vedení, které tu sílu má, když nám tady na Zemi dochází.

Alkohol a s ním spojené závislostní onemocnění je utrpením pro nemocného a zároveň postihuje jeho okolí. (Foto © pixabay.com.)

Občas se setkávám se strachem lidí, zda se tam nedějí nějaké „nepřístojnosti“ v podobě rituálů apod. Pro upřesnění tedy dodám, že se nejedná o žádné sekty nebo podobná uskupení! Jde spíše o uznání toho, že existuje něco „více“ a každý si pod tím může představit to, v co věří. Někdo přírodu, jiný vyšší Já, vesmír nebo Boha.

Všichni potřebujeme v něco věřit a nebyť na svá trápení sami, zvláště když prožíváme nějakou těžkou krizi.

Mezi další takové podpůrné skupiny, kde může člověk sdílet svůj příběh a zůstat anonymní nebo si prostě jen vyslechnout, jak se s nepřízní perou druzí, patří třeba Al-Anon (pro příbuzné a přátele závislých).

3. KOREKTIVNÍ (NÁPRAVNÉ) ZKUŠENOSTI

Důležitým krokem je i schopnost mluvit o tom, co se mi dělo, jak jsem to prožíval, a o tom, co nyní potřebuji. Bez toho je skoro nemožné získávat nápravné zkušenosti, které by vyvážily ty traumatické.

Pro dospělé děti alkoholiků mám následující sdělení: Pokud ve svém okolí nemáte nikoho blízkého, komu byste se mohli svěřit, neváhejte se obrátit na odborníky a specialisty na duševní zdraví (psychology, terapeutky, adiktology nebo lékaře), kteří vás mohou nasměrovat dále.

Další dobrou zprávou je, že alkoholismus není dědičný! To, co by mohlo být ohrožující, je tzv. přenos mezi generacemi (transgenerační přenos). Je na místě se zamyslet, co jsme se jako děti naučili pozorováním a nápodobou a jakým jsme my sami nyní v dospělosti modelem pro další lidi. O tom, jaký život budete žít a co předáte dál svým dětem, rozhodnete vy svými volbami – vy držíte kormidlo. Ano, výchova sice každého z nás určitým způsobem formovala, nicméně není třeba se bát nálepky „dítěte alkoholika/alkoholičky“ a trápit se jí celý život. Jste mnohem více než jen někdo, kdo spadá do této škatulky!

Nyní jste dospělými svéprávnými lidmi, kteří jsou zcela zodpovědní za svůj život. Mnoho věcí již můžete, a také nemusíte. Oproti dítěti, které

toho moc nemohlo, se vám nyní otevřelo nekončící příležitosti a je jen na vás, co s tím uděláte.

Na závěr nabízím takzvanou modlitbu vyrovnanosti, kterou si šeptal již sv. František z Assisi a která také doprovází závěr každého setkání svépomocných skupin. Kéž povzbudí vaši odvahu a naději v život i v sebe, ať už jste si prošli čímkoli:

„Bože, dej mi klid, abych přijal to, co změnit nemohu,
odvahu změnit to, co změnit mohu,
a moudrost, abych rozeznal jedno od druhého...“

Autorku lze kontaktovat na jejích webových stránkách: zarivenitro.cz.

Místo bezstarostného bezpečí a přijímající lásky přichází tíha tajemství. (Foto © pixabay.com.)

Osamělá generace

Marie Kapalová

„Osamělost nevzniká tím, že člověk kolem sebe nemá žádné lidi, ale z neschopnosti sdělit věci, které se mu zdají důležité, nebo ze zastávání určitých názorů, které ostatní považují za nepřipustné.“

(C. G. Jung)

„Technika překonala všechny vzdálenosti, avšak nevytvořila žádnou blízkost.“

(Martin Heidegger)

„Technika překonala všechny vzdálenosti, avšak nevytvořila žádnou blízkost.“

(Foto © pixabay.com.)

V historii lidstva jsme si zdánlivě nikdy nebyli blíž. Díky technologiím můžeme snadno být s našimi blízkými v kontaktu i na dálku a cestování je díky hromadné dopravě dostupnější než kdy dřív. Přesto se v posledních letech setkáváme s alarmujícími statistikami. V USA proběhl na začátku roku 2021 postpandemický průzkum (vedený zdravotnickou organizací Cigna) zaměřený na zkušenosti s pocity osamělosti mezi dospělými. Výsledky ukázaly, že u mladých dospělých je dvakrát větší pravděpodobnost prožívání pocitů osamělosti.

Až 79 % dospělých ve věku 18–24 let se cítí osaměle, ve srovnání se 41 % seniorů ve věku 66 let a starších. Tyto výsledky jsou v souladu i s výzkumy z dřívějších let.

V roce 2023 ukázal výzkum mezinárodní analytické společnosti Gallup vedený ve 140 zemích světa, že přes 50 % lidí se cítí v životě částečně osamocené a 27 % lidí uvádí, že se cítí velmi osaměle. Od 90. let se v Americe počet jedinců, kteří uvádějí, že nemají žádné přátele, zčtyřnásobil a ve Velké Británii ztrojnásobil. Počet uzavřených sňatků klesl

v posledních dvou generacích o 60 % a 57 % nezadaných na vztahy zanevřelo nebo nemají o jejich hledání zájem.

Tato čísla vystihují stav naší společnosti, která, jak se zdá, zažívá psychosociální krizi. Tento fenomén osamělosti označil v roce 2017 americký lékař Vivek Murthy za „epidemii samoty“. Je evidentní, že se nejedná o stav, který by nastal v návaznosti na pandemická opatření omezující pohyb, nýbrž o společenskou tendenci, která je patrná již roky.

OSAMĚLOST NENÍ SAMOTA

Mnohdy můžeme mylně považovat samotu a osamělost za totožný stav. Samota nutně neznamená, že se cítíme odříznuti od svého okolí. Můžeme být sami v místnosti a necítit se opuštěně. A osamělost můžeme zažívat, i když jsme fyzicky obklopeni lidmi. Osamělost nevzniká následkem fyzického „bytí o samotě“, je spíše duševním stavem. Z neurologického hlediska je pocit osamělosti způsobován hypervigilitou – stavem zvýšené, až extrémní ostražitosti bez přítomnosti jasně definovaného nebezpečí. Jelikož se tento pocit ohrožení nevztahuje k ničemu konkrétnímu, nedá se mu ani cíleně vyhnout. Hypervigilita se často objevuje u jedinců s poruchami úzkostného spektra, poruchami nálad, posttraumatickou stresovou poruchou, hraniční poruchou osobnosti či schizofrenií.

Osamělost je druh emocionální bolesti, který v nás vyvolává potřebu navázaní kontaktu a blízkosti s druhým člověkem. Pocit osamění se objevuje, když je rozdíl mezi tím, jaký druh a množství sociálního kontaktu chceme, a jaký skutečně prožíváme. Můžeme být v kontaktu se svým okolím, a přesto naše sociální potřeby nemusí být naplněny. Pokud se v takto sociálně deprimovaném stavu nacházíme delší dobu, začne mít vliv i na naše zdraví. Dlouhodobé pocity osamění mohou vést k rozvinutí úzkostí, deprese, k problémům s agresivitou a dalším duševním problémům. Podle Viveka Murthyho jsou rizika chronické osamělosti z hlediska předčasného úmrtí srovnatelná s následky kouření nebo obezity. Ve své knize *Together* (přel. Společně) popisuje osamělost jako zdravotní riziko, které může mít dopad na kohoko-

liv bez ohledu na věk, pohlaví, kulturu nebo prostředí, z něhož pocházíme. Je to fenomén, který oslabuje a ohrožuje mentální i fyzické zdraví stejně jako náš sociální život.

PROČ PRÁVĚ MLADÍ?

Nacházíme se ve společnosti, v níž se několik posledních dekád vytvářel a prohluboval individualismus a podporovala soutěživost. S tím se pojí prožívání odloučení a pocitu, že člověk „nikam nepatří“. Ačkoliv žijeme ve stále houstnoucím osídlení, tudíž jsme ve větší fyzické blízkosti, vytrácí se koncepty komunit a lokálního sociálního citění. Zajímavostí je, jaký vliv na sociální interakce má architektura. Ve městech je pro zdravé fungování společnosti nezbytná přítomnost náměstí, dvorků a parků. Tato venkovní veřejná místa fungují jako přirozeně sdružující prostředí, ve kterých se lidé každodenně potkávají. Kupříkladu mezi evropskými a americkými městy můžeme z tohoto hlediska vidět patrné rozdíly. Mnoho nově budovaných měst ve Spojených státech vznikalo přímo s cílem maximálního využití prostoru, čímž v nich však prakticky neexistuje členitost a prostor pro setkávání, mimo místa pro to určená, jako jsou kavárny a obchodní centra. Tématu duševního zdraví lidí v souvislosti s životem ve velkých městech západního typu se například již v 70. letech věnoval rakouský zakladatel etologie Konrad Lorenz ve své knize *Osm smrtelných hříchů civilizace*.

Dalším problémem, s nímž se mladá generace potýká, je ekonomický stav společnosti. Ten si možná hned nespojíme s problematikou osamělosti a nárůstem problémů s duševním zdravím, je zde však návaznost. Inflace a růst cen bydlení jsou pro současné mladé dospělé velkým problémem, kterému musí čelit. Třeba mnoho studujících je nuceno si vydělávat a není výjimkou, že mají dvě až tři práce, aby dokázali pokrýt své náklady na bydlení a živobytí. Na volnočasové, tudíž i socializační aktivity nemají prostředky, a v důsledku toho ani prostor a energii. Když se veškerý čas dělí mezi studium a práci, člověku zkrátka nezbyvá kapacita na udržování vztahů.

Další výzvou, které lidé narození na přelomu tisíciletí čelí, je rapidní technologický

Osamělost je druh emocionální bolesti. (Foto © pixabay.com.)

rozvoj. Sociální sítě jsou nástroj, s nímž se jako lidstvo setkáváme poprvé. Již nyní je obecně známým faktem, že časté používání sociálních sítí zhoršuje schopnost se soustředit, může vést k poruchám spánku a ovlivňuje mezilidské vztahy. Virtuální svět se snadno stává únikem od toho reálného, čímž se oslabují osobní interakce a komunikace ve skutečném životě. Se sociálními sítěmi zároveň souvisí fenomén sociálního srovnávání. Jelikož na sociálních sítích sledujeme životy ostatních lidí, nevyhnutelně to svádí k tomu porovnávat je s životem, jaký vedeme my sami. Často se zapomíná, že příspěvky na sociálních sítích jsou pouze úryvky, které dotyčný chce prezentovat, a tak se pozorovateli zdánlivě může život druhých skrze tuto digitální optiku zdát lepší než jeho vlastní. Toto srovnávání, které si ani nemusíme plně uvědomovat, může vést k nízké sebeúctě a pocitu méněcennosti.

DĚTI A NÁCTILETÍ

Problematika zhoršeného psychického zdraví se týká i dětí. Na podzim roku 2023 Národní ústav duševního zdraví (NUDZ) provedl celo-

státní průzkum duševního zdraví dětí na základních školách. Koordinátor a analytik Matěj Kučera uvedl, že 30 % dotazovaných projevuje příznaky úzkosti a 40 % vykazuje známky středně těžké až těžké deprese.

Duševní onemocnění mají silný vliv na subjektivní prožívání a schopnost zvládat stresové situace. Lidé, kteří se s psychickými problémy potýkají, vedou často každodenní tiché bitvy se svými vlastními pocity a myšlenkami. Jak ukazují statistiky, množství dospívajících, kteří se nacházejí ve stavu zhoršeného psychického zdraví, je alarmující. V období dospívání procházíme všichni silným emocionálním vývojem a dochází k rapidním fyziologickým i psychickým proměnám. Je to období, v němž jsme velmi zranitelní a to, co prožíváme, do značné míry utváří naše vidění světa, ve kterém se máme připravovat na dospělost.

Proces dospívání je sám o sobě náročným úkolem. Pokud však přidáme k již tak složité fázi vývoje jedince psychické problémy, jako jsou úzkosti a deprese, čelíme nevyhnutelně kumulovaným obtížím. Ve školách jsou duševní onemocnění stále nepříliš reflektovaným pro-

blémem. Mnoho rodičů, jejichž děti vykazují známky zhoršeného psychického zdraví, neví kam se obrátit a není výjimkou, že se školy snaží problémových dětí „zbavit“. Vzhledem k nedostatku pedagogického personálu, přeplněným třídám a celkově podfinancovanému školství se není čemu divit. Vzdělávací zařízení nejsou odpovídajícím způsobem vybavená a mnohdy ani nemají nástroje a kapacitu na řešení psychického stavu studentů. Stává se z nás společnost s narůstajícím počtem deprimovaných mladistvých uchylujících se k nezdravým kompenzačním (neboli tzv. copingovým) mechanismům, jako je užívání návykových látek nebo sebepoškozování. Například jen na Lince bezpečí byl zaznamenán na začátku roku 2023 nárůst počtu telefonátů týkajících se sebepoškozování o 500 % za předchozích pět let; zároveň s tím stoupl i počet dokonaných sebevražd dětí a mladistvých.

Tato skutečnost, že zde máme nešťastné a zoufalé dospívající, se zákonitě projevuje i společensky. Duševní zdraví má neopomenutelný vliv na schopnost sociálního zapojení a fungování. Lidé s psychickými problémy se nezřídka v životě setkávají s odmítavým postojem ze strany svého okolí, s bagatelizací či zacházením, které může obtíže, s nimiž se potýkají, ještě zhoršit. Nezvyklé projevy chování, které duševní onemocnění provázejí, se často odchyľují od toho, co je danou společností považováno za normu. Takto se odlišující jedinci jsou pak vystaveni sociální stigmatizaci a nutnosti vyrovnávat se s mnohdy necitlivým zacházením a s pocity nepatřičnosti, neadekvátnosti a nedostatečnosti. Není výjimkou, že si pak na základě toho vytvářejí negativní sebeobraz a mohou se objevovat projevy „sebenepřijetí“.

K již stávajícím problémům se na základě nepříznivých zkušeností může přidat sociální úzkost. Sociální úzkosti se projevují různými způsoby a míra intenzity se individuálně liší. Ztěžují, a v některých případech přímo znemožňují komunikaci s okolím a sociální začlenění. Ani ti, jejichž komfortní zóna se nachází v samotě, však nejsou výjimkou, co se lidské potřeby kontaktu týče. Smysluplné a hluboké dlouhotrvající vztahy jsou pro zdravé prožívání

nezbytností. Ovšem právě navazování a udržování takovýchto nepovrchních přátelství je pro současnou mladou generaci nesnadné. Překážkou jsou jistě důvody, které jsme uvedli výše, ale nepochybně bychom mohli jmenovat mnohé další. Od stále se zvyšujícího počtu rozpadajících se rodin po nepříteli nadějně vyhlídky našeho životního prostředí, a tudíž i naší budoucnosti (tzv. environmentální úzkost). Ideály konzumní společnosti také rozhodně nejsou něčím, co by mohlo být podpůrné pro naše duševní a duchovní zdraví.

HLADOVĚJÍCÍ DUŠE

Společnost, která má nemocné mladé, je nemocná. Jaká nás čeká budoucnost, pokud naši mladí postrádají entuziazmus, který byl vždy pro nadcházející generaci příznačný. Revoluce, společenské změny a snahy o změny v legislativě v historii velice často vycházely právě od studentstva a mladých dospělých obecně. Velká francouzská revoluce, karbonáři v Itálii v 19. století, společenské obrození v 60. letech v podobě hippies, sametová revoluce a další hybné síly společnosti byly nesený mladou generací každé své doby.

Nyní se však zdá, že naše současná mladá generace má dost práce jen s tím, aby přežila. A to doslova. Sebevražda je v naší společnosti mezi mladými druhou nejčastější příčinou smrti. Stav přežívání je duševním strádáním. Když fungujeme jen za účelem přežití, není místo pro život. Nacházíme se ve větší materiální hojnosti, než se kdy mohli nacházet naši předkové. Komfort, jaký jsme sami pro sebe dokázali vytvořit, nemá obdoby. A přesto nám tento současný svět jen těžko dává smysl. Postrádáme duševní potravu, naději na lepší zítřky a víru ve smysluplnost života.

Vypadá to, že ve společnosti jsme si čím dál víc odcizení. Důvěrná přátelství, ve kterých bychom se mohli autenticky projevoval bez obav z odsouzení, jsou vzácná. Což nemusí být nutně jen fenoménem dnešní doby. Pokud ovšem nemáme žádné společenství, ve kterém bychom nemuseli maskovat své prožívání, zůstáváme v pocitu, že jsme na všechno sami a nikdo nás nepřijme

takové, jací jsme. Pro lidi trpící osamělostí však vyžaduje nemalou dávku odvahy i jen to, aby byli sami k sobě upřímní se svými city a tím, co prožívají, natož pak otevření se druhým. Tím spíše, pokud třeba byli někdy v minulosti lidmi v dřívějších vztazích zklamáni nebo zraněni.

Jak se ukazuje, jsou pevné a důvěrné sociální vazby něčím zcela nepostradatelným. Mnozí lidé se tak například rozhodnou zapojovat se do komunit, které usilují o hlubší sociální sounáležitost, nebo je i sami vytvářet. Některá komunitní společenství, jež mají blíže k evolučně původnímu lidskému společenskému soužití, tak tvoří určitou protiváhu vůči hlavnímu proudu společnosti trpícímu odlidštěností a určitým duševním a duchovním vyprázdněním.

ZÁVĚREM

Toto pojednání začalo citáty dvou významných osobností – psychiatra C. G. Junga a filozofa Martina Heideggera. Závěrečnou inspirací může být citát od vlivného náboženského a politického vůdce Mahátmy Gándhího: „Buď sám tou změnou, kterou chceš vidět ve světě.“

Budme tedy tím přítelem, kterého bychom sami potřebovali. Pro ostatní i pro sebe. Zkusme v sobě nacházet a prohlubovat laskavost a empatii. Touha po bezpodmínečném přijetí je všem lidem společná. Najdeme si prostor pro vstřícnost, vlídnost a ohleduplnost vůči sobě samým i vůči ostatním. I když se svět zdá být krutým, odmítavým a nepříznivým, snažme se nepodléhat pocitům beznaděje a nestaňme se zlostnými. Pokud máme mít víru ve zlepšení situace v naší společnosti, musíme tu jeden pro druhého být.

„Sociální sítě jsou nástroj, s nímž se jako lidstvo setkáváme poprvé.“ (Foto © pixabay.com.)

Sociální permakultura

Karen Ercolino

Jako mnozí další jsem znepokojena dnešním stavem světa. Dochází ke změně klimatu, jejíž důsledky vidíme denně ve zprávách. A zatímco někteří říkají, že žijeme v nejpokrokovější době lidských dějin a průměrné životní podmínky jsou na světě lepší než kdy dříve, neznámá to, že všude vládne mír a spravedlnost. Jako unitáři jsme povoláni, abychom žili a jednali způsobem, který je v souladu s našimi hodnotami a principy. Ale co můžeme udělat, abychom dosáhli míru a spravedlnosti? Jak na to a kde začít?

„Dochází ke změně klimatu, jejíž důsledky vidíme denně ve zprávách.“ (Foto © pixabay.com.)

Jedním krůčkem může být, že se budeme snažit, aby náš život nebyl pro Zemi takovou zátěží. Já jsem se třeba na své životní cestě dověděla o permakultuře. Pokud jste o ní už slyšeli, nejspíš si ji spojujete s pěstováním plodin. Možná také víte, že souvisí s udržitelností a soběstačností, například že si sami pěstujete to, co jíte, vyrábíte si šaty, používáte sluneční nebo větrnou energii k výrobě vlastní elektřiny nebo na ohřívání vody atd. A často je to velká část permakultury. Při bližším pohledu ale zjistíte, že permakultura znamená mnohem víc.

Permakulturu vyvinuli v 70. letech Bill Mollison a David Holmgren, kteří se domnívali, že je možné vytvářet takové systémy pěstování plodin a celkově způsobu žití, které budou v harmonii s přírodou (Hemenway, 2009). Své myšlenky založili na pozorování tradičních domorodých praktik a ekologických principů v přírodě. Vytvořili termín permakultura jako spojení slov „permanentní kultura“ a „permanentní zemědělství“ („permanent culture“ a „permanent agriculture“). Je to soubor praktik zaměřených na vytváření udržitelných a produktivních kultur.

„Snahu o udržitelnost nelze oddělit od péče o Zemi.“ (Foto © pixabay.com.)

Permakulturní design se snaží využívat přírodní procesy tak, abychom působili společně s přírodou, a nikoli proti ní. Jedním z principů je zachycování a uchovávání energie a hmoty. Místo vytváření zahrady, kterou snadno zaplaví silný déšť, a následného vynakládání spousty času a energie na co nejrychlejší odvádění vody, by se permakulturní designér snažil zpomalit tok vody a uchovat ji na pozemku. Toho lze dosáhnout využitím vlastností terénu a rostlin, jež by umožnilo uchovat vodu pro období sucha. Bylo by to vytvořeno tak, aby šlo o pokud možno pasivní proces, aby při každém silném dešti nebylo zapotřebí vynakládat lidské síly.

Jádrem permakultury jsou tři etické principy často vyjadřované slovy „péče o Zemi, péče o lidi a spravedlivé rozdělování“. Principy uplatňované v permakulturním designu fungují nejenom při produkci potravin, ale i v dalších situacích, jako je vytváření různých komunit a skupin. Dva etické principy se zaměřují na lidi. Snahu o udržitelnost nelze oddělit od péče o Zemi. A společenství je nezbytné. Jsme na sobě vzájemně závislí, nejen co do hmot-

ných potřeb, ale také v oblasti psychologických, sociálních a duchovních potřeb, které jsou asi ještě důležitější. Energie společenství, které nás obklopuje, je důležitá pro náš pocit štěstí a pohody. Energii společenství, které nás obklopuje, potřebujeme, aby se nám dařilo jako lidem, abychom v budoucnu žili udržitelným a spravedlivým způsobem. A proto se musíme zabývat problematikou sociální spravedlnosti a míru. To znamená aktivně směřovat k tomu, co Martin Luther King označoval souslovím „milované společenství“ – ke spravedlivé a pokojné společnosti, kde mají všichni prospěch z bohatství a hojnosti Země. Aby taková situace nastala, abychom mohli uskutečňovat změny a tvořit takovou společnost, jakou si přejeme, musíme využívat energii společenství. A musíme věřit, že to dokážeme.

Naše unitářské komunitní centrum se otevřelo řadě programů a také poskytlo své prostory společnosti Permakultura CS pro její knihovnu, která je každý druhý týden přístupná veřejnosti. Měla jsem radost zvláště z toho, že má celou polici knížek v angličtině!

Moc jsem se těšila, až se do nich začtu. Asi před měsícem jsem narazila na jednu, o jejíž obsah bych se s vámi ráda podělila. Týká se otázky, jak můžeme využít permakulturní design při uskutečňování proměn ve světě.

Kniha Looby Macnamarové s názvem *Cultural Emergence* („Kulturní vznikání“) vyjadřuje autorčinu snahu „urychlit globální kulturní transformaci směřující k pokojnému propojení světa, aby se lidé stali spojenci planety v zájmu pozitivní a regenerující budoucnosti“ (Macnamara, s. 10). Tuto transformaci definuje jako rozvíjení nových kulturních norem, které vzniknou uplatňováním permakulturních metod v lidských společnostech. Domnívá se, že postup kulturního designu založený na pozorování a rozpoznávání vzorců a systémů může pomáhat jednotlivým lidem v osobních změnách a růstu, ale také společenstvím ve vytváření udržitelnějšího a spravedlivějšího světa.

Číst o změně managementu z hlediska někoho, kdo praktikuje permakulturu, je skutečně osvěžující. Ačkoli osobní a organizační změny zkoumali původně psychologové, většina toho, co jsem četla, pochází ze světa obchodu. Když mluvíme o změně třeba u nás ve škole, používáme pořád texty, které se týkají obchodu. Nechápu proč. Víme, že vůdčí osobnosti byznysu často aktivně pracují na tom, aby odstranily veškeré překážky stojící v cestě jejich zisku, a nejednají ve prospěch lidstva a v zájmu udržitelnosti této planety. A přesto byznysmenům dovolujeme, aby nám říkali, jak máme vést své organizace a usilovat o změnu! Looby Macnamarová nabízí alternativu. Využívá myšlenky permakulturního designu a dává nám soubor nástrojů vytvořených tak, aby jejich základem bylo zdraví Země i blaho lidstva.

„Kulturní vznikání“ předpovídá na základě premis či základních znalostí:

1. Ekonomické, společenské, politické a osobní problémy, s nimiž se potýkáme, jsou výsledky kulturních problémů a řešení může přinést jediné změna v kulturní oblasti.
2. Lidé jsou součástí přírody a mohou hrát pozitivní roli při spravování Země.

3. Kultura je to, co spojuje jednotlivce, společenství a přírodní ekosystémy.

4. Spojení podporuje vznikání či vývoj nových kultur.

5. Dojde k vývoji nových kultur. Můžeme se vědomě rozhodnout k pozitivnímu podněcování kulturních změn.

6. Ačkoli budoucnost nemůžeme předpovídat a určovat, můžeme ovlivňovat své kulturní reakce a směřování změn.

7. Mír, spravedlnost, udržitelnost atd. jsou probíhající a dynamické procesy, nikoli cílové stanice, které po dosažení zůstávají neměnné. Abychom se v těchto procesech udrželi, musíme investovat do spravedlivých a udržitelných praktik.

8. Společně jako společenství můžeme objevovat, vymýšlet a tvořit potřebná řešení.

9. Posuny v osobní kultuře budou ovlivňovat naše společenství a společnost jako celek.

10. Výsledkem tohoto procesu bude množství rozmanitých regenerativních kultur, které budou schopné žít ve vzájemné harmonii a v harmonii se Zemí (Macnamara, s. 16–17).

Většinu knihy tvoří soubor nástrojů, které nám umožňují porozumět sobě samým a svým společenstvím a které napomáhají ke změnám. Je třeba do hloubky porozumět své kultuře, zkoumat, kdo jsme, vystoupit ze svých starých názorů a vzorců chování. Looby Macnamarová tuto fázi označuje jako „výzvu a probuzení“ (challenge and awaken). V ní rozpoznáváme problémy a nahlas je pojmenováváme. V tomto stadiu můžeme shromažďovat poznatky, obracet se s žádostmi na vládní úřady nebo vytvářet prohlášení týkající se konkrétních problémů. Tuto fázi potřebujeme k tomu, abychom zjistili, co chceme změnit, a abychom k tomu došli.

Příklady fáze „hnutí a povzbuzení“ (move and invigorate) jsou zapojování se do různých akcí, rozvíjení projektů, snahy o změnu politiky a zavádění nových programů. V této fázi skutečně něco děláme. Ale je to vyčerpávající a společenství to stojí spoustu energie. Proto je zapotřebí třetí fáze – „podpora a dodávání sil“ (nourish and empower). K této fázi patří podpora, propojování a budování našich společenství. V knize jsou uvedeny myšlenkové

rutinní pevně dané postupy, které pomáhají jednotlivcům a skupinám v rámci jednotlivých fází a zároveň i v posunech z jedné fáze do další.

Při čtení knihy mě neustále překvapuje, jak je pro mě snadné aplikovat jednotlivé fáze a jim odpovídající nástroje jak ve vlastním životě, tak i na to, co vidím kolem sebe. Například v POU jsme se zabývali podporou LGBT+ práv. Na výročním shromáždění jsme odsouhlasili prohlášení, které jsme zveřejnili a odeslali do parlamentu a které vyzývá vládu, aby zajistila rovná práva stejnopohlavním párům. Před schůzí jsme pozvali přednášejícího, který má v této oblasti zkušenosti, aby nám vysvětlil, co by taková legislativní změna znamenala. To jsou příklady fáze „výzva a pro-

buzení“. V této fázi jsme se učili a zkoumali, a to možná i způsoby, které pro nás byly náročné a v nichž jsme se necítili příjemně. Plánujeme také zúčastnit se v srpnu festivalu Prague Pride. To je příklad druhé fáze, aktivní účasti. Dalším příkladem by bylo vytvořit „welcoming congregation“, tedy provést kroky k tomu, aby lidé z LGBT+ komunity věděli, co jim můžeme nabídnout, a cítili se u nás vítaní a nejenom tolerovaní.

Ale to už je třetí fáze, „podpora a dodávání sil“, v níž podle mě mohou unitáři hrát jedinečnou roli. V našem unitářském společenství a při našich shromážděních nacházím podporu, spojení a duchovní posilu. Cítím, jak mně dodává síly k tomu, abych pracovala pro budoucnost, v níž budou šířeji a vše-

Když mluvíme o změně u nás ve škole, používáme pořád texty, které se týkají obchodu.
(Foto © pixabay.com.)

obecněji uplatňovány naše principy. Svoboda, tolerance, rozum, kreativita, demokratické rozhodování, osobní rozvoj, respekt k důstojnosti všech lidí, spravování Země, to jsou myšlenky, ve které nejen věřím jako unitářka, ale domnívám se také, že nám mohou pomoci vytvořit pokojnější a udržitelnější svět. Komunitní aktivismus a provádění změn nás stojí nesmírné množství energie a vytrvalosti. Jsme malé společenství a máme jen omezenou schopnost akce. Ale můžeme být duchovním domovem pro ty, kdo věří v pokojný, spravedlivý a udržitelný svět. Prostřednictvím svých sborů a prostřednictvím našeho komunitního centra jsme už začali otvírat své dveře široké škále lidí a organizací. Když se podíváme na naše širší společenství,

koho bychom do nich chtěli pozvat? S kým můžeme navázat partnerství, abychom spolu hledali změnu a uskutečňovali ji? S kým můžeme budovat podporující a posilující společenství?

Použité zdroje:

- Hemenway, Toby, *Gaia's Garden: A Guide to Home-Scale Permaculture*, 2nd ed., Vermont: Chelsea Green Publishing Co. 2009.
- The King Center. Dostupné z: <https://the-kingcenter.org/about-tkc/the-king-philosophy/>
- Macnamara, Looby, *Cultural Emergence: A Toolkit for Transforming Ourselves & the World*, Hampshire: Permanent Publications 2020.

Radosti a strasti: Síla pospolitosti

Sarah Vinz

„Radosti a strasti jsou jedním ze způsobů, jak UU udržují rituály a praxi vzájemné podpory ve společenství. Nerozsvěcujeme svíce proto, že bychom měli za to, že mají nějakou nadpřirozenou moc, ale protože věříme v sílu těchto okamžiků pospolitosti. Tuto víru ztělesňuje rituál sdílení.“

(Liz James)¹

„Nerozsvěcujeme svíce proto, že bychom měli za to, že mají nějakou nadpřirozenou moc, ale protože věříme v sílu těchto okamžiků pospolitosti.“ (Foto © pixabay.com.)

Podle mé zkušenosti je těžké dělat nějaké všeobecné závěry o tom, jak unitářské sbory pojmají svá shromáždění. Některé obce mají spoustu variant a tento rituál se při jednotlivých shromážděních značně různí, zatímco jiné mají pevně daný předpis a obměňují ho jen zřídka. Některé sbory využívají nejmodernější techniku audiovizuálních zařízení, zatímco

jiné využívají papírové programy, které jen několik minut před začátkem vytiskl někdo z členů na domácí tiskárně. Některé mají tradiční promluvy, zatímco jiné zvou hosty, kteří mluví třeba o tématech spojených se sociální spravedlností. Ale tím tmelem, který spojuje většinu unitářských sborů, je praxe sdílení radostí a strastí.

¹ Liz James, What are Joys and Sorrows, *UU World*, 9. 1. 2019. Dostupné z: <https://www.uuworld.org/articles/what-are-joys-sorrows>

Myšlenka na pozadí tohoto rituálu je jednoduchá: v určitém okamžiku během shromáždění dostanou lidé příležitost svěřit své osobní radosti a starosti širšímu společenství. Někde bývají lidé vyzváni, aby promluvili, zatímco v jiných sborech své radosti a strasti sdělují písemně (a to, co napsali, se pak přečte během shromáždění). V obou případech je myšlenka provázena nějakým typem fyzické činnosti: zapálením svíčky, vložení kamene do vody, rozmístěním muší kolem planoucího kalicha.

I to, co vlastně je „sdílitelným“ zážitkem, se v jednotlivých sborech liší. Obecným pravidlem je, že jsou účastníci shromáždění podporováni v tom, aby sdíleli záležitosti osobnější povahy; měly by to být záležitosti, které se týkají jich samotných nebo jejich blízkých, ne toho, co ten den slyšeli ve zprávách. Přítomní mají také možnost poradit se o radostech a strastech, které nechtějí uvádět jmenovitě. A pro ty, kteří nechtějí ani to, se rozsvěcí svíčka za ty radosti a strasti, které chtějí lidé raději mlčky nosit v srdci. Po pozorném naslouchání soustředí členové sboru na několik okamžiků společné myšlenky a energii na ty, kteří promluvili nebo byli zmíněni, i na to, co zůstalo nevyřčeno.

Proč si právě tento rituál získal v unitářských shromážděních tak uznávané místo? Proč pro nás začalo být tak důležité, abychom se na několik okamžiků propojili a sdíleli radosti a strasti našeho společenství?

Asi nejzřetelnější prospěch vidíme u jednotlivců. Když sdílíme něco pozitivního, dodá nám už jen to, když to vyslovíme, dávku dopaminu – která bývá často zesílena reakcí naslouchajících. Jak řekl německý lékař a laureát Nobelovy ceny Albert Schweitzer: „Šťěstí je jediná věc, která se sdílením násobí.“ Když se soustředíme na to, co je v našem životě dobré, zvýší to náš pocit vděčnosti a je pravděpodobnější, že si povšimneme dalších pozitivních věcí, s nimiž se setkáme. A zároveň – když externalizujeme něco negativního nebo obtížného, už nám to možná nebude připadat tak nepřekonatelné. Může to vyvolat i projevy sympatie, empatie, nebo pomoc od lidí kolem nás.

Sdílení radostí a strastí však hraje důležitou roli i v životě sboru. Jak říká Rev. Judy Welle-

sová, UU duchovní z USA: „Ať už své radosti a smutky vyslovujeme, nebo ne, jejich sdílení nás propojuje s předivem společenství.“ Jinými slovy, když si vzájemně nasloucháme, když si projevujeme úctu a pečujeme o sebe, posilují se tím naše vzájemné vazby. Připomíná nám to, že jsme součástí příběhů a životů druhých a že bez ohledu na své vzlety a pády nejsme nikdy sami. Když zjišťujeme, že ve společně utvářeném posvátném prostoru můžeme odhalit svoje slabiny a zranitelná místa, vytváříme si tím i prostředí blízkosti a důvěry.

Konečným výsledkem je, že tvoříme nejenom pečující, soucitné a vzájemně propojené společenství, ale generujeme tím i energii, která je mnohem větší než ta, kterou bychom dokázali vytvořit každý sám. A tato energie má magickou kvalitu, díky níž zjišťujeme, kdo skutečně jsme. Jsme tady a teď. Má radost je tvojí radostí; tvá strast je i mou strastí. Je to přesně ten typ zkušenosti, který francouzský sociolog Émile Durkheim označil jako „kolektivní vření“ (francouzsky: *effervescence collectif*); použil jej k popisu toho, co sledoval během některých náboženských obřadů.

Pokud vám to zní přehnaně, vzpomeňte si na energii, kterou cítili lidé, kteří se shromažďovali, aby rozsvěcili svíčky a pokládali květiny na místě tragické střelby, k níž došlo v Praze 21. prosince 2023. Nebo na energii, kterou jste třeba sami cítili na nějakém velkém koncertě, když na pódiu konečně vyšli hlavní účinkující. Tyto okamžiky kolektivní bolesti či radosti mají pro nás lidi skutečně posvátnou kvalitu. Americká spisovatelka Brené Brownová zdůrazňuje, že tyto silné okamžiky prožívané ve shromáždění uspokojují naši touhu po kolektivně sdílených zkušenostech. Spouští také pocit sdíleného lidství a nerozlučného sepětí, které nám pomáhá překonávat rozdíly – a to i po uplynutí daného okamžiku.²

Během života jsem pobývala na různých místech a ne vždy jsem měla možnost chodit

2 Brené Brown, *Why Experiencing Joy and Pain in a Group Is So Powerful* (Proč je kolektivní sdílení radosti a bolesti tak silné), *Greater Good Magazine*, 9. 1. 2019. Dostupné z: https://greatergood.berkeley.edu/article/item/why_experiencing_joy_and_pain_in_a_group_is_so_powerful

na unitářská shromáždění. Když jsem však mohla být součástí nějakého sboru, začala jsem si rituálu sdílení radostí a strastí skutečně vážit. Na začátku je důvěrně známý. Někdy je potřeba si zvyknout na zvláštní formu některého sboru, ale běžnou praxi v zásadě znám. Je také užitečné, když chcete poznat ostatní členy sboru. Pohled na to, co má druhý na srdci, je výborným prostředkem, jak navázat spojení (Ačkoli pár slov u kávičky po shromáždění taky neuškodí!). Když se v novém prostředí začnu cítit volněji, můžu začít sdílet něco o sobě a víc se zapojovat do společenství. Jsem nesmírně vděčná, že jsem se během posledních let, kdy žila moje matka, stala členkou mezinárodní unitářské obce v Praze (IUCP). Moc mně pomohlo kolektivní povzbuzení, když jsem sdílela, že ji propustili z nemocnice, nebo když jsem po pandemii oznámila, že za ní můžu konečně letět do USA. Když zemřela, bylo pro mě útěchou, že náš duchovní za mě tuto smutnou zprávu oznámil našemu společenství. Energie, kterou náš sbor v tu kritickou chvíli vytvořil, byla tak silná, že její dozvuky cítím i teď, když na to vzpomínám.

Jsem vděčná za vědomí, že až budu chtít příště v unitářském společenství sdílet nějakou radost či starost, bude na mě čekat zapálená svíčka a kruh přátel. Jsem vděčná i za vědomí, že mohu být součástí tohoto kruhu a podporovat druhé. Společně vytvoříme krásnou, magickou energii, která nás bude udržovat pohromadě a dodávat každému z nás síly až do příštího setkání.

Takže není vůbec divu, že má rituál sdílení radostí a strastí v unitářství tak význačné místo. Nic jiného by to zřejmě ani být nemohlo.

Pokud váš sbor nebo společenství chce s rituálem sdílení začít – nebo pokud byste chtěli zkusit experimentovat s formou, kterou používáte –, může vám pomoci několik tipů:

- Udělejte si chvilku, během níž lidem jemně připomenete povahu radostí a strastí, které mají být sdíleny. Není to chvíle pro sdělování politických názorů, zvyšování osobní reputace ani pro veřejná oznámení.
- Pokud se vám sdílení začínají protahovat, zkuste je omezit na jedno až dvě shromáždění za měsíc. Při ostatních shromážděních lze účastníky vyzvat k tichému zapálení svíčky.

Pár slov u kávičky po shromáždění taky neuškodí! (Foto © pixabay.com.)

- Zkuste experimentovat s načasováním rituálů. Když je zařadíte na začátek shromáždění, může to sbor podpořit v soustředění, ale zařazení po promluvě může zase vést účastníky k tomu, že budou stručnější.
- Zkuste měnit doprovodný akt podle ročních období. Například v zimě lze členy vyzvat, aby pokládali šišky na vyložené větve jehličnanů, na jaře mohou zase do připravené vázy vkládat luční květy.
- Vyzkoušejte, jak funguje využívání různých kategorií. Nejběžnější jsou „radosti a strasti“, ale mohou je nahradit smutky, obtíže, důležité okamžiky nebo úspěchy.
- Pokud chcete navodit obřadnější atmosféru, požádejte pianisty nebo jiné hudebníky o citlivý hudební doprovod.
- Když chcete, aby sdílení bylo mezigenerační, vyzvěte k účasti také děti a mládež.
- Zvažte, jestli nechcete pravidelně obměňovat způsob zahajování a ukončování rituálu. Mnoho sborů zpívá nebo pronáší krátký refrén (IUCP používá: „Všechny naše radosti, všechny naše starosti, život náš, život náš.“). Ale například UU sbor v South County v kalifornském Mission Viejo zakončuje rituál responzivním čtením:
Průvodce shromážděním: Ať jsou zde dnes dopoledne vysloveny radosti a strasti.
Sbor: A ty, jež zůstanou nevyřčeny, znají jen ti, kdo je v sobě nosí.
Průvodce: Necht' jsou všechny tyto radosti i strasti obklopeny srdečností tohoto společenství.
Sbor: A necht' se tato srdečnost šíří v náklonnosti a soucitu ke všem trpícím kolem nás.

Přeložila Ruth Jochanan Weiniger.

Žít, anebo přežívat?

Petr Samojký

Pokud žijeme, jsme si toho v nějaké míře vědomi a v naší složce bytí je zakotven i sebezáchovný mechanismus. Jako lidé máme poměrně hodně možností nejen žít bez ohrožení, ale i způsobem, jakým chceme. V základním modu stačí život jednoduchý, bez nároků, bez využívání všech těch možností, které nám život dává; k němu ale můžeme přidávat nejruznější způsoby zkrášlování. Mohly by to vlastně být dvě protilehlé polohy – využít všeho dostupného a žít naplno, anebo své potřeby minimalizovat do roviny pouhého přežívání.

Vždy se nabízí krása i zcela zdarma! (Foto © pixabay.com.)

Lze namítnout, že někdo si nemůže dovolit to či ono; nemá prostředky, čas, dispozice, a tak mu ty možnosti nejsou dány, je osudem odsouzen k přežívání. Jenže to už se týká hodnot a naší práce s nimi! Nejchudší člověk se může cítit bohatý, nejbohatší se může cítit chudákem. Ale ani ten nejchudší člověk nemusí spočívat v modu přežívání, leda by to byla jeho záměrná volba; vždy se nabízí krása i zcela zdarma!

Texty v následujícím tematickém bloku jsou věnovány těmto otázkám: zamyšlení nad tím, co je vlastně obyčejný život a jak může být neobyčejný, anketě v obcích NSČU o využívání grantů (protože ty rozhodně různými způsoby podporují duchovní i materiální rozvoj našich obcí) a zamyšlení nad tím, zda je vůbec možné bez krásy žít.

Nad mraky a za zraky

Jarmila Plotěná

PŘÍBĚH OBYČEJNÉHO ČLOVĚKA

„Jeden obyčejnej muž
Žije svůj obyčejnej život
Chodí do běžný hospody
na panáčka a pivo
Na vobyčejnym sídlišti
Má jenom malej byt
a nepřemejšlí nad tím, že by šlo i jinak žít...“
(Jan Roušar a Aleš Novák)¹

Obyčejný život? Zeptejme se dítěte. Asi nebude vědět, co to je, a můžeme být překvapeni, co nám odpoví. Pro mne byl obyčejný život, když bylo „všechno v pořádku“, naše rodina, zahrada, výlety, škola, a k tomu všemu jako nezbytnost – Tajemství. Co to bylo za tajemství? Bylo vždycky jiné, ale bylo a zůstalo nezbytné.

Jestli mohu zavzpomínat na nějaké své tajemství z dětství? Jistěže, ale nebude to vzpomínka. Ono totiž nějak stále trvá. Samozřejmě, že je po těch letech docela jiné. Konkrétní podoba jednotlivých tajemství se časem rychle měnila, existovaly tedy různé formy.

Někdy ve druhé třídě ZDŠ to bylo hudební tajemství. Těšila jsem se tehdy hodně do školy, ale ne snad proto, že bych byla tak horlivá žákyně.

Důležitý byl totiž konec vyučování a cesta ze školy. To jsem se zastavila v naší velké, tehdy již poloprázdné dílně, ve které už můj tatínek nesměl provozovat živnost. Tehdy v šedesátých letech byla již téměř vyklizená, ale zůstaly tam, dosud nevím proč, ještě tři mohutné větráky a nějaké delší kusy železa. Stačilo roztočit jeden, druhý, třetí a železným „hudebním nástrojem“ „zahrát“ na lopatky větráků. A už to znělo, do dálky se táhlo, prolínalo, sílilo, až jako bouře hučelo, sláblo, umlkalo – a pak to ticho. Až dech se tajil. Takové ticho, nádherné a jakoby plné tónů, které už nezněly, ale nějak zůstaly. Pak zase znovu rozeznít, rozezvučet,

přidat se k tomu, svým hlasem s tím splynout... Kdepak domů k obědu! Nic jiného nebylo v té posvátnosti důležité. Bylo třeba ponechat rodičům domněnku, že jsem byla po škole, a chránit tajemství.

Také do šesté a sedmé třídy jsem ráda chodila. Měli jsme školu v bývalém zámečku, od něhož vedla cesta do kopce. Dalo se z ní odbočit do nejužší uličky v městečku. Vedla mezi zahradou rodiny z maminciny strany a statkem s krávinem; podle toho také měla ulička své „aroma“. Vysoké obílené, místy temné zdívo připomínající středověké hradby, místo, které by v obyčejném městečku nikdo nečekal. Nad oním úzkým prostorem pruh oblohy. Stačilo zvednout hlavu, hledět na to modro nad sebou a rychle projít ponurostí uličky. Zdi ubíhaly kolem a v tu chvíli nastal okamžik, kdy „země byla vynesena k nebi“. Těžko se to vysvětluje a nebyla příliš snaha to pochopit, ale byla velká touha se tam vracet. Zřejmě se nikdy nestalo, abych tam nebyla sama. Místní příliš nevyhledávali cestu touto uličkou. Spolužačkám se dalo vysvětlit, že „si jdu ještě něco koupit“ a odbočit do „svého středověku“. Ulička totiž vede do městečka, kde jsou obchody.

Nedávno jsem se u vchodu do uličky zastavila – tajemství tam dosud čekalo.

Co to vlastně je? Jakoby běžný život a v něm najednou zázrak setkání, velkého

1 Píseň Jana Roušara s textem Aleše Nováka, vydala agentura Živý Jukebox v roce 2015.

„Měli jsme školu
v bývalém záměčku,
od něhož vedla
cesta do kopce.“

(Foto Jarmila
Plotěná.)

setkání s krásou. Kde se tak najednou vezme? Jak se objeví?

Někdy v sedmnácti letech jsem napsala v jedné básničky:

„Čekání na zázrak je zázrak sám,
člověk si při něm tvoří svůj vlastní zázrak.“

Může ho tvořit tak, že půjde zázraku naproti tím, že odbočí z běžné cesty nebo něco rozezná. Nejprve to však zřejmě odbočí nebo se to rozezná v něm samém. Někdy nemusí dělat nic, jen pozorovat, a zázrak se dostaví. To když ho člověk nepopírá, věří, že existuje, nezabývá ho v sobě, utíší se a čeká. Zázrak se v něm pomalu tvoří, nelze si ho ale vynutit. Je jiného řádu, nedá se uchopit

a vlastnit, není tvořen vůlí ani soutěživostí, netouží po publiku.

Před několika roky na jedné oprýskané zdi v Brně na Dornychu bylo napsáno: „Nad mraky a za zraky začínají zázraky.“ Řekla jsem si, že to napsal někdo, kdo tomu rozumí. Ano, začínají, když někam nedohlédneme nebo když zavřeme oči, což, jak tušíme, je obrazně řečeno, aby to popsalo něco vyděleného z řádu viditelného a měřitelného světa. Něco, co je ale velmi důležité a je v nás. Dlouho to na té zdi bylo, škoda, že ji už opravili.

Všimli jste si, že tu ale něco velmi významného chybí? Co to je?

„Dalo se z ní odbočit do nejužší uličky v městečku.“ (Foto Jarmila Plotěná.)

Přiznejme si, náš konkrétní zázrak nepotřebuje publikum, dokonce by mohl být diváky poněkud rušen. Avšak něco v nás, a možná právě to, co nám samotným umož-

ňuje prožívat náš vlastní zázrak, velice touží najít takové lidi, kteří také mají svůj vlastní zázrak. Jestliže se podaří takové setkání, vznikne společenství a má i naději být hod-

ně šťastné. Ti lidé si totiž nemusí mnoho vysvětlovat ani si navzájem předkládat své životopisy. Sotva se potkají, neví ani proč a jak, ale hned se poznají. Obvykle pak nezahálají a společně něco krásného, užitečného, dobrého vytvoří a rádi v takovém díle pokračují.

Avšak něco nám říká, že někde čeká jediný, tedy ten jediný pravý člověk, který si vytváří tajemství nějakým způsobem zcela naše, přestože třeba úplně jiné. Paradox? Nikoliv, jen poněkud neobratný popis toho, o co se snaží umělci všech dob od nepaměti a co zahání každou všednost života a činí z obyčejného nadmíru neobyčejné. Říkáme tomu zázrak lásky a ta skutečná ani fyzickou existencí nekončí.

A co když člověk svoji zahradu tajemství a krásy neobdělává, buď proto, že si už připadá příliš vážný a dospělý, příliš ustaraný, zaneprázdněný nebo unavený? Pak taková zahrada pro samý plevel zevšední, přestanou na ní být patrný plody krásy, zkrátka začne to být celé smutný případ. Ona se tam sice nějaká krása třeba i urodí, ale nikdo ji nesklízí a dál o ni nepečuje. Taková krása pak rychle život člověka opouští a zanechá ho jemu samému napospas, ještě vážnějšího, dospělejšího, uspěchanějšího, unavenějšího.

Avšak takový obyčejný život není jen tak obyčejný, má v sobě jakousi překvapivou touhu po kráse a tajemství a ta může způsobit, že člověk najednou udělá něco, co by sám od sebe nečekal.

Zrovna o takovém příběhu zpívá Jan Roušar ve své písni, která je v úvodu tohoto článku. Zamyslela jsem se nad ní v následujících verších.

Jeden zpěvák zpívá píseň, která vypráví,
jak život jednoho muže byl nezajímavý.

Nebyl to život bílý ani černý,
byl spíš šedivý, takový obyčejný.

To hmotné k žití sice měl,
leč na krásu života jaksi zapomněl.

Jednou ho podivná touha popadla,
vyzvedl peníze, sedl do letadla.

Napsal své ženě, že se jako obyčejně vrátí,
asi tajně doufal, že v Las Vegas nudu ztratí.

Jak to bylo dál, si každý domysleme,
toto vyprávění není uzavřené.

Je možné, že krásu na cestách zatuší
a zpátky se vrátí jak do nového ovzduší.

Možná tu krásu bude v srdci tajit,
ale doma ji bude umět pro své blízké najít.

Však možná se vrátí jako obyčejně,
zůstane stejný a bude žít zase stejně.

Tak všichni hledme, dokud máme čas,
nacházet ve svém žití co nejvíce krás.

Ať nemusíme sami marně do Las Vegas.

Grantové neštěstí ve štěstí

Kateřina Höferová

Pro každou organizaci, a to nejen duchovního typu, je důležité především naplňovat své poslání. Jistě, ale bez zdrojů, které k tomu vedou, to dost dobře nejde. Opomiňme nyní zdroje lidské, které jsou pro fungování vůbec nejpodstatnější, a přesuňme se rovnou ke zdrojům, jež ono naplňování cílů podstatně usnadní. Financování. A možná nejen financování, ale zkrátka získávání materiálního dostatku, do kterého můžeme zcela jistě zařadit například i členské příspěvky.

Bez zdrojů to dost dobře nejde. (Foto © pixabay.com.)

Úplně ideálním stavem je bezesporu situace, kdy může organizace čerpat finance z vícero zdrojů. Ne vždy se to ale daří. Zvláště pokud se jedná o náboženské obce a komunity spíše menšího počtu členů, jež často narážejí na nedostatek lidí, kteří mají s tímto druhem financování zkušenosti. Jak z toho ven? Existují granty. Z nich je možné získat finance na plány, jež chtějí realizovat a které podle nich mají smysl. Takové, které pomohou komunitě „rozkvést“, sblíží ji a povznesou. Takové, které podpoří samotné její fungování a komunitní život.

Představa žádání o grant může vyvolat nejasnosti, možná stres a spoustu otazníků. A organizace nemá vyhráno, ani když grant získá. Musí s ním naložit podle žádosti, musí jej vyčerpat a musí to stihnout v omezeném čase. I to jsou důvody, proč řada organizací různého zaměření o granty nežádá a raději hledá jiný způsob financování.

Jak je to s interními granty NSČU? Proč o ně žádat a v čem jsou v mnoha ohledech otevřenější a flexibilnější než granty „mimo komunitu“?

Vzhledem k tomu, že o granty mohou žádat jen unitářské obce a Akademie, je

pravděpodobnost jejich kladného vyřízení větší než v případě grantů otevřených napříč celou společností. Je také možné kombinovat je s jinými druhy spolufinancování i mimo NSČU. Vypisované grantové projekty lze potom rozdělit hned do čtyř zvláštních kategorií podle zaměření. Jedná se o:

- granty obecné,
- granty zaměřující se na spravedlnost a pomoc potřebným,
- granty podporující ekologii,
- granty na programy pro děti a mládež.

V případě komunitního rozdělování peněz je „grantová politika“ v mnoha ohledech přívětivější. Snadněji přesvědčíte o potřebě financování konkrétních projektů někoho uvnitř komunity než někoho, komu musíte od počátku vysvětlit podstatu fungování celé vaší organizace. V případě interních grantů udělovaných NSČU se tedy jedná o poměrně snadný a rychlý způsob finanční podpory.

Jak jsou na tom s podáváním grantů jednotlivé unitářské obce fungující v ČR? Je pro ně vyplnění grantového formuláře příliš

složitý? Je formulář dostatečně srozumitelný? Jsou nabízené granty snadno využitelné v programové nabídce jednotlivých obcí? A opravdu všem současná grantová politika vyhovuje?

ANKETA SE ZÁSTUPCI JEDNOTLIVÝCH OBCÍ, KTERÍ MAJÍ NA STAROSTI PODÁVÁNÍ GRANTŮ VYHLÁŠENÝCH NSČU:

Eva Nejedlová – Liberecká obec unitářů

Granty NSČU se snažíme využívat na maximum a je to pro nás velká finanční výpomoc. Nejen že díky nim můžeme pro členy připravovat bohatší program, ale také nám pomáhají každý rok k realizaci větší finanční investice, ať už je to nákup hudebních nástrojů, knih či obnova kancelářského vybavení. Aktuální podoba formulářů je určitě lepší.

Libor Mikš – Obec unitářů v Ostravě

My granty nevyužíváme, protože většinu projektů, které děláme, sami i finančně

„V případě komunitního rozdělování peněz je ‚grantová politika‘ v mnoha ohledech přívětivější.“
(Foto © pixabay.com.)

utáhneme. V tom případě raději přenecháme možné finance jiným, kteří to potřebují. Peníze se určitě hodí, ale ne za každou cenu.

Luděk Pivoňka – Obec unitářů v Plzni

My o granty nežádáme, nemáme v obci totiž nikoho, kdo by je připravil, a je to pro nás přílišná administrativní zátěž. Vyhovoval nám systém rozdělování peněz do dvou pilířů, jako to bylo dříve. Nicméně řada obcí si na systém grantů zvykla a vyhovuje jim to.

Jarmila Plotěná – Obec unitářů v Brně

Granty využíváme především pro podporu realizace našeho obecního časopisu *Poutník*. A rádi bychom využili grantů i na další literární činnost. Ovšem žádost je poměrně složitá, kdyby byla snadnější, asi bychom grantů využívali více, protože nápady na aktivity máme.

Vlastimil Krejčí – Obec unitářů Teplice

Granty využíváme každý rok tak tři. Vyplnění žádosti není příliš složité, ale nějaké zjednodušení by neuškodilo. Některé otázky se navíc překrývají.

Ondřej Svatoš – Pražská obec unitářů

Na vyplnění žádosti je poměrně málo času, což je ale náš problém. Je to tím, že se to řeší v lednu krátce po Novém roce, kdy je třeba se věnovat i jiným záležitostem.

Nabídka prioritních grantů je fajn a vyhovuje nám i inovovaný formulář a způsob podání. Některé otázky v žádosti se trochu překrývají nebo nejsou úplně srozumitelné.

Miloš Mášík – Obec širšího společenství českých unitářů

V naší obci máme specifickou situaci v tom, že správní sbor je v různých zemích světa. Proto je i organizování grantů celkem výzva. Ale podávání žádostí je v NSČU velmi jednoduché. Za nás v OŠS tedy celkově naprostá spokojenost. Ano, kdyby peněz z celkových zdrojů bylo více, bylo by to ještě lepší, ale to už není věc grantové politiky NSČU.

Zuzana Jurgens – International Unitarian Church of Prague

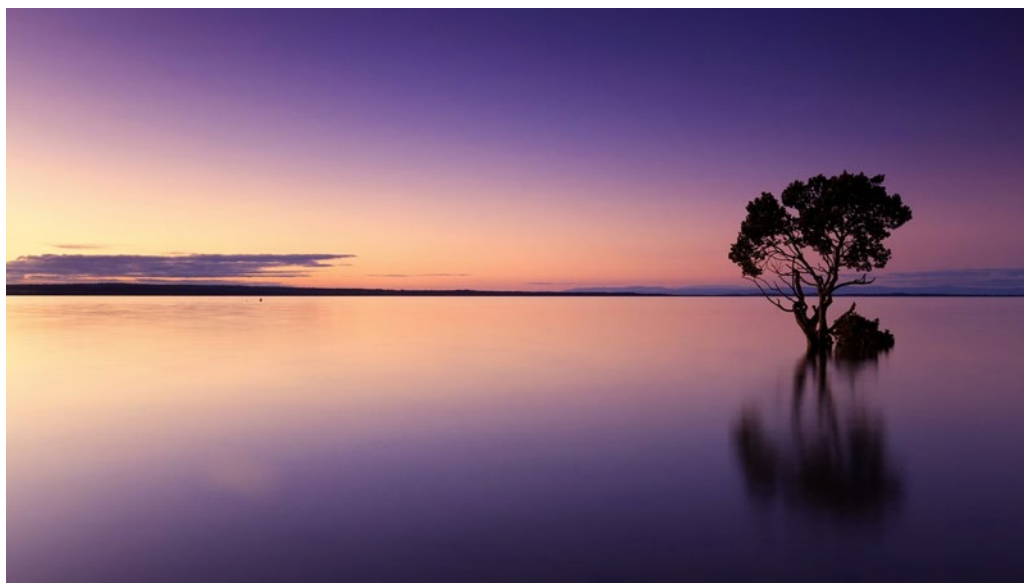
Žádosti nejsou nijak složité v porovnání s tím, co bychom museli vyplňovat u jiných grantových žádostí. Je to přehledné a nenapadá mě nic, co by se mohlo vylepšit.

Lze žít bez krásy?

aneb zastavení u Sokrata

Petr Samojký

Lze žít bez krásy? Kdyby nám někdo tuto otázku položil, byli bychom asi překvapeni. Proč se na to vůbec ptá? Cožpak je to k něčemu? Přece všichni toužíme po hezkých věcech, prožitcích, pocitech, vztazích a podobně. Otázka je to však zajímavá a bezpochyby důležitá – a svým způsobem každá reflexe o životě a jeho hodnotách se kolem krásy točí.

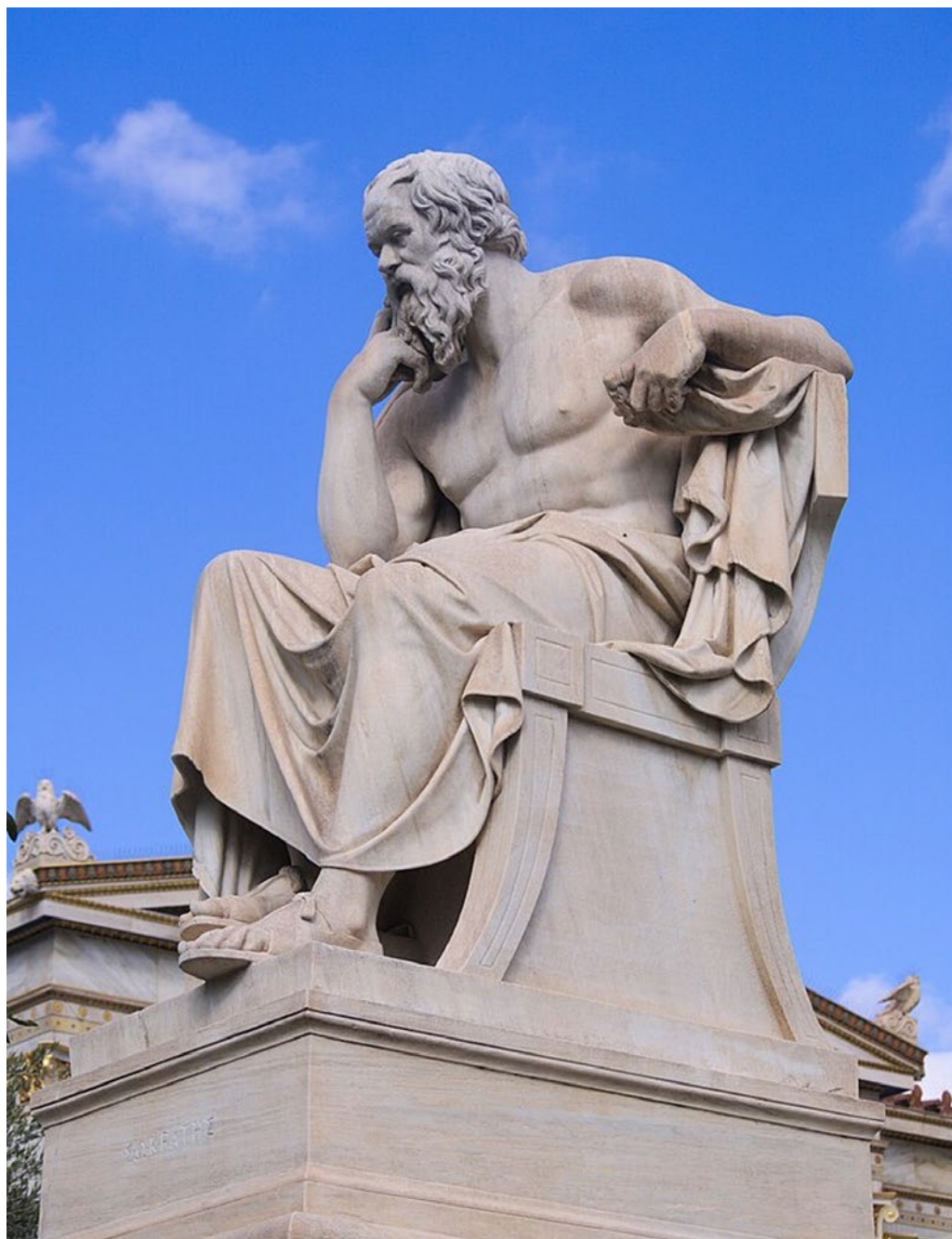

„Lze žít bez krásy?“ (Foto © pixabay.com.)

Je to také otázka stará, asi od doby, kdy poprvé v člověku vzniklo vědomí s rozlišením líbí/nelíbí. To už je polarita krása/ošklivost. V průběhu věků se měřítko krásy vyvíjelo, proměňovalo, to podle člověka, jak reagoval na okolní svět a průnik informací mezi kulturami. V dnešní postmoderní době se nám může zdát, že „všechno je možné“, pokud se týče různých módních trendů; nezřídka to, co jedni považují za krásné, je jinými bráno jako ošklivé, a naopak. Však taky proč ne, můžeme si říct, vždyť máme svobodu, tak ať se každý kochá tím, co uzná za potřebné, podle toho, co se mu líbí, tedy co mu připadá krásné. A je-li to očím někoho druhého anebo i všem kolem ošklivé, tak co?

Pokud tím nikomu neškodí, ať si to užívá. Tak je to snadné odbyť.

Ovšem otázka je stále namístě: lze žít bez krásy? Zkusme to vzít důkladněji. Takže – co doopravdy potřebujeme k životu? Kdybychom se důsledně vzdali všech věcí, které činí náš život příjemný, pohodlný a hezký, kdybychom se odřekli potěchy, radosti, rozkoše, nadšení, neznamenalo by to vlastně zřeknout se civilizace, kultury, pokroku a růstu lidského poznání v nejširším slova smyslu? Připomeňme si Maslowovu pyramidu hodnot: v odříkání bychom tedy potřebovali mít co jíst (bez ohledu na chuť), mít kde pobývat (bez ohledu na prostředí), mít jistotu bezpečí (bez rozlišování charakteru ochrany) a podobně.

Pojďme se zamyslet spolu se Sokratem, který se otázkou krásy zabýval zevrubně.
(Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

Jaký by to byl život? Nevšímali bychom si modře oblohy, vůně květin, zpívání ptáků – to by bylo nadbytečné, to nepotřebujeme. Ignorovali bychom chuť laskomin, které by nám

někdo podal, neocenili bychom pomocnou ruku – protože i bez takových věcí, jako je ochota, soucitění, láska bychom se přece mohli obejít. Prostě jen uspokojení základních potřeb

bez jakéhokoliv ocenění a čehokoliv víc. To bychom byli jako zvíře, někdo by namítl. Ale cožpak zvíře není vděčné a nerozlišuje svým způsobem to, co je nad samotným přežíváním? To je ta věc – bez krásy v myriádě podob bychom pouze přežívali. Život, anebo přežívání, to je ten rozdíl mezi existencí prostoupenou vnímáním mnoha forem krásy a libostí, a živořením jako ten balvan. Lze žít bez krásy?

Někdy nám je krása upřena, nemáme ji. Pak si uvědomujeme její absenci a život nám připadá chudý a nevábny. Zoufáme si, když se ten rozdíl prohloubí na propast. A nemusíme být v extrému odříkání, jak bylo popsáno výše; někdy jen toužíme po záblesku krásy, který je nám odpírán, a jako by tím život měl skončit. Bez krásy si zkrátka život nedokážeme představit, nechtěli bychom jen přežívat!

Pokud to tak ale je a pokud pak naše vnímání krásy chceme nějak zušlechťovat, nebylo by vůbec od věci promyslet koncept

krásy víc a v souvislostech. Jak jen utřídit pojetí krásy v našem postmoderním světě s nejasnými kategoriemi hodnot?

Vzpomínám si na situaci, kterou jsem zažil před lety, když jsem jako kaplan v clevelandské nemocnici debatoval s kolegou, katolickým knězem z Nigérie. Ten den mne navštívil na mém oddělení, jež jsem měl pastoračně na starosti, kde byli pacienti s morbidní obezitou. Kolega pak u oběda zářil a rozplýval se, když mi vyprávěl, jak krásné ženy tam viděl. Ano, samozřejmě, každému se líbí, co se mu líbí, a v jeho kultuře je člověk tím krásnější, čím je prostorově výraznější.

Jaké jsou současné ideály krásy u člověka? Stereotypů není málo: žena má být hezká a něžná, muž silný a dominantní. Zvykovým předobrazem ženy je, že je oporou muže, jemuž vytváří zázemí a domácí pohodu (protože péče o domácnost je přece „ženská práce“), a v druhé rovině je sexuálním objektem, po kterém muž touží. V médiích

Hippias byl přesvědčený, že krása je totožná se zlatem. (Foto © pixabay.com.)

se můžeme dozvědět třeba i ideální fyzické míry, a pokud parametry čtenářka nesplňuje, může svou frustraci řešit vhodnou operací k zkrášlení podle obrazu stereotypu. Předobrazem muže je být výkonným, schopným a sebejistým, konkurovat úspěšně jiným mužům, být silným a udatným hrdinou. A být trendy, takže udržovat si zdravý vzhled vyváženou stravou a posilovnou, sportovat a samozřejmě dbát na manikúru a podobně. Můžeme se tomu smát nebo to brát vážně, ale tak jako tak nás společnost do nějaké míry ovlivňuje, aniž si to uvědomujeme. Jak kdo podléháme nebo odoláváme tlaku médií nebo celé společnosti na ideál krásy, to je už na nás: do jaké míry je sami bere me za své, protože „jdeme s proudem“, jak moc se přizpůsobujeme anebo „vyčníváme“ a jsme druhými, třeba až za podivíny.

Proti trendům doby stojí vcelku racionální konstatování, že mediální ideál krásy je pro většinu z nás nedosažitelný, působí negativně na psychiku i na fyzické zdraví. Snižuje sebevědomí, přináší osobnostní nejistoty a pocity méněcennosti a z toho pramení deprese a nejrůznější duševní poruchy. Jak tomu odoláváme, a hlavně z čeho vycházíme při svém vlastním autentickém určování hodnot krásy?

Otázky spojené s relativitou krásy pronikají do všech oblastí života: třeba nedávný případ knihovny Harvardské univerzity, která se ještě před několika lety pyšnila krásnou knihou o lidské duši vázanou v lidské kůži, ale pod tlakem veřejného mínění ji nedávno převázala, aby s ostatky mohlo být naloženo důstojně.¹ Kniha ztratila svou krásu, respektive změnilo se etické měřítko krásy. Kolik příkladů přehodnocování měřítka ideálu krásy bychom mohli kolem sebe najít i z vlastní zkušenosti? A což teprve krásy, která je brána jako projev správné etiky, tedy co je morálně krásné?

Jak je to tedy s tou krásou – je možné, vhodné, anebo dokonce v našem vlastním zájmu ujasnit si svoje vlastní hodnoty?

Rozhodně ano! Pojďme se zamyslet spolu se Sokratem, který se otázkou krásy zabýval zevrubně, a ve filozofování nad krásou pak v jeho myšlenkových vývodech případně najít trochu inspirace.

V dialogu *Gorgias* Sokrates vyjmenovává to, kde se o kráse zpravidla uvažuje: těla, barvy, tvary, zvuky, činnosti, a vůbec všechno, co se týče múzických umění, oboru zákonů, nauk. Říká, že vždy je nutno rozmyšlení o kráse vymezovat libostí a dobrem, a ošklivo naopak nelibostí a zlem. Dialog se pak ubírá takto:

Sokrates: „Kdykoli tedy je ze dvou krásných věcí jedna krásnější, je krásnější tím, že vyniká buď jednou nebo druhou z těchto vlastností nebo oběma, buď libostí nebo prospěšností nebo obojím.“

Polos: „Ovšemže.“

Sokrates: „A kdykoli tedy ze dvou ošklivých věcí je jedna ošklivější, bude ošklivější tím, že vyniká buď nelibostí nebo zlem; či není to nutné?“

Polos: „Ano.“

Sokrates: „Nuže tedy, jak to bylo právě teď řečeno o činění a snášení bezpráví? Neříkal jsi, že snáseti bezpráví je horší a činiti bezpráví ošklivější?“

Polos: „Řekl jsem.“

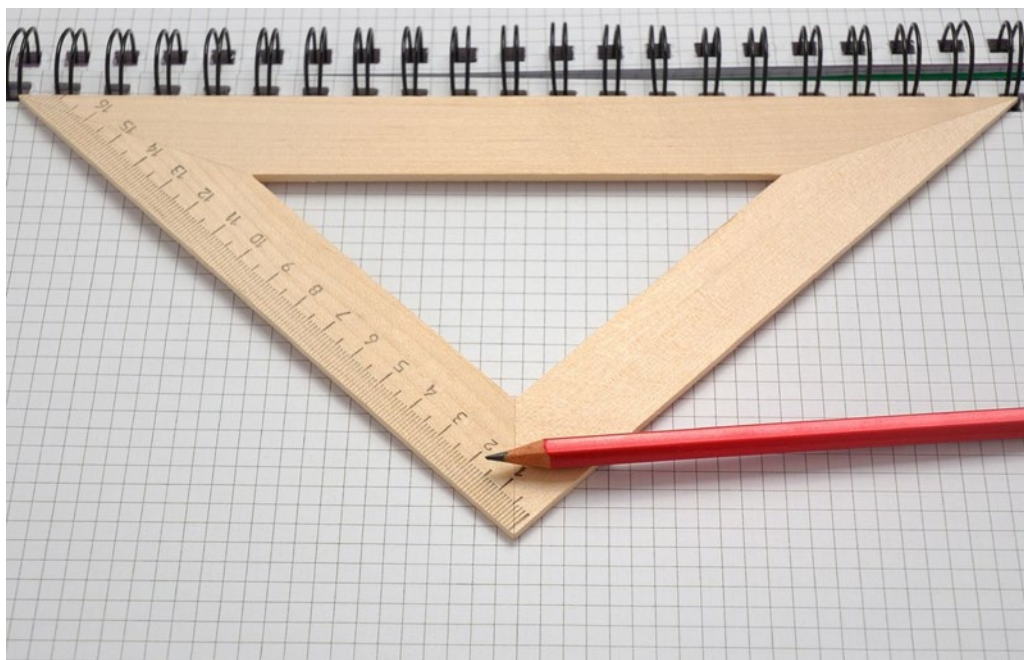
Sokrates: „Jestliže tedy činiti bezpráví je ošklivější nežli je snáseti, jistě jest buď nelibější a bylo by ošklivější tím, že vyniká nelibostí nebo zlem nebo obojím...“²

Tady máme výraznou myšlenku, totiž že krása má co do činění s principem dobra, projeveného jako libost a prospěšnost. Nastavíme-li si toto měřítko před své vnímání dějů světa včetně jeho módních trendů, dost možná, že se nám všechno začne rázem třídit překvapivě jasně. Podobně jako se to stalo Sokratovu žáku Hippiovi v jiném dialogu, kde předmětem debaty byla krása – zlato nebo dřevo? Hippias byl přesvědčený, že krása je totožná se zlatem, jejich debata v dialogu *Hippias Větší* se vyvíjela takto:

Sokrates: „Když někdo navaří ten krásný hrnec, o kterém jsme právě mluvili, plný

1 Podrobnosti lze nalézt na webu školy. Dostupné z: <https://library.harvard.edu/statement-des-destinees-de-lame>

2 Platon, *Gorgias*, Praha: OIKOYMENH 1992, s. 50.

Pythagorejci vnímali krásu v dokonalosti matematického řádu světa. (Foto © pixabay.com.)

hrachové kaše, [...] hodí se k němu měchačka zlatá nebo z fíkového dřeva?”

Hippias: „O jakém člověku to proboha mluvíš, Sokrate, nechceš mi říci, kdo to je?”

Sokrates: Stejně ho neznáš, i kdybych ti řekl jeho jméno.”

Hippias: „Ale poznávám hned, že je to nějaký pitomec.”

Sokrates: „Je to strašný protiva, Hippio. Ale ať je jaký je, co mu řekneme? Která z těch dvou měchaček se hodí k hrachové kaši a k hrnci? Zřejmě ta z fíkového dřeva, ne? Dodává kaši příjemnou vůni, a potom, kamaráde, hrnec se s ní nerozbije, takže se kaše nevylijí a neuhasí oheň a hodovníci se nemusejí obejít bez tak výtečného jídla. To všechno by mohla zlatá měchačka způsobit, takže myslím, že musíme říci, že se nám měchačka z fíkového dřeva lépe hodí nežli zlatá, leda že bys ty byl jiného názoru.”

Hippias: „Hodí se lépe, Sokrate, ale já bych se s tím člověkem o takových otázkách ne bavil.”

Sokrates: „Správně, příteli, pro tebe se nesluší, aby ses mazal s takovými ošklivými slovy, když jsi tak krásně oblečen,

krásně obut a slavný pro svou moudrost po celém Řecku; ale mně na tom nesejde, zda se kvůli tomu člověku umažu.”³

Sokrates pak konstatuje, že fíková měchačka je tedy krásnější než zlatá, protože je prospěšnější.

Na jiném místě v dialogu s Hippieem Sokrates vysvětluje, že se nijak nezdržuje vnímání krásy v jídle, pití, sexu a podobně, a odpovídá hypotetickému oponentovi:

Sokrates: „Odpovíme mu, že by se nám kdekdo vysmál, kdybychom prohlašovali, že jídlo není příjemné, nýbrž krásné, příjemná vůně že není příjemná, nýbrž krásná, a pokud jde o milování, o tom by se s námi všichni hádali, že je to nejpříjemnější věc na světě, ale pokud to někdo dělá, musí to dělat tak, aby ho nikdo neviděl, protože je to napohled velice ošklivé. Na tato naše slova nám, Hippio, asi odpoví: „Pozoruji, že se odedávna stydíte nazvat tyto rozkoše krásnými, protože lidé tak nesmýšlejí. Já však jsem se neptal, co považuje za krásu většina, nýbrž co krása je.” – Na to my mu tuším odpovíme, jak jsme

³ Platon, *Dialogy o krásě*, Praha: Odeon 1979, s. 66–67.

Křesťanství vidělo nejvyšší krásu v Bohu. (Foto © pixabay.com.)

se dohodli, že podle našeho tvrzení je krásou ta část příjemného, kterou vnímáme zrakem a sluchem.“⁴

Sokrates v debatě o kráse ovšem ani u tohoto závěru nezůstává, pokračuje v dalším boření myšlenkových konstrukcí až do finále, kdy se na něj zoufalý Hippias oboří, že řeší „pitominky“ a chová se jako ohromný hlupák, který se chytá prázdného a bezcenného žvahnění.⁵ Dialog pak je uzavřený Sokratovým povzdechnutím: „Zdá se mi, že už chápu smysl přísloví: co je krásné, není snadné.“⁶

Ovšem korunu takovému rozvažování dává ještě jeden příběh, totiž když se Sokrates srovnával s půvabným mladíkem a konstatoval, že navzdory svým vypouleným očím, rozpláclemu nosu, masitým rtům a tykvvovité hlavě je krásnější – protože jeho oči vidí více do široka, nos může více cítit vůni a polibek jeho rty je příjemnější. Protože kritérium krásy je i prospěšnost, je tedy krásnější než mladík. Jeho žákům se tato argumentace

nepozdávala, a tak demokraticky hlasovali tajnou volbou – a Sokrates spor prohrál. Tím bylo rozhodnuto, že mladík je krásnější.⁷

Jakkoliv je tento příběh žertovný, zaznívají v něm důrazné podtóny. Sokrates byl považován vzhledem za šeredného, přirovnávali jej k satyroví. Jak se porovnává veřejné, lidmi sdílené pojetí krásy s hlubším přístupem k ní? Je pak jedno, jestli krásu lidé sdílí masově, bez přemýšlení, a tak si ji předávají navzájem, anebo o ní dokonce demokraticky hlasují; tak jako tak mohou být pomýleni, pokud nejdou do hloubky. Sokratovi jde o krásu principiální; bez ohledu na to, jak kdo vypadá, jakou má barvu kůže atd.

Pojetí krásy se v průběhu věků proměňovalo; přešlo od pythagorejců vnímajících krásu v dokonalosti matematického řádu světa přes další mnohá pojetí bezpočtu filozofů, křesťanství s tezí o Bohu jakožto nejvyšší kráse až k dnešním teoriím estetiky jako vědy. Tím vším, anebo čímkoliv z toho se můžeme dnes inspirovat – podnětů je nepřeberně. Na

4 Platon, *Dialogy o kráse*, Praha: Odeon 1979, s. 89–90.

5 Ibid, s. 103.

6 Ibid, s. 104.

7 Xenofón, *Vzpomínky na Sókrata*, Svoboda, Praha: 1972, s. 212–214.

druhé straně se otázka krásy týká prakticky naprosto všeho v našem životě, co je nad úrovní pouhého přežívání, a je pouze na nás, jak, kde a v čem krásu chceme, potřebujeme a jsme schopni vnímat. Cožpak už obyčejný nádech a výdech, které nás provázejí každou vteřinou žití, nejsou neobyčejné? Jak to řekl kdysi francouzský filozof Jean-Marie Guyau: „Dýchat zhluboka, cítit, jak se krev očisťuje při styku se vzduchem, není to zrovna opojný požitek, kterému by bylo nesnadno odepřít estetickou hodnotu?“⁸ Tvůrčí touha po životě dobrém, moudrém, a proto krásném má svůj pramen v životě samém.

Můžeme donekonečna diskutovat o tom, co krásné je, a co není; panelákové sídliště, které bylo vystavěno bez jakékoliv potřeby

estetiky pod tlakem nutnosti ubytovat masy lidí, je ošklivé; na druhé straně pohlédneme-li na ně z dálky, můžeme je vnímat jako pozoruhodný mikrokosmos anebo si vzpomenout na sokratovské kritérium prospěšnosti. Jak krásné je mít svobodu volně uvažovat o kráse a užívat si krásného podle svého osobního založení!

Jen někdy neškodí zamyslit se hlouběji, jestli třeba naše osobní standardy nejsou už příliš poznamenány stereotypy společnosti; pamatujme, že co je krásné, není snadné!

Vraťme se tedy k původní otázce: lze žít bez krásy? Ano, lze. Ale bylo by to přežívání. Pak už záleží, a to velmi, na tom, jak pracujeme s pojmem krásy jako ideálu, protože to nám dává motivační cíle a ty pak ukazují cesty k nim – to znamená usměřují náš život.

Nechť náš život je krásný. Spatřuji krásu v tom přání a to mne těší.

⁸ Citováno z: Jan Mukařovský, *Studie z estetiky*, Praha: Odeon 1971, s. 10.

Nejsme tady sami – Směřování srdce

V Ostravě proběhl celorepublikový unitářský sněm

Kateřina Höferová

Letošní celorepublikový unitářský sněm se konal od 12. do 14. dubna v Ostravě a i přes větší vzdálenost, kterou museli jednotliví členové dalších obcí absolvovat, se těšil vysoké účasti. Jedním z hlavních bodů letošního jednání v rámci usnesení navržených obcemi byla výzva k akceptaci manželství pro všechny páry bez ohledu na sexuální orientaci či genderovou identitu.

Letošní celorepublikový unitářský sněm se konal od 12. do 14. dubna v Ostravě. (Foto Ondřej Svatoš.)

Unitářský sněm také zdůraznil důležitost spojování společnosti a budování mostů porozumění, tolerance a důvěry mezi lidmi. V dalším usnesení jsme se také zavázali k posílení těchto hodnot nejen v rámci našeho společenství, ale i v širším kontextu.

Jako součást úsilí o posílení společenské soudržnosti bylo sněmem odsouhlaseno obohacení našeho liturgického roku o nový typ společné slavnosti nazvané Unitářské dny pohostinnosti a naslouchání druhým. Co to obnáší v praxi? Otevření dveří svých obcí sou-

sedům i náhodným kolemjdoucím, přípravu drobného občerstvení a čas. Čas k rozmlouvání, čas k zastavení a vzájemnému setkání.

Snahu o porozumění a udržení komunity jsme hojně praktikovali i během celého sněmu. Jako už tradičně ani letos nechybělo společné sázení stromu. Tentokrát byl zvolen buk lesní coby symbol síly a trvalosti, jež chtějí unitáři přinášet do společnosti prostřednictvím svých hodnot a aktivit. A bylo to skutečně vydařené odpoledne, které organizačně připravili členové ostravské unitářské obce. Poté co jsme zasadili

George Kimmich Beach byl na sněmu speciálním hostem – představil svou knihu, která nově vyšla i v českém překladu. (Foto Ondřej Svatoš.)

strom, přesunuli jsme se pomalým tempem, jak jen slunné víkendové odpoledne dovolilo, do prostoru tamní obce. Ta se nachází v příjemném prostředí staré prvorepublikové vily a nabízí kromě místa k setkávání také obsáhlou knihovnu. Příprava bylo velice chutné občerstvení (za což velmi děkujeme) a samozřejmě také malé nahlédnutí do historie ostravské obce, do jejích problémů i radostí.

Ač se jednalo primárně o pracovní setkání, byl během konání sněmu prostor i pro vzájemné rozpravy, ať už u stánku s unitářskými knihami, v průběhu společného jídla či večer, kdy jsme čas věnovali nejen společnému zpěvu čantů, ale i pokračování v načatých hovorech a diskuzích. Zajímavý byl nový prvek v organizaci sněmů – setkání s členy ústředního správního sboru. Navzdory tomu, že se konala až na konci každého dne, takže pozdě večer, účast byla hojná a debaty velmi živé.

A nesmíme zapomenout ani na ranní shromáždění organizované oddělením duchovní

správy ve spolupráci s duchovním kolegiem. Hotel nabízel komfortní prostor i pro to, abychom se každé ráno mohli sejít a začít den zklidněním, zpíváním a zamyšlením, které tentokrát bylo založeno na myšlenkách z knihy George Kimmiche Beache, s tématy sněmu: Směrování srdce a Nejsme tady sami.

George Kimmich Beach byl na sněmu speciálním hostem, přiletěl ze Spojených států amerických, aby představil svou knihu, která nově vyšla i v českém překladu pod názvem *Když ano je odpověď, co je otázka?* Samotné představení knihy spojil i s přednáškou na mnohá teologická témata, se kterými se mohou setkat nejen členové unitářských společenství. Pokud byste si jeho knihu plnou inspirativních myšlenek a nyní nově přeloženou do češtiny chtěli přečíst, je už teď k dispozici v unitářském e-shopu.

Sněm byl skutečně velmi vydařený, a tak se již můžeme těšit na sněm v roce 2025, který se bude konat v Liberci.

Letošní valné shromáždění britských unitářů z perspektivy běžného účastníka

Kristýna Ledererová Kolajová

Hlavním úkolem v rámci letošní návštěvy sněmu našich britských přátel bylo prezentovat společně s Alicí Forde (ředitelkou mezinárodní kanceláře amerických unitářů) a Helen Mason (ředitelkou britské Unitarian College) současný stav projektu budoucí mezinárodní spolupráce. Ten má sice na starosti především nadnárodní pracovní skupina Leadership & Design Team¹ (tu na sněmu v rámci našeho společného programu zastupoval Zsolt Elek), ale se zmíněnými dvěma kolegyněmi se snažíme jejich práci systematicky napomáhat. Námi vedený program tak byl věnovaný jednak závěrům pražského mezinárodního setkání Leading into the Future, a jednak dílčím výsledkům další práce, která na něj navázala.

Duchovní a členové laického vedení britských unitářů, kteří se podíleli na výročním duchovním shromáždění. (Všechny fotografie KLK.)

Ovšem pro naše čtenáře bude myslím užitečné přiblížit i to, jakým způsobem se vlastně „sněmy“ britských unitářů konají, protože

tato organizace je té naší podle mého názoru z celého unitářského světa nejpodobnější a nejbližší: velikostí, kulturou, mentalitou,

¹ Více informací o něm najdete na adrese: sites.google.com/uua.org/intl-uu-collaboration/home

Výstavní prostor. Zde se účastníci sněmu mohli zapojit do tiché aukce, koupit si starší knihy v rámci antikvariátu i různé dárkové předměty s unitářskými motivy a dozvědět se více o různých projektech a organizacích tematicky spojených s britským unitářstvím.

pojetím unitářství i podobnými problémy, s nimiž se potýkáme.

Na britském sněmu, který je třídní, najdete zhruba pětkrát více účastníků než na našich sněmech, ale už tady narazíme na první zajímavost – totiž že rozhodně ne všichni jsou delegáty. Na tuto událost unitářům stojí za to se vypravit, i když nejsou delegáty či delegátkami, protože agenda zaujímá v programu minoritní prostor a větší část dění je pro aktivního unitáře velmi zajímavá: společenská, liturgická, vzdělávací – je z čeho vybírat!

Oproti našim sněmům ale na jejich sněmy jezdí menší procento možných delegátů, a to z jediného důvodu: obce si účast všech delegátů plně platí, což není (při srovnatelné velikosti britských a našich obcí) malá položka v rozpočtu (na jednoho účastníka to vychází přes deset tisíc korun, a k tomu náklady na cestu). Malé obce tak velmi často žádného

delegáta nevysílají. Tohle je nutné vnímat v ještě širším kontextu: britské obce nemají žádnou vnější finanční podporu, jsou plně závislé na příspěvcích svých členů a případně na svém podnikání, zároveň samy platí i své duchovní, navíc podle počtu členů finančně podporují centrální organizaci a leckteré nemají žádný majetek, z něhož by jim plynuly nějaké příjmy (například z pronájmů).

Sněm se koná od čtvrtka do soboty a každý sněmovní den, byť i neúplný, protože ve čtvrtek se začíná ve dvě hodiny odpoledne, je zahájen duchovním shromážděním, ovšem pokaždé jiného typu. Vrcholem prvního bývá tradiční vlajkový průvod, v němž každá z obcí či organizací obřadně nese svou zástavu několikrát napříč sálem, pak ji umístí u zadní stěny, kde jsou vlajky až do zakončení sněmu. Některé jsou i velmi staré, s vysokou historickou i uměleckořemeslnou hodnotou a obce jsou na ně právem hrdé.

Ranní shromáždění pro další dva dny jsou vždy dvojí a vy si můžete vybrat mezi meditativním a tradičnějším. Kromě toho bývá ještě závěrečné shromáždění, které celou akci duchovně shrnuje a uzavírá, a zejména pak takzvané výroční shromáždění, středobod celého sněmu, které se konává v pátek večer a vedou ho vždy dva duchovní. Jeden má na starosti celou liturgii, druhý promluvu. Letos tuto váženou roli zastali zástupci dvou generací, za tu nejmladší čerstvý absolvent Unitarian College (ordinován 2021) a velmi talentovaný duchovní Rory Castle Jones z Gellionnen Chapel v jižním Walesu, a promluvu měl Ant Howe, nyní naplno pracující pro Unitarian College, kterého studenti naší akademie měli tu čest poznat osobně na jednom z výukových soustředění. Celé shromáždění mělo nesmírně silný náboj a Antova promluva byla naprosto excelentní. Rozesmál, dojal, chvíli se vám svíralo srdce, chvíli jste se cítili naprosto propojení s každým

v sále. Myslím, že tento dokonalý duchovenský výkon pohnul s každým, kdo seděl v auditoriu, a tuším, že všichni jsme odcházeli ze sálu povzneseni, plni nadšení a odhodlání okamžitě začít plnit závazky pro naše společenství, které jsme si během jeho řeči v duchu dávali. Ostatně o tom, jak působivé to bylo, svědčil i fakt, že ještě o den později, při slavnostním zakončení, měl Ant, který už nebyl přítomný, při zmínění svého jména spontánní potlesk vestoje. Ve mně takové unitářské okamžiky zůstávají posilou bez nadsázky pro celý další život.

Typově další součástí sněmu jsou workshopy a přednášky, jichž se tentokrát konalo čtyřikrát sedm. To znamená, že sedm jich můžete během sněmu navštívit a pokaždé si vybrat z nabídky čtyř, které běží paralelně v různých saloncích a sálech hotelu. Díky tomu má každý velkou šanci se věnovat tomu, co je mu blízké, co ho zajímá.

Uvedení dvou nových knih nakladatelství Lindsey Press.

Já jsem tentokrát volila uvedení dvou knih unitářského nakladatelství Lindsey Press a obě jsem si hned jako velmi užitečné koupila: První je *Soul Deep: Exploring Spirituality Together* autorské dvojice Kate Dean (další skvělá britská duchovní, z Rosslyn Hill Chapel v Londýně) a Michael Allured (z Golders Green Unitarians, také v Londýně). Tato kniha je velmi podrobnou a inspirativní metodikou k osmítýdennímu kurzu duchovního objevování a vzájemného obohacování se pro malé skupiny (tedy v podstatě variace na kruhy sdílení). Druhou novou publikaci edičně připravila Jane Blackall, současná duchovní Kensington Unitarians (opět Londýn), pod názvem *Right Relationship in the Real World*. Je psaná společně deseti duchovními formou esejů, určená především mladším generacím a zaměřená na to, jak v dnešním světě nacházet sebe, nenechat se odradit, neotupět a neztrácet ideály ani odhodlání postavit se na správnou stranu – a jak k tomu všemu v praxi využít

naše hodnoty, opřít se o ně. Kdo by čekal něco plytkého, mýlil by se. Místy jde o velmi praktické popisy, ale zároveň podložené promyšlenými, do hloubky jdoucími úvahami inspirovanými třeba středověkými texty benediktinské mystičky Hildegardy z Bingenu. Zároveň je to velmi čtivá publikace, která věci nerozmělnuje a směřuje přímo k podstatě. Žádná zbytečná slova! (Obě knihy případným zájemcům velmi ráda půjčím, sama už jsem si z nich pro programy, které připravuji, vybrala mnohé.)

Další zajímavý a pro mě velmi přínosný program byl zajišťovaný výkonným výborem britských unitářů (v podstatě náš ústřední správní sbor). Byl masivně navštívený (přes sto účastníků) a všichni se velmi aktivně zapojovali. Hodně příjemně mě překvapilo, jak britským unitářům záleží na tom, co jejich organizace na národní úrovni dělá. A poslední program z téhle oblasti, který chci zmínit, byl na téma Prosperující obce, intenzivní workshop sdíleně

Představení aktivit Unitarian College.

vedený třemi pracovníky britského ústředí, zaměřený na to, jak pomáhat obcím růst a rozvíjet se.

Na závěr jsem si nechala informaci o hlavním pořadu prvního dne sněmu, což je tradiční přednáška nějakého renomovaného odborníka, v tomto případě to byl australský filozof Roman Krznaric, autor světového bestselleru *The Good Ancestor*, který se dlouhodobě věnuje zkoumání toho, co se můžeme naučit z posledního tisíce let vývoje lidstva, abychom se lépe vypořádali s naléhavými problémy současnosti, od klimatické krize po rizika umělé inteligence. Jeho projev byl výborný: svižný, poutavý, faktů „tak akorát“, aby si je člověk stihl poznamenat nebo je udržet v hlavě, pokud jen poslouchal. Osobně mě baví, když někdo takové téma pojme jako promyšlenou, logicky provázanou

přehlídku projektů, z nichž se lze „na první dobrou“ pozitivně inspirovat, bez ohledu na to, zda jste jednotlivec nebo malá či velká organizace a s jakými zdroji zrovna disponujete. Nestraší, nepůsobí seabemrškačsky, ale vnímáte z každého slova, že myslí věci naprosto vážně. V červenci bude Krznaricovi vycházet další kniha, *History for Tomorrow: Inspiration from the Past for the Future of Humanity*, tak si ji zde dovolím rovněž doporučit pozornosti těch z nás, kdo si berou téma udržitelného života za své.

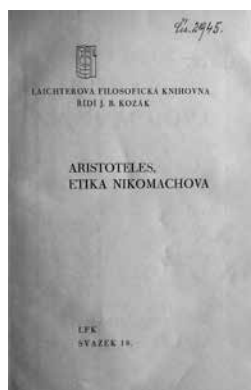
Pro mě byla tahle návštěva u britských unitářů (jako ostatně pokaždé, když mám tu příležitost) sice velmi intenzivní pracovní čas, ale zároveň skvělé doplnění energie s načerpáním spousty podnětů, nápadů, a zejména chuti dál pracovat pro unitářské společenství.

Zprávy z unitářské knihovny v Praze

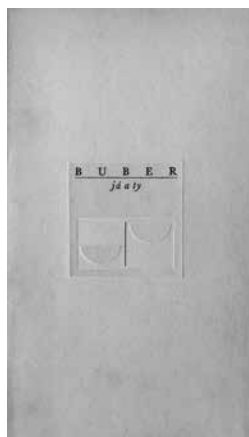
Dvacátý první díl

Bohdan Chlíbec

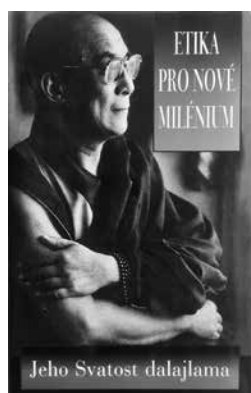
Etika (civilizace, demokracie, dobro, ekonomika, globalizace, mravní zákon, náboženství, naděje, smysl života, spravedlnost, svoboda):

Aristoteles, *Etika Nikomachova*.
Z řeč. přel. A. Kříž.
Praha: Jan Laichter,
1937. 305 s.
(Všechny fotografie
pochází
z knihovny NSČU.)

Buber, Martin,
***Já a Ty*.**
Z něm. přel.
J. Navrátil.
Praha: Mladá fronta,
1969. 107 s.

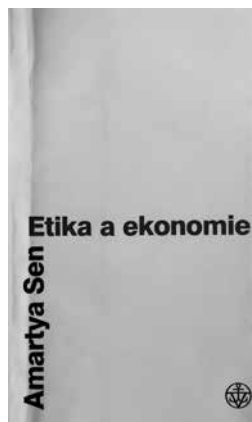
Dalajlama, XIV.,
***Etika pro nové milénium*.**
Z angl. přel.
H. Nevřelová.
Praha:
Pragma, 2000.
199 s.

Kant, Immanuel,
***Základy metafyziky mravů*.**
Z něm. přel.
a pozn. opatřil
L. Menzel.
Praha:
Svoboda, 1976.
135 s.

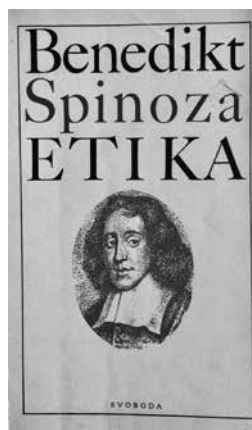
Platón, *Ústava*.
Z řeč.
přel. F. Novotný
s použitím
překl. E. Peroutky.
Praha: OIKOYMENH,
2001. 359 s.

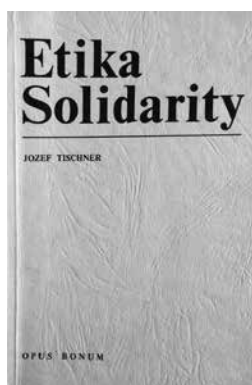
Sen, Amartya
Kumar, *Etika
a ekonomie*.
Z angl. přel.
J. Štefková.
Praha: Vyšehrad,
2002. 119 s.

Sokol, Jan, *Etika
a život: Pokus
o praktickou filosofii*.
Praha: Vyšehrad,
2010. 239 s.

Spinoza,
Benedictus de, *Etika*.
Z lat. přel. K. Hubka,
předmluva
J. Netopilík.
Praha: Svoboda,
1977. 376 s.

Tischner, Józef,
Etika Solidarity.
Anonym. překl.
Mnichov: Opus
bonum, 1985. 95 s.

Vymětalík,
Bedřich et al.,
*Cesta k člověku:
Aktuální otázky
tržní společnosti
a křesťanská etika*.
Praha: Nezávislé
odborové sdružení
Práce a svoboda,
1993. 115 s.

Veganství je pro mě spojené s unitářstvím

Rozhovor se Sarah Vinz, členkou IUCP

Sarah Vinz, členka IUCP a studentka Unitářské akademie, dojíždí do Prahy z Brandýsa nad Labem. Procestovala skoro celý svět, ale nápoj „horká hruška“ poznala až při interview pro *Tvůrčí život*.

Sarah Vinz je Američanka žijící v Česku, aktivní členka IUCP a studentka Unitářské akademie. (Všechny fotografie z archivu Sarah Vinz.)

Jak už to tak chodí, zeptám se tě nejdřív, jak ses dostala k unitářství.

Jsem ze Států, vyrostla jsem v Minnesotě, vlastně úplně uprostřed Severní Ameriky. A tam je zvykem chodit do kostela, pro lidi je náboženství důležitá věc. Takže tak to prostě chodilo: v neděli do kostela, děti do nedělní školy.

Rodiče byli z velkoměsta, tak to museli nějak vyřešit. Řekli si: nechceme úplně, aby

naše holky chodily do protestantského kostela, do katolického kostela, ale bylo by hezké, kdyby měly přístup k nějaké spiritualitě. K něčemu, co bude duchovní a zároveň tolerantní. A tak když mě bylo asi deset let, řekl někdo rodičům o unitářském univerzalizmu. V našem městě byl malý sbor (congregation). Ve Státech sbory vždycky začínají jako tzv. fellowship, a když se zavedou, je jich víc, mají duchovní nebo

duchovního, teprve vznikne church. Když jsem tam přišla, tak to byl ještě fellowship.

Začaly jsme tam se sestrou chodit a pro mě to bylo – prostě skvělé. Nikdy jsem mezi děti moc nezapadala, byla jsem vysoká, zrzavá, hodně jsem si četla. A když jsem přišla mezi unitáře, tak mně to připadalo... že tady jsem doma! Lidi byli takoví otevření, fajn – no ne všichni, ale většina

ano. Našli se tam akademici, vědci, umělci, aktivisti apod., prostě lidi, co dělali něco zajímavého.

A zvlášť pak jako teenagerka jsem byla hodně aktivní ve skupinách UU mládeže. Každý rok jsme měli mládežnické konference, jednou jsem taky byla zástupkyní UU na takovém mezináboženském fóru mládeže z celých USA a to mělo vliv na celý můj další život. Protože UU prostředí

Doma, v Brandýse nad Labem.

„Káva je moje oblíbená droga!“

podporovalo mladé, co zkoušeli nové věci, měli otázky, chtěli rozvíjet aktivity.

Neznám moc lidí, kteří by v unitářství vyrostli. Většinou k němu přišli až v dospělosti, hlavně tady, v ČR. Takže

si ani moc nedovedu představit, jak asi vypadala ta nedělní škola. Vždycky, když to slyším, vybaví se mi ta z Toma Sawyera a Huckleberryho Fina...

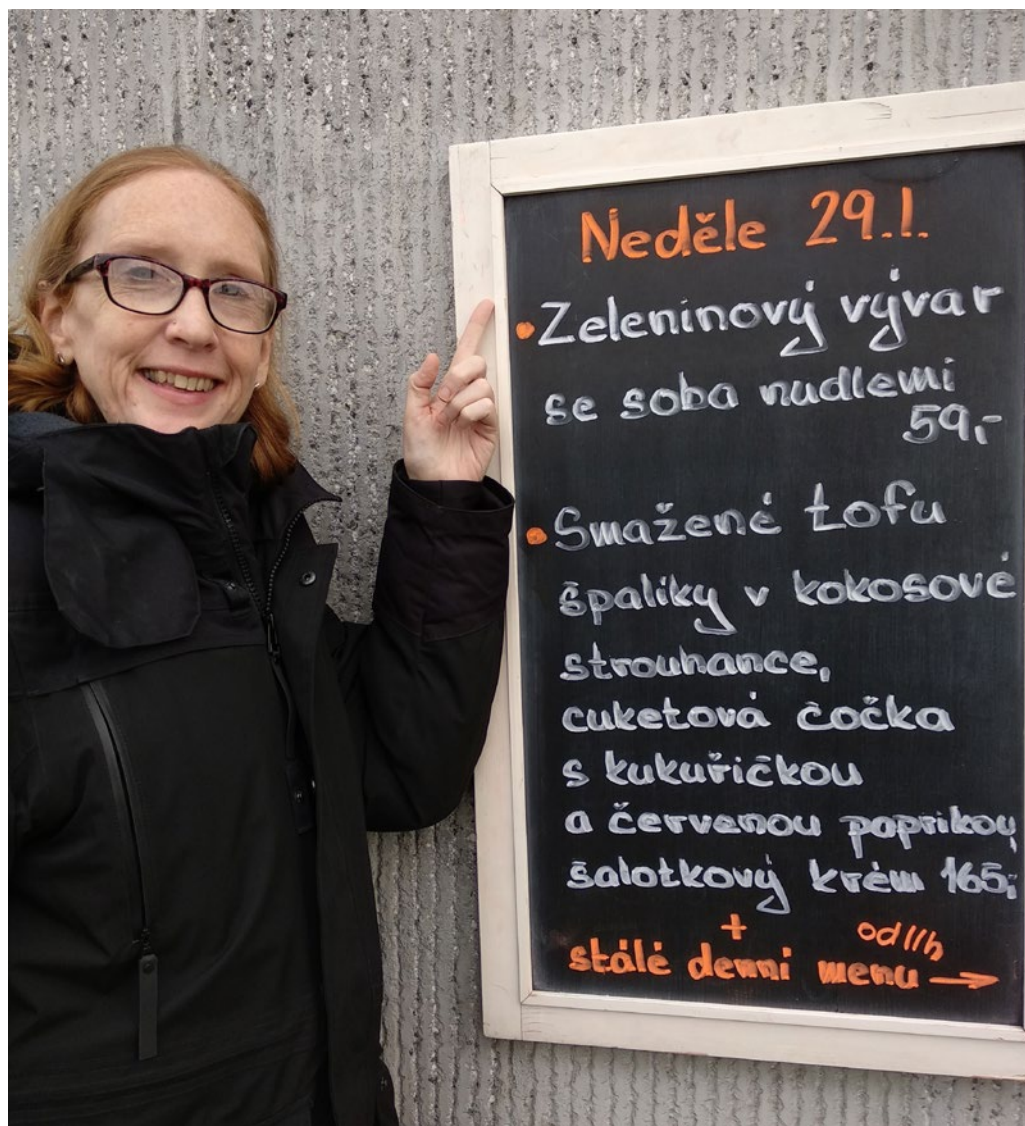
(Smích) No, to bylo něco úplně jiného. Protože za mě to byla vlastně „srovnávací náboženská

věda". Takže co si pamatuju, procházeli jsme během roku jednotlivá náboženství. V co věří, jejich dějiny... a pak jsme taky dělali terénní výpravy. To jsme chodili na návštěvu do jiných kostelů. Byli jsme se podívat v katolickém kostele, v židovském templu, na besedu s rabínem a tak. A bylo to „cool“, protože jsme se jich mohli ptát, vidět to naživo, prostě zážitek.

Dneska už je to jiné, dneska se víc než na to, v co věří druzí, soustředíme přece jen na to, čemu věříme my, ale ten zájem o jiná náboženství určitě zůstal.

Dovedu si představit, že by děcka ocenila terénní výpravu do nějakého wiccánského covenu. Speciálně fanoušci Harryho Pottera...

Nevím, jestli je to pravda, ale říká se, že v Kalifornii vzali takhle skupinu teenagerů do sboru Planutí ve světle (Burning-in-Light). To je letniční sbor. A ty děti zvyklé na unitářskou liturgii najednou viděly lidi, kteří se třesou, mluví jazyky a křičí: „Vidím světlo, jsem spasen!“ Pár z nich se toho chytlo a začaly to zkoušet taky! (Smích) Ale ono je to dobře, na světě jsou

Před veganskou restaurací. Sarah v ní oslavila narozeniny.

různé spirituality a je dobré, když je poznají a naučí se jim rozumět.

Respekt deklarovaný a ten v praxi... to jsou různé věci.

Přesně! To mi připomíná, jak jsme u nás v Minnesotě přijali novou duchovní. Bylo to asi tak v roce 1984 nebo 1985 a byla to paní kolem padesátky. Asi měsíc po tom, co jsme ji přijali, se zmínila, že je vlastně čarodějnice, pohanka. A to bylo zajímavé, protože tohle byla pro některé lidi trochu výzva. Spousta jich říkala: „No, mně je to vlastně jedno, ale...“

Ale...

(Smích) Právě. Ale. Pak byla u nás několik let a myslím, že to pro naše společenství bylo období růstu. A dobrá zkušenost.

Mimochodem, jezdili jste na unitářské tábory? Tady je to vlastně nejdůležitější dětský program. A je hodně důležité, že se teď začali vídat i během roku.

Jako dítě ne, protože jedna z potíží USA je v tom, že jsou tak obrovské a mají i obrovské rozdíly v hustotě obyvatel. Tábory mohli dělat UU z Bostonu, z Kalifornie, ale k nám by to děti měly strašně daleko. Ale později, jako větší, jsem jezdila právě na ty letní mládežnické konference, vždycky na týden. A tam jezdili mladí z celých Států i z Kanady.

Co je to vlastně mládežnická konference? Když se to řekne česky, napadne člověka nejdřív nějaká akademická sešlost.

Normálně – tedy když jsem byla mladá – to znamenalo, že se sjelo třeba dvacet pět nebo třicet lidí z různých sborů, ne moc daleko od sebe, ale tak čtyři, pět hodin cesty autem. Většinou jsme spali v budově sboru, „v kostele“. Bylo to v 80. letech, takže to bylo ještě celkem volné, byl s námi obvykle jeden dospělý. A protože sborová budova nebo prostory mají většinou kuchyňku, dovezli jsme si spacáky a kolikrát jsme spali přímo tam, kde bývá shromáždění, sami jsme si vařili a připravili jsme si workshopy na různá témata. Někdy to bylo i pro lidi z toho společenství, často o sociální spravedlnosti. To byla dobrá zkušenost, museli jsme si to nějak připravit, zorganizovat.

Docela oblíbené bylo, že když jsme jedli, všichni si sedli do kruhu, jídlo se dalo doprostřed a měli jsme dvě pravidla: první – nesmíš se krmit sám a druhé – nesmíš mluvit. Tomu sboru jsme „platili nájem“ tím, že jsme uspořádali nedělní shromáždění. Hudbu, promluvu, všechno. Téma nám někdy určili oni. Ale všechno ostatní bylo na nás.

A v dospělosti?

V dospělosti vznikla dlouhá unitářská pauza, protože jsem vlastně strávila většinu života mimo USA. Pracovala jsem různě po Evropě, Africe, Asii... A bohužel, tam, kde jsem byla, většinou žádný UU sbor nebyl, ani unitářský, ani univerzalistický. Takže jsem sice s UU zůstala pořád v kontaktu, ale nebylo pro mě vůbec běžné chodit na shromáždění, potkávat se s dalšími UU na živo. Leda když jsem přijela domů za rodinou, tak jsem zašla taky do sboru. Občas jsem se podívala do nějakého, když jsem cestovala, ale to bylo opravdu jenom občas.

Když jsem se rozhodla jít do Prahy, to bylo ve chvíli, kdy jsem zjistila, že se mi nechce se pořád přesouvat někam, kde zrovna dostanu práci. Je práce v Africe, tak do Afriky. Pak je v Číně, tak OK, jedu do Číny. Už jsem toho měla dost.

Jakou jsi měla práci? Pořád jednu, nebo se to měnilo?

Měnilo. Začala jsem pracovat pro mezinárodní organizaci v oblasti mezinárodních vyjednávání kolem životního prostředí. Pak jsem začala učit angličtinu, pak jsem začala dělat editora akademických textů a dělala jsem spoustu dalších věcí. Třeba koučování pohovorů a tak. Pět let jsem taky vůbec neměla pevnou adresu. Hodně jsem cestovala, bydlela v batohu a vydělávala si editováním doktorských prací, článků a tak. To jsem opravdu hodně zažila.

Ale prvně jsem byla v Praze v roce 1990, pak ještě v roce 1999 s maminkou. A před pěti lety jsem si řekla, že bych se sem zas jednou ráda podívala, v létě, a zkusila tu asi měsíc zůstat. Pak jsem přijela a zažívala to všechno... koncerty, festivaly, jídlo – a unitáře!

S přítelem Johnem Robesonem

(Smích) Začala jsem chodit do mezinárodní obce a byla to nádhera. Tak jsem se rozhodla požádat o vízum. Dostala jsem ho dva měsíce před pandemií, v lednu. A v březnu se všechno zavřelo. Zkrátka a dobře, od té doby jsem tady. Chodím do IUCP, loni jsem se přihlásila do Unitářské akademie. To bylo v létě, na duchovních cvičeních. A od té doby je ze mě studentka. (Smích)

Vlastně to vzniklo tak, že Jana Reitová doporučila mému partnerovi – ten je taky ze Států, ale v Čechách už je hodně let – že by měl jít na Akademii. A tak jsme se domluvili a jeli spolu.

Vím o tobě, že jsi veganka. Jak jsi k tomu dospěla?

To bylo postupné. Napřed jsem byla vegetariánkou. A jak jsem k tomu přišla? Na jedné konferenci mladých UU jsme měli workshopy na různá témata. Taková ta jako jaderné odzbrojení a právě vegetariánství, to, co bylo

tenkrát aktuální. A tam jsem potkala pár lidí, kteří mně říkali, že jsou vegetariáni. Chvilí jsme si o tom povídali a já říkám: „To chci taky!“ Tak jsem se v patnácti stala vegetariánkou a to mi pak vydrželo skoro dvacet let.

A potom?

Pak jsem se stala vegankou, to bude už taky skoro dvacet let. Mimochodem, vegetariánství i veganství je pro mě spojené s unitářstvím, protože k obojímu jsem se dostala nějak přes UU.

Veganství dnes může znamenat spoustu různých věcí, od toho, že člověk „jenom“ nejí živočišné potraviny, po to, že nechodí do ZOO, nejezdí na koních a tak dále. Jak to máš ty?

Jak u vegetariánství, tak u veganství to rozhodnutí vycházelo z touhy něco dělat. Nikdy se mně nelíbil ten přístup: je tenhle problém, tamten problém, něco by se s tím mělo dě-

lat. A nic. Tohle bylo něco, co jsem skutečně dělat mohla.

U vegetariánství bylo motivací životní prostředí. Samozřejmě i zvířata, ale v 80. letech jsem byla hodně ovlivněna tou myšlenkou, že když živíš lidi rostlinami, je to efektivnější než napřed vykrmit rostlinami zvíře a tím pak živit lidi. Až teprve během let se k tomu přidával fakt, že je to zdravější, někdy levnější, že tím nepřijímám stresové hormony atd.

Identifikovala bych se asi jako veganka nejenom co do stravování, ale i co do životního stylu. Snažím se nekupovat nic z kůže, z hedvábí, vlny, zabývat se otázkami životních podmínek zvířat. Trochu to připomíná můj přístup k náboženství: je to pro mě dobré, mně to vyhovuje, což ale neznamená, že to musí být dobré i pro tebe. Ty můžeš být jiný tělesný typ, mít jiný metabolismus, být v jiné

situaci, co já vím co všechno. Takže pokud tě to zajímá a chceš si o tom povídat, můžu ti říct svoje zkušenosti. Ale nebudu ti je vnucovat. A nemíním za to druhé soudit.

To souzení a posuzování je věc, která veganství u běžných lidí trochu ubírá sympatie. Když narazí u veganů třeba na určitý povýšený postoj. Případně diskuse, kdo se ještě smí označovat za vegana a kdo už ne, jestli si vegan smí vzít od příbuzných nějakou věc vyrobenou z kůže, jestli může nosit na krku mušli, kterou našel na pláži...

Víš, přejít z vegetariánství na veganství mně trvalo několik let. Pomohla mi tenkrát kamarádka, která se vegankou stala několik roků přede mnou, takže jsem se s ní mohla radit. A ze začátku jsem z toho měla docela stres –

S kočičkou Bubblehead (Bublinkou).

přesně jak říkáš – kde je ta hranice? Někteří vegani totiž nekupují ani gumu, protože ta se vyrábí v částech světa, kde se ničí pralesy, a kvůli tomu umírají orangutani. Nemají to tak všichni, ale někteří ano.

A já z toho začala být vystresovaná: můžu koupit tohle? Co když je to špatně? A mám pět let tyhle kožené boty, můžu je donosit? A ona mi řekla: „Hele, děláš to, aby ti bylo dobře. Nedělej si s tím starosti, neměj z toho stres. Rozhoduj si to sama.“ Takže dobře, ale už mi připadá trochu divné, když někdo řekne: „Znám vegana, co jí vajíčka.“ Dobrá, ale vegan pro mě znamená něco jiného.

Máš něco, v čem tak úplně veganka nejsi?

Jedno takové rozhodnutí bylo kolem medu. Protože v zimě, když jsem nastydlá, je pro mě nejspolehlivější lék čaj s citrónem, medem a zázvorem. Jinak to nefunguje. A už jsem zažila, že se mě někdo ptal: „Co, med?! To jsi vegan?!“ A já povídám: „Víš co? Když jsem nemocná, snažím se z toho dostat. Nejím ten med po kilech, je to za rok pár lžiček.“

No a zároveň mi to připomíná, že nejsem dokonalá, prostě nejsem. Když chce být člověk laskavý, tak i k sobě...

Těch rozhodování je v téhle oblasti hodně: třeba jestli radši kupovat veganské produkty z dovozu, jako mandlové mléko, nebo radši sehnat mléko od místních krav, případně koz. Jestli nahrazovat kůži plástem, který se ale špatně recykluje, zvlášť, pokud je spojený s jiným materiálem...

Přesně tak. V některých zemích jsou proti pěstování mandlí ve velkém, protože potřebují spoustu vody. A ta voda pak jinde chybí. Takže co je lepší? Takových otázek je celá řada a leckdy je to vysloveně otázka toho, co je menší zlo. Nebo spíš co nám připadá jako menší zlo.

Co mně udělalo velikou radost je, že jsme v naší obci ještě s jednou členkou vytvořily skupinu, která se bude zabývat nově vzniklou iniciativou Unitarian Universalist Animal Ministry – UUAM (přibližně: UU duchovenství zvířat). To je skupina zaměřující se na téma důstojnosti všech bytostí a etických otázek, které

s tím souvisí. Nabízí se samozřejmě možnost seznámit ostatní s činností té skupiny během večera s veganským občerstvením. Budu to muset ještě promyslet, nechci, aby z toho vzniknul dojem, že tam chceme ze všech udělat vegany.

Hodně jsi cestovala, takže můžeš srovnávat poměry v různých zemích.

Jak je na tom Česká republika – nebo řekněme Praha a Brandýs – co do dostupnosti a cen veganských potravin v porovnání s jinými kouty světa?

Tak před dvaceti lety to určitě bylo obtížné, ale dneska, pokud člověk bydlí ve větším městě, už by to moc velký problém být neměl. A pokud jde o svět, v Evropě je o veganství hodně dobré povědomí, jsou tu veganské restaurace, označené zboží v obchodech i speciální prodejny. V Asii, tam je spousta jídla veganská sama o sobě, takže je to tam snadné – v Thajsku vlastně stačí jíst běžná jídla a jenom si do nich nepřidávat rybí omáčku.

Jistě, někdy vzniknou nedorozumění, když neznáte místní jazyk. Když jsem byla na šest neděl v Gruzii, nebylo to snadné, protože jejich jazyk je totálně jiný, abeceda totálně jiná a lidi v obchodech neumí často anglicky. Tak jsem prostě kupovala to, o čem jsem věděla, že v tom není maso. Těstoviny, hodně zeleniny a ovoce, luštěniny...

A potom je tu jedna otázka a ta se týká sociální spravedlnosti: veganské jídlo je pro některé lidi prostě drahé. Na rozdíl od jižní Asie, kde je ovoce a zelenina to nejlevnější, tady jsou tyhle potraviny část roku docela drahé. A když se podíváme severněji, je to ještě těžší.

To není jen záležitost severu a jihu. Připomíná mi to, jak jsem byla na jednom programu v Zambii, prováděla mě tam jedna studentka a brala mě na návštěvu do vesnic. Každá návštěva znamenala dvě věci: zaprvé tanec na počest hosta a zadruhé zabítí vesnické slepice. A to bylo těžké.

Věděla jsem, že to ti lidi dělají na mou počest, i když mají sami málo, ale byla jsem přece tou dobou už nějakých šest let vegetariánka,

rozhodnutá nejíst maso. A věděla jsem, že kdyby mně z toho bylo špatně, tak je všude daleko. Co bych dělala? Tak jsme se domluvily, že to nějak vysvětlí. Nevím, co jim vlastně řekla, asi že jsem nemocná a nemůžu maso kvůli tomu.

Na konci výletu jsme o tom mluvily. Zeptala se: „Proč vlastně nejíš maso?“ Tak jsem jí to vysvětlila – životní prostředí a spravedlivé rozdělování a tak... A ona na to: „U nás jíme, co zrovna je.“

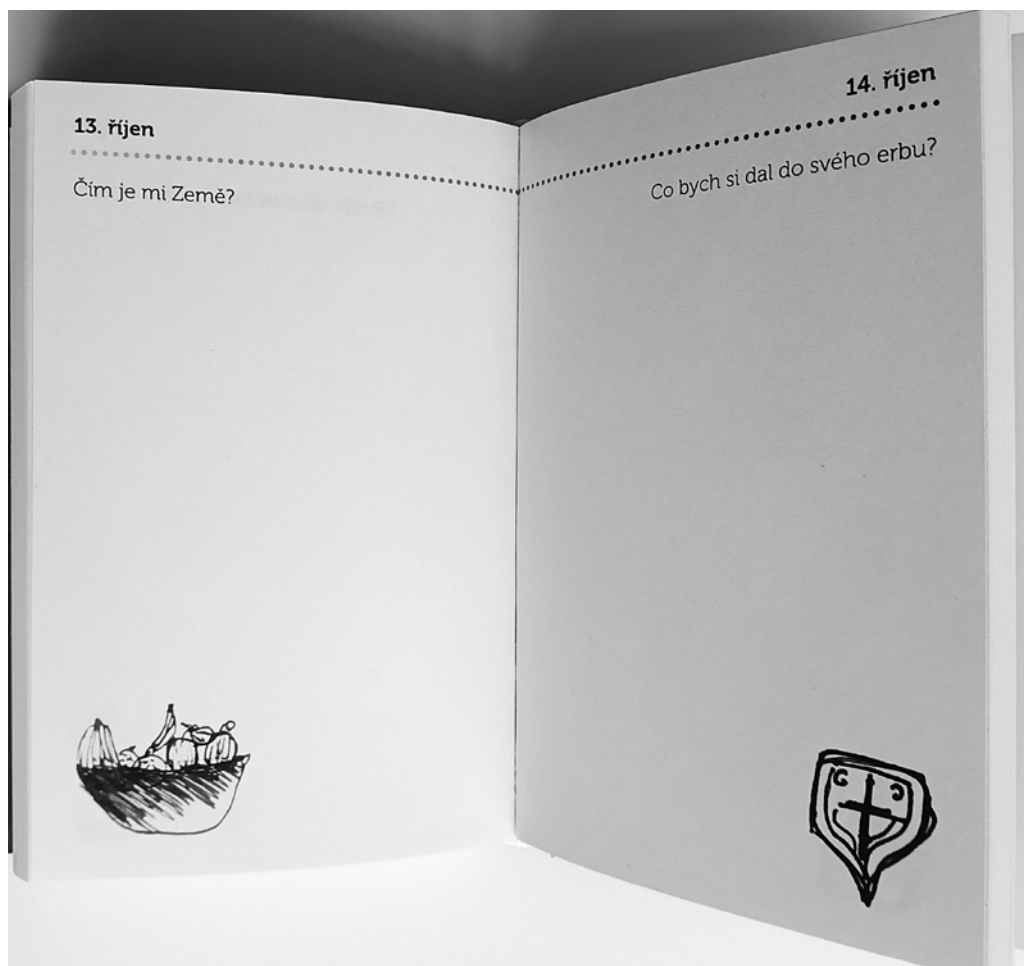
A to je něco, co je dobré zmínit. Myslím si, že je to privilegium. A je to skutečně luxus, že si můžeme říct: rozhodla jsem se nejíst to a to. My si můžeme vybírat. Ale jsou lidi, kteří nemají volbu, a ti tvoří naprostou většinu lidstva. Třeba v Zambii většina lidí jí červy, krysy, prostě k čemu se dostanou. Nesmíme na to zapomínat.

*Rozhovor vedla a odpovědi přeložila
Ruth Jochanan Weiniger.*

(Nejen) unitářský diář – novinka z Obce širšího společenství

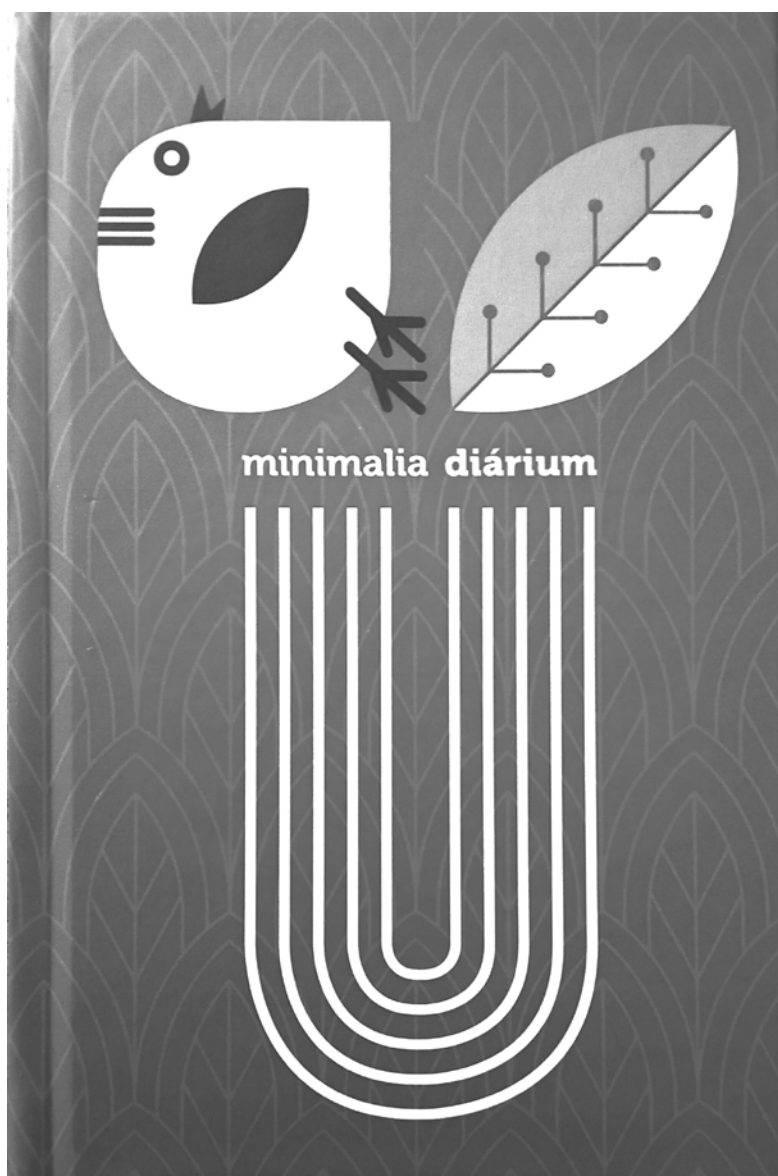
Kristýna Ledererová Kolajová

Naše obec realizuje letos jako jeden z grantových projektů série akcí, které mají navádět k bdělému žití, vědomému prožívání každého dne s pocitem přináležitosti ke světu. Chceme tak alespoň několikrát do roka společně obracet svoji pozornost k tomu, že svět je mnohem víc než jen lidský a my lidé jsme přirozenou součástí příběhů přírody. Jen se to mnohým z nás často převrství a zastře každodenním kontaktem s civilizačními výtobky a běžnými povinnostmi a starostmi. Ovšem k tomu, abychom se aspoň chvílemi přeladili na vnímavější, pozornější způsob bytí, stačí zpravidla málo: třeba i jen drobný podnět, který upoutá naši mysl, naše smysly.

Každému dni je věnována jedna stránka s kratičkým inspirativním textem a kresbičkou.
(Všechny fotografie KLK.)

Obálka Diária.

K tomu jsme pro tento účel spolu s devíti členy Unitaria teamu (skupiny unitářských dětí a mládeže) připravili také poněkud netradiční diář kombinovaný s možností deníkových záznamů, který poskytuje pro každý den právě takovou drobnou inspiraci: kratičkou, mnohdy třeba jen dvou- či třířádkovou pobídku k vědomějšímu rozhlédnutí se kolem sebe a zbystření smyslů. Na té stejné stránce pak nabízí vlastní tvůrčí prostor prožívané si nějakým způsobem zaznamenat, zachytit. Záměrem ovšem bylo inspirovat nejen

slovem, ale i kresbičkou, symbolem, ikonkou či neverbální zkratkou a povzbudit tak majitele diáře k co nejkreativnějšímu pojetí dne na bílé stránce, protože slova mohou být v určitém smyslu i limitující. Nechtěli jsme použít žádné sterilní, schematické, k dokonalosti dovedené počítačové kresby, protože ty mohou naopak brzdit vlastní fantazii a chuť člověka tvořit, a tak jsme oslovili nejmladší unitáře, aby tento diář doprovodili svým viděním a svým ztvárněním světa. Na každé stránce tak najdete jen datum,

Záhonek divokých květin ve formě sluneční mandaly, který jsme založili u příležitosti křtu Diária.

jednu krátkou tematickou větu a v dolním vnějším rohu malé výtvarné dílko, které s oním tématem dne obsahově souvisí. Celý další prostor na stránce je váš!

Netajíme se tím, že jsme se v prvotním nápadu nechali inspirovat knihou *Minima animalia* známého biologa a ekofilozofa Andrese Webera, kterou naše obec vydala před několika měsíci v českém překladu. To je soubor devadesáti devíti přitažlivých úvah inspirovaných pobýváním v krajině a psaných v deníkovém formátu během jednoho přírodního roku – od vykvetení sněženek do jejich objevení se znovu počátkem dalšího jara. Takto pojatá kniha nás nasměrovala k rozhodnutí jednak připravit pro naše členy a příznivce podnět a prostor pro podobné prožívání osobního přírodního roku, a jednak k tomu, aby náš diář nezačínal a nekončil klasickým kalendářním rokem, protože s prvním

lednem (tedy v našich krajinách v podstatě vprostřed zimy) v sobě málokdo spontánně pociťuje energii začít růst a tvořit.

K tomu nás dokáží zcela přirozeně otevřít až první jarní dny a síla probouzející se přírody. Ale ani to jsme nechtěli nikomu „předepisovat“. Proto náš diář vlastně ani nezačíná ani nekončí a může být použitý pro jakýchkoli tři sta šedesát pět dní. Navíc obsahuje knižní lacetku, tedy textilní proužek, kterým si můžete založit aktuální stránku a nehledat, kde jste právě začali/skončili, a pak už je čistě na vás, kdy se rozhodnete tohoto v pevných deskách vázaného každodenního přítele začít používat.

Pokud byste o diář (nebo i o zmiňovanou knihu *Minima animalia*) měli zájem, můžete si o něj napsat na sekretariát obce (info@sirsispolecenstvi.cz), zašleme vám ho. K dostání je i v e-shopu NSČU (unitaria.cz/eshop).

Ze slavnostního křtu.

Cena je 150 korun, což je částka pro každého dostupná a mohli jsme ji udržet takto nízkou jen díky podpoře vydání z grantu NSČU. A ještě jedna důležitá informace: pokud si diář zakoupíte, budeme rádi, když s námi budete sdílet během následujících měsíců fotografie nebo kopii alespoň jedné vámi zpracované stránky diáře, protože v únoru roku 2025 završíme celý

projekt Zapojení v příběhu celodenní veřejnou akcí, na níž budou prezentovány tvůrčí výstupy z toho, jak se nám dařilo společně i jednotlivě prožívat svět a jeho biologický rok, cykly a rytmy živlů, ale i Země, Měsíce a hvězd v průběhu ročních období. Již nyní vás tedy srdečně zveme jak na jednotlivá setkání tohoto cyklu, tak i na jeho slavnostní únorové uzavření!

Mládež spřátelené obce z USA podnítila projekt úklidu židovského hřbitova na Mořině

Kateřina Höferová

Několik let trvalo pátrání po možné partnerské obci. Hledalo se v Anglii, Skotsku i Transylvánii. Cílem bylo najít takovou obec, která by byla co do parametrů – tedy velikosti, počtu členů atp. – kompatibilní (ale i kontrastující) s POU. A samozřejmě vlivem fungování v jiném státu i co nejvíce odlišná. Systém na vyhledávání takových unitářských obcí ovšem neexistuje, a tak se často jedná o hledání jehly v kupce sena. Neúspěchů bylo několik, ale nakonec se podařilo zaměřit perimetr na USA. Tady sice systém na vyhledávání možných partnerských obcí mezi unitáři funguje, zapojit se však mohou pouze obce tamní. Ani to nás ale neodradilo, a nakonec to vyšlo! Po valných shromážděních obou stran bylo schváleno partnerství POU s obcí Central Unitarian Church v Paramusu (dnes ve Westwoodu) v New Jersey. Nutno však zmínit, že to bylo na jedné straně za vydatné pomoci lékaře a profesora Josefa Machače, který je členem spřátelené obce, navštívil i POU a byl tedy velmi schopným zprostředkovatelem, a na straně druhé několika nadšených členů POU, kteří za obec jednali.

Členové spřátelené obce z Paramusu se zapojili do redukce náletové vegetace, sběru dřevitého odpadu a celkového úklidu. (Foto Božena Kohoutová a Jana Hrevušová.)

Otevřely se další otázky, a to, jak má v praxi naše partnerství vypadat, co od něj každá strana očekává, co je realizovatelné a jak by se mělo partnerství nadále vyvíjet, aby nezůstalo jen „na papíře“. I zde se vyplatily blízké a průběžné kontakty s Josefem Machačem. Díky nim se i postupně odkrývaly možné styčné plochy pro spolupráci.

V průběhu let bylo realizováno mnoho různých projektů a proběhlo mnoho vzájemných návštěv, z nichž poslední byla tento rok na konci března, kdy do Prahy opět zavítala skupina mládeže ve věku od 16 do 21 let. Jejich cílem nebylo jen poznání české kultury, obdivování historického centra Prahy, ale především dobrovolnický projekt, který sami navrhli. Tím byl společný úklid židovského hřbitova na Mořině, kde se členové spřátelené obce zapojili do redukce náletové vegetace, sběru dřevitého odpadu a celkového úklidu. Součástí programu byl také obřad požehnání světu. Ten

začal předcházející den na shromáždění POU s účastí všech přítomných, kteří měli příležitost přidat stužky se symbolickým přáním světu. Na Mořině pak byly tyto stužky v průběhu obřadu navázány na strom v již očištěném místě, připomínajícím tak i potřebu duchovní práce na sobě, protože požehnání – tak to bylo aspoň pojato – je přání otevřeného a dobře smýšlejícího srdce.

Na tuto aktivitu navázala v dalších dnech i prohlídka pražského židovského města, setkání s ukrajinskou rodinou z Doněcku, návštěva památníku v Lidicích a pevnosti v Terezíně, společně se zastávkou u Památníku Operace Anthropoid či návštěvou krypty v kostele sv. Cyrila a Metoděje; čas se ale našel i pro osobní toulky Prahou.

Pro členy POU tato návštěva byla jak výzvou k podpoře programu jejich hostů, inspirací k další činnosti i na mezinárodní úrovni, ale i způsobem dalšího posílení partnerství.

Unitáři na festivalu Prague Pride

Tereza Vitoušová

Unitářství je celosvětově známé svým důrazem na inkluzivitu a podporu lidských práv, práva LGBTQ+ komunity nevyjímaje. Není proto velkým překvapením, že se unitářské obce často zapojují do aktivit na podporu těchto menšin, a to i v českém prostředí. Loni se zástupci Pražské obce unitářů a obce International Unitarian Church of Prague zúčastnili festivalu Prague Pride, letos plánují na svou účast navázat dalšími aktivitami. Co se odehrálo, co se chystá a jak je možné se zapojit?

Společná tvorba transparentů na festival Prague Pride v létě 2023. (Foto Archiv POU.)

Festival Prague Pride se koná pravidelně každý srpen už od roku 2011. Nejde při něm zdaleka jen o duhový průvod, který je jeho nejznámější a nejviditelnější částí, ale tvoří ho celý týden nabitý přednáškami, workshopy či filmovými projekcemi. K programu patří i duchovní setkání či bohoslužby pořádané většinou ve spolupráci s křesťanským spolkem Logos.

Pražští unitáři už s účastí na festivalu měli jistou zkušenost, loni se proto ve spolupráci

s IUCP rozhodli navázat na své aktivity z doby před covidovou pandemií a do festivalu se zapojit. Po jednom z nedělních shromáždění proběhla společná výroba transparentů, každý z účastníků na ně mohl umístit to, co sám považoval za důležité. Mezi nápisy se tak objevila třeba hesla „Na straně lásky“, „God Is Love“ nebo „Láska, soucit, respekt“. O týden později pak skupina odvážlivců navzdory horku vyrazila do ulic a prošla společně s tisíci dalších

„Na straně lásky“. (Foto archiv POU.)

účastníků trasu z Václavského náměstí až na Letenskou pláň.

Celé odpoledne jsme také se skupinou dobrovolníků z IUCP a POU na Letné zajišťovali unitářský stánek – rozdávali letáčky, představovali programy komunitního centra i unitářskou tradici jako takovou. Na místě panovala velmi přátelská a uvolněná atmosféra. Stánky zde mělo i mnoho dalších neziskových organizací, například již zmiňovaný Logos, Jsme fér, Život 90 nebo Amnesty International.

Druhý den po průvodu se ve spolupráci obou obcí konalo speciální shromáždění nazvané Na straně lásky. Shromáždění probíhalo v češtině i angličtině a na jeho vedení se podíleli laičtí zástupci POU i IUCP. Sdílená promluva byla věnována tématu lidských práv, nechybělo ani připomenutí významných osobností z historie českého unitářství – N. F. Čapka, popraveného nacisty v Dachau, a Bohdany Hašplové, první české ordinované duchovní.

V letošním roce bychom na tyto aktivity rádi navázali. První přípravy byly zahájeny v lednu, kdy se poprvé sešla skupinka zástupců POU a IUCP. V plánu je opět jak společná účast na pochodu (10. srpna 2024), tak i tematické nedělní shromáždění obou obcí (11. srpna 2024). Zváni jsou všichni, kdo by nás svou účastí chtěli podpořit. Zároveň je také možnost přidat se do organizační skupiny a podílet se na přípravách obou akcí.

Věřím, že společné zapojení do akce, jako je Prague Pride, je pro nás unitáře nejen skvělou příležitostí se veřejně prezentovat a hájit hodnoty, které považujeme za důležité, ale především možností se potkat zase v trochu jiném prostředí, poznat členy z dalších obcí a smysluplně společně strávit čas. Tak určité doražte – podrobnosti k akcím budou včas zveřejněny na webu NSČU.

V případě zájmu o zapojení se do organizační skupiny kontaktujte prosím Karen Ercolino: kmercolino@yahoo.com.

Jarní modul Unitářské akademie – Vedení

Melanie a Jaroslav Novákovi

Šlo by začít in medias res čili jít bez úvodu přímo do středu dění, tedy do výukového soustředění s názvem Vedení (modulu Unitářské akademie), které se konalo ve Veltrusech 22.–24. března 2024. Nicméně zmiňme se nejprve o soustředěních a výuce ve vzdělávací instituci Unitarie, tedy o Unitářské akademii, o zajímavých a milých lektorech a o místě, kde se již několikáté setkání uskutečnilo, o krásném zámeckém areálu Veltrusy.

Hlavním účelem Akademie je prohlubovat znalosti o unitářství v širších souvislostech.
(Všechny fotografie Ondřej Svatoš.)

Unitářská akademie (UA) je projekt moderního vzdělávání NSČU, jehož studium je zaměřeno na teorii i praxi. Je určena unitářům, ale účastníkem části studijního modulu – víkendového soustředění – může být i zájemce z řad veřejnosti. Kdo má hlubší zájem, může studovat jako zapsaný student důkladněji a pracovat s lektory nebo se svým garantem studia. Samotné soustředění má i část „N“ pro zájemce o duchovenskou praxi.

Hlavním účelem Akademie je prohlubovat znalosti o unitářství v širších souvislostech, přispívat k posilování duchovních hodnot

ve společnosti i vzdělávat ve věcech poměrně praktických. Některé přednášky, semináře a workshopy ze soustředění Vedení se týkaly praktického života kohokoliv, nejen leaderů nebo manažerů. Důležité je i setkávání s unitáři a duchovními dalších států, kteří jsou lektory části modulů. Významné místo na soustředěních zaujímá vzájemné setkávání přítomných, bývá velmi inspirativní a neformální, stejně tak jako doplňkové programy. Prohlubování osobních vztahů je pozitivní součástí soustředění, stejně jako praktická rovina spirituality.

Letošní soustředění s názvem Vedení se konalo na zámku ve Veltrusech 22.–24. března 2024.

Akademie obsahuje ve třech cyklech (letech) šest vzdělávacích modulů – například Tradice, Teologie, Vedení, Práce pro unitářské společenství, Vzdělávání a Veřejné působení – obsahujících soustředění a u studentů jejich práci. Každý rok je po jednom soustředění na jaře a na podzim. K tomu patří ještě každoročně v červnovém termínu praktická duchovní cvičení zaměřená na náš osobní a spirituální rozvoj.

Lektoři, tedy přednášející, jsou ti, kteří nám sdělují své zkušenosti, poznání a nápady a kteří nás také ve workshopech povzbuzují k diskusím, tvořivosti a podnětným myšlenkám. Náměty z workshopů nemusí zapadnout, naopak, výsledky tvořivosti a přemýšlení se uplatňují například na sněmech nebo v celém životě a koncepci Unitarie. Z lektorů Unitarie není asi třeba více představovat Kristýnu Lederovou Kolajovou, Petra Samojského, Janu Raškovou, Stanislava Drdu, Janu Tichou, Vlastimila Krejčího a další. Řada lektorů je z různých vzdělávacích institucí naší republiky, z různých oblastí a zaměření. Ze zahraničních unitářů u nás pobývali a lektorovali významné osobnosti jako třeba Sara Ascherová, výkonná ředitelka ICUU (Mezinárodní rada unitářů a univerzalistů), Eric Cherry, ředitel mezinárodní kanceláře americké Asociace unitářů

a univerzalistů, reverendka Thandeka, teoložka, publicistka, producentka a odborná konzultantka, a v neposlední řadě pak duchovní ze sborů a dalších organizací z Velké Británie, USA, Rumunska či Kanady.

Zámecký areál Veltrusy se nestal místem soustředění Akademie poprvé. Pěkné prostředí s rozlehlým krajinářským parkem, daňčí obořou a řadou romantických pavilonů i mostků přes Mlýnský potok nabídl i tentokrát místo na procházky, odpočinek a k rozjímání. Na absolvovaných duchovních cvičeních jsme si část parku prošli i s výkladem o zajímavostech přírody. Za zmínku stojí, že první soustředění UA bylo v areálu zámku Český Krumlov v roce 2017 a od tohoto roku se konala soustředění na více než desítku zámků, klášterů a dalších kulturně zajímavých či jinak hodnotných míst. Patří mezi ně Kuks, Litomyšl, Broumov a Nečtiny. V době covidu proběhla dvě soustředění online.

Nyní již k jarnímu modulu nazvanému Vedení. Téma modulu nahlíží na vedení z mnoha úhlů – vedení obce nebo skupiny, specifika leaderů, mezilidské vztahy, role duchovního, management obce i celé Unitarie, směřování do budoucna. To vše bylo při soustředění obsahem patnácti přednášek, seminářů, workshopů a debat od pátečního odpoledne do nedělního poledne, a všechna setkání stojí za zmínku.

Vlastík Krejčí byl lektorem úvodního semináře Efektivní vedení. V pátečním odpoledni se zabýval leaderem, tahounem skupiny nebo i celé organizace. V brainstormingu jsme uváděli pozitivní a negativní vlastnosti a dovednosti takového člověka. Ve skupinách jsme řešili na modelových situacích (Nekomunikující tým, Nečekaná změna, Nedostatek zdrojů), jak by se s nimi dobrý leader mohl vypořádat. Můžete si sami sepsat návrh činností, co a jak byste coby leadeři skupiny nebo obce v podobných situacích dělali.

Lidé ve vedení unitářské obce – co a koho je zapotřebí? Jak utvořit smysluplnou strukturu? O tom vedl seminář Petr Samojský. Do vedení obce patří nejen zastřešující orgány, tedy místní správní sbor jako laické vedení a duchovní jako duchovenské vedení, ale také v širším slova smyslu i další funkcionáři, komise pro různé účely, pracovní a zájmové skupiny, patří sem i týmy nebo jednotlivci, kteří se zabývají nějakou činností, třeba vedoucí kroužků, tematických programů, akcí. Čím je obec aktivnější, čím víc dělá pro sebe i pro okolí, tím více leaderů se v ní vyskytuje. Patříte k nim také?

Co je důležité pro dobré vedení unitářské obce? Ve svém vystoupení se Maud Robinsonová, duchovní obce ze Sheffieldu, zaměřila na dva praktické příklady konkrétních situací vyžadujících řešení, ke kterým jsme zaujímali svá stanoviska a společně jsme o nich diskutovali. Dozvěděli jsme se, jak to dopadlo v anglické obci, a dostaly se nám obecné rady k řešení.

V debatě Vedení NSČU pro nadcházejících deset let jsme s Týnou Ledererovou Kolajovou nenavrhovali členy vedení NSČU, nýbrž přemýšleli jsme o dlouhodobém horizontu Unitarie – čím se můžeme zabývat, jak se na budoucnost připravit. Unitaria je totiž i celek – fungujeme sice kongregačním systémem, tj. máme jistou nezávislost obcí, zároveň jsme ale leccíms provázáni, svými vizemi, zaměřením apod. Ústřední správní sbor má kompetence navrhnout vizi a cíle rozvoje, předložit je pak sněmu, podněty však můžeme dávat všichni a pro USS patří takovéto diskuse k významné části vedení.

V této debatě jsme vyšli z rekapitulace toho, co máme – materiálně, finančně, personálně a lidsky (kontakty, potenciál v různých oblastech, prostředí, fungující akce a činnosti). Můžeme reagovat na okolní svět, na naše potřeby a představy o rozvoji, zohlednit své vlastní vize, ochotu zapojit se do činnosti.

Další otázkou je: Co je pro nás důležité, na co se zaměřit. To je těžší otázka, ze svých představ potřebujeme vybrat věci důležité pokud možno pro všechny. S tím souvisí i další: Jaké jsou naše priority. Zde potřebujeme vybrané aktivity, směry a činnosti uspořádat podle důležitosti, nedá se dělat všechno najednou. Každý z nás pak vyslovil jednu klíčovou věc. Zde zaznělo: nárůst počtu unitářů; vzdělávání; charita; ptát se, co nás trápí a co potřebujeme; seberozvojové aktivity; rozšiřování empatie; brát vážně, co děláme; profesionální vedení; podívat se na moudrost minulosti, pozorovat svůj svět; duchovní péče; výchova; pravidelná duchovní shromáždění; přiměřenost ve všem; duchovní rozvíjení; wellbeing; vytvoření skupiny, která se tím vším bude zabývat. Názory byly různé a zároveň nesly společného ducha.

Do dalšího večerního programu patří pravidelná obvyklá vzájemná neformální setkávání a povídání, těšení se na ranní shromáždění a další program Akademie.

Profesní vztah duchovního a laického vedení obce. Jak by měl vypadat? Tímto tématem se v sobotu zabývala opět Maud. Ukazovala na různé aspekty a úskalí vztahu laického a duchovního vedení, funkcionářů neplacených dobrovolných a placených profesních. Navrhla například podle britských unitářů jednou ročně revidovat vztah mezi duchovním a výborem (MSS) – výbor se má ptát po možnostech zlepšení duchovenské práce, záměrech, činnosti, cílech aj., a to vše s ohledem na soulad duchovní a laické práce v obci. Doporučení bylo více, pro nás i řada podnětů do obou dvou oblastí. Shrnutí, že důležitější je o věcech mluvit, než nejprve mlčet a pak říkat něco proti. Diskuse je mnohdy náročná, ale nezbytná.

Řídit církev jako firmu? To je možná zapeklitá otázka, nicméně nemusí být: Jsme firmou, byť velmi specifickou, a řadu základních firemních

„Z celosvětového pohledu patří naše NSČU mezi ‚top‘ unitářské organizace.“

pravidel potřebujeme. Kotázce se takto vyjadřoval Martin Balcar, vedoucí tajemník Česko-bratrské církve evangelické. Jsme nezisková organizace, to neznamená, že nesmíme mít zisky, ale naše příjmy si nepřerozdělují majitelé firmy, rozdělujeme si je sami pro celou Unitarii podle námi na sněmech přijatých pravidel. Základem je dobré řízení – ulevuje sporům, podporuje stanovené cíle, v důsledku je levnější a efektivnější než „neřízený zmatek“; k němu patří i diskuse a informovanost, nejde jen o vydávání pokynů. Řízení by mělo být plně transparentní, do řízení patří lídři i manažeři. Řízení shora musí být provázané s obcemi, aby celek fungoval. Řízení se týká hlavně „měkkých dovedností“ (soft skills), v tom je odlišnost od firem, kde jsou klíčové tvrdé dovednosti (profesní odbornost). Naše činnost je o lidech, ne o hmotných výrobcích. Nejen v té chvíli zazněla slova o důležitosti dobrovolníků a zároveň specifčnosti práce s nimi.

Flexibilita a stálost – předpisy, kompetence, odbornosti, administrativa a finance. Bylo pojednáno o různých pohledech na Unitarii, a to v širokém spektru oblastí, historickém přehledu a vývoji. Šlo o užitečné shrnutí výše uvedeného. Je dobré si uvědomit, jaké máme

v obcích i v celku orgány, komise, duchovní a laickou složku, množství lidí ve vzájemných formálních i neformálních vazbách, také předpisy a nepsané zákonitosti. Různé jednotlivosti a příklady pak takový systém dobře dokreslují. Seminářem nás provázela Týna.

Rev. Petr Samojský pohovořil v přednášce o Vedení multigenerační obce. Jedná se o téma aktuální i obvyklé – asi ve všech našich obcích patří členové minimálně do dvou generací a vzhledem k prodlužování života prakticky až do čtyř... I když máme mnoho společného, každá generace má nějaké své představy, potřeby a zvyklosti a obec by měla vyhovět konsenzuálně všem. K tomu je nutné přidat ještě rozdílnosti z dalších pohledů – rodina, pár, osamocený člověk, různosti sociální, místních podmínek obcí apod. Jsme komunita, která rozdíly bere jako možnost rozvoje, jinakost není na překážku. Je náročnější tvořit programy pro různorodé skupiny, je to však také pestřejší a tvořivější činnost, přináší pozitivita prakticky všem zúčastněným.

K tématu multigenerační obce, možná i obce různorodě zaměřené, si můžeme klást různé otázky, například: Je integrace dalších skupin podle jakékoliv specifikace výzvou? Chápeme ji tak, chceme ji? Co u nás najdou,

co jim můžeme nabídnout? Co bude potřeba změnit, s jakými následky? Porozumíme jim?

V poslední části semináře jsme ve skupinách diskutovali o přizpůsobení shromáždění vícegenerační struktury obce. Třeba se některé nápady v obcích uplatní.

Práce v týmech je úplně běžná a v Unitarii zásadní. Jak dále uvedla Jana Tichá, o věcech by neměl rozhodovat jedinec, takže k řešení vznikne tým, třeba i minitým, dvojice, a pak záleží na kvalitě vzájemné komunikace, aby skupina došla k dobrým závěrům. Protože jsme lidé různí, v týmech je třeba respektovat různost druhých a zároveň s nimi efektivně jednat. Když se skupina sestavuje, je dobře, aby byly zastoupeny vhodné typy osobností podle různých hledisek s ohledem na řešnou činnost. Při jednání je nutné dodržovat stanovená pravidla a také respektovat druhého. V relativně krátkém čase tři čtvrtě hodiny se nedá naučit komunikace, lze spíš jen pokázat na stěžejní prvky komunikace, abychom o nich mohli alespoň přemýšlet.

V další části jsme se seznámili se dvěma typologiemi osobnosti, s enneagramem a MBTI (Myers-Briggs Type Indicator). Podle nich se dají lidé rozdělit do devíti, resp. šestnácti typů s popsány charakteristikami. Při vytváření týmů není od věci se o typy zajímat vzhledem k činnosti, kterou bude dotýčný vykonávat. V každém případě platí, že žádný typ není lepší ani horší než ostatní typy a že alespoň průměrně zralý jedinec každého typu je schopen spolupráce s jedincem jiného typu, i když někdy to půjde lépe a někdy hůře.

Vedení NSČU – historické etapy, specifiky, osobnosti. Již název semináře Kristýny Ledererové Kolajové napovídá, že šlo o pohled na vedení Unitarie v minulých sto letech, jeho zaměření, zvláštnosti, jedinečnosti, zajímavosti. Z nich uvedme například následující: v době existence Svobodného bratrství (v letech 1922–1930) a poté organizovaní i jako NSČU se unitáři dokázali plně samofinancovat; Mája Čapková, byť ve stínu manžela N. F. Čapka, významně ovlivňovala NSČU; v období totality bylo vedení bez ambic, pokusy o oživení přicházely zdola od členů, docházelo ke střetům členů s vedením

i osobním střetům mezi sebou (což ukazuje na nutnost kvalitního vedení); obdobně pak v letech následujících po roce 1989 – Unitaria byla v zanedbaném stavu, zestárla členská základna i vedení, členové se stali manipulovatelní, došlo ke zneužívání moci vedením. Postupně pak začala Unitaria fungovat jako celek, různorodý, avšak stavící na společných principech, přístupech a cílech. Vedení ji řídí ku prospěchu jednotlivců i celku. Pozornost byla věnována rovněž budoucnosti, některým otázkám k řešení.

Týna vedla též moderovanou diskuzi: Vedení našich unitářských obcí. Úvodní otázka pro přítomné byla pozitivní – Co považujeme z našeho pohledu za největší úspěch vedení naší obce za poslední rok. Uvedli jsme ve zkratce následující: pochodeň převzali mladší; překonali jsme covid a zorganizovali další akce; povedlo se znovu zasadit sto květín na Žofíně; máme nového schopného tajemníka POU; povedla se organizace zajištění provozu Komunitního centra, je jasný jeho budoucí stav; MSS alokoval peníze na asistenta duchovního; i když není formulovaná dlouhodobá perspektiva, úspěchem je konzistence, integrita; je aktivní velká část členské základny; v LOU se dokázali konsolidovat a mají novou duchovni; shromáždění je stabilní, rituální; vedení obce udržuje svou činnost, jsou uskutečňovány mnohé aktivity; daří se různé jednotlivosti; vedení se bere za myšlenku, za členy i za lidi z veřejnosti.

Úspěchy jsou různorodé, protože každá obec je jiná. Všichni jsme však unitáři, proto odpovídají našim zaměřením a aktivitám. V závěru diskuse jsme ještě uvedli jednu oblast, v níž je naše obec dobrá, a jednu se slabými místy. Jaký máte názor vy?

Večer pokračoval opět diskusemi, setkáváním se a povídáním nejen k programu toho dne.

Konflikt jako příležitost – otázka, jak na vhodné řešení konfliktů, se týká v podstatě každého z nás. Tomuto tématu se v neděli dopoledne věnoval Martin Pazlar, mj. člen Asociace mediátorů ČR. Konfliktní situace vzniká různými nedorozuměními a nejistotou v sobě samém. Vzniká také mezi dvěma či více

komunikujícími lidmi, u kterých při ní dojde ke střetu rozdílných názorů, stanovisek, postojů, potřeb, zájmů, citů, hodnot a chování. Neznamená nezbytně okamžitý „boj“, je to prostě situace, kterou bychom měli brát jako pozitivní možnost si názory v klidu vyjasnit. Neměli bychom svůj názor prosazovat násilně, vyvyšovat se nad druhé atd., naopak bychom měli druhé osoby respektovat, brát v potaz různé možnosti řešení – určitě takového a další rady známe. Přínosem semináře bylo představení klíčových věcí, jež se týkají principu vzniku konfliktu, jeho možného pokračování a vývoje (fáze spouštěče, eskalace, krize a následného vyčerpání a únavy), a to pokud mu nepředejdeme nebo ho nezvládneme hned na počátku. Také byl zmíněn přístup k jeho řešení. V principu se můžeme postavit ke konfliktu tak, že budeme s druhým soupeřit (prosazovat výhradně sebe), anebo naopak ustoupíme (netrváme na svém názoru, i kdyby byl „správnější“ než toho druhého). Konfliktu se můžeme i vyhnout, udělat kompromis nebo – vlastně v ideálním případě – se domluvit na dohodě, spolupráci a pokusit se najít vhodnou strategii ke zvládnutí vnitřního konfliktu.

V semináři jsme také modelově řešili čtyři zadané situace, na kterých jsme si vyzkoušeli využití získaných informací. V závěru jsme získali množství rad k ujasnění si svého chování a jednání v souvislosti s různými typy a fázemi konfliktů.

Efektivní vedení neziskové organizace bylo druhé nedělní téma, jímž se zabývala lektorka Zuzana Zděnková. Východiskem bylo přiblížení problematiky práce s dobrovolníky, která je pro činnost Unitarie typická, a to v souladu se zaměřením a potřebami celé komunity. Dobrovolníkem je vlastně kdokoli z nás, když přispívá svojí činností ku prospěchu skupiny, obce nebo celé Unitarie. Ačkoli se může zdát, že stačí jen takzvaně přiložit ruku k dílu, dozvěděli jsme se o řadě aspektů, jichž se dobrovolnické práce týkají. Důležitá je například motivace: pro motivování potřebujeme znát sebe nebo možnosti druhých, říkat si a dělat věci průhledně, transparentně. Důležité je také vědět, jak tým funguje, mít nasta-

vená pravidla, aby nevznikl „slon v porcelánu“. Zazněly rady a příklady, jak na to, zajímavé byly brainstormingové odpovědi na otázku, co konkrétně u vás můžete zkusit od zítra jinak. Odnášeli jsme si „krabici s nápady na aktivity“, praktické náměty pro naši práci.

Unitářské vedení na nadnárodní úrovni byl informativní seminář předsedkyně NSČU Týny o výzvách pro budoucnost celosvětového unitářství. Na podzim roku 2023 se konala v Praze čtyřdenní konference *Leading into the Future*, kde se setkala téměř sedmdesátka unitářů z celého světa tvořící přípravný tým. Šlo zejména o sdělování nápadů, námětů a možností, jak mohou obce a společenství duchovně i početně růst, jaké mohou být vize, možnosti a perspektivy celosvětového unitářství. Dále bylo předmětem konference projektování nové zastřešující organizace pro celosvětovou unitářskou strukturu – jak a proč organizaci konstituovat a prodiskutovat problematická místa (například se vzhledem k časovým pásmům dá jen velmi obtížně uspořádat celosvětové online setkání ve stejný čas, problémem je i jazyk komunikace – není žádný celosvětový a překlady jsou poměrně drahé apod.).

Účastníci se shodli na pěti oblastech, sférách, na které se tým bude zaměřovat, například na vzdělávání a rozvoj vedení, na získávání finančních zdrojů a jejich udržitelnost, na možnosti sdílení teologie (historie) a myšlení. Aby bylo viditelné, že setkání mělo smysl, shodli se přítomní kromě jiného na vytvoření tří systémů: úložišti odborných textů a jejich překladů (včetně kritických poznámek atd.), úložišti liturgických textů, písní a jejich překladů a na online platformě pro sdílení příběhů našich komunit.

Z celosvětového pohledu patří naše NSČU mezi „top“ unitářské organizace. Očekává se, že spíše budeme dávat, a to v rámci principu spravedlivého rozdělování zdrojů, práce i zodpovědnosti. Máme co nabídnout, jsme celkem stabilizovaní, silní. Je to pro nás dobrá zpráva, zároveň však i závazek a příležitost k šíření toho, co z nás dělá unitáře.

Závěrečná debata byla věnována námětu Vedení jako příležitost posouvat NSČU správně

ným směrem. Hovořilo se o možnosti získávání vstupních dat pro rozhodování o správném směřování (pozorování, dotazníky, ankety, debaty, diskuze...) a o zacházení s nimi (analýzy, hledání podstaty, zákonitostí apod.). Diskuse proběhla o strategiích vytváření plánů a projektů, o jejich převedení do praxe a následné evaluaci.

Akademie byla oficiálně ukončena před 17. hodinou a pak nastalo balení, loučení se a poslední sdílení společných prožitků

s přáním setkat se při další příležitosti, třeba na příštím modulu Akademie.

A co se chystá v Akademii do budoucnosti, a to již od letoška? Kromě tradiční struktury přibudou další možnosti pro rozvoj poznání, vzdělávání, setkávání. Informace budou zveřejňovány na webu Unitářské akademie (<https://unitarska-akademie.cz/>), v různých interních unitářských materiálech a na různých setkáváních nebo je rádi sdělí všichni, kdo v rámci Akademie působí. A že se můžeme těšit, je více než jisté.

Žehnání vodám

Michal Kohout

Žehnání vodám patří v Pražské obci unitářů od roku 2005 k pravidelným a oblíbeným událostem liturgického kalendáře. Vedle tradiční Květinové slavnosti nebo celounitářského Sdílení světla je to nepochybně událost téměř rodinného charakteru zaměřená spíše dovnitř našeho společenství. Odehrává se pravidelně na začátku září jako jakási vzpomínka na léto, ale i na starší členy či minulé události. Konkrétní podoba této slavnosti spočívá v tom, že členové obce během roku (především léta, kdy se nejvíce cestuje) shromažďují vzorky vod pocházející z různých zdrojů. S vodou se shromažďují i příběhy s ní spojené. Nejde tedy jen o konkrétní vzorek vody, ale i o příběh – co kdo během léta či roku prožil, která místa navštívil, s kým nebo čím se tam potkal. Cení se samozřejmě nejen exotičnost zdroje, ale i vtipnost příběhu či fotografická ilustrace, která ho doprovodí. Často stačí přinést vodu z domácího vodovodu, když ji doprovodí vypovídající příběh. Vzorky vody jsou slévány ve společné váze a spojují se v jeden celek symbolizující provázanost a jednotu našich životních příběhů. Následně (ale to už je věcí zasvěcenců a odehrává se mimo zraky společenství jako součást legendy) je z nádoby naplněna menší plastová láhev, která je uložena do příštího roku v mrazáku lednice v kanceláři POU. Voda se pak po rozmrazení stává základem nové „váčky“ a příběh se cyklicky opakuje. Vlívání je doprovázeno promítáním fotografií z míst odběru s názvem místa, vrocením, jménem toho, kdo vzorek odebral, a event. jeho mikropříběhem. Proudění vody do vázy se tak přirozeně slévá s proudem času, když člověku před očima defiluje vlastní minulost, život společenství a příběhy členů, z nichž mnozí již nejsou mezi námi, ale ani na tomto světě. Tento jednoduchý rituál tak nabývá překvapivé působivosti a hloubky. Člověk cítí, jak se kolem něho v malých příbězích pohybují velké dějiny, vidí pády i růst společenství, jeho hubené i tučné roky, a hlavně, jak mu po každém roce přibývá další letokruh, nová vrstva.

Proudění vody se slévá s proudem času.

(Foto

© pixabay.com.)

Voda je zcela přirozeným symbolem života, ale i schopnosti adaptace, plynutí či tvárnosti a určité jemnosti doprovázené

vytrvalostí (voda proráží kámen nikoliv silou, ale stálostí dopadu). Bývá tak spojována s citlivostí a „ženskostí“. Je jedním ze zá-

kladných živlů nebo prvků. K těm dalším obvykle řadíme zemi, vzduch, oheň (a někdy i další, např. ducha či naopak zemité dřevo). Jako taková má téměř v každé kultuře svoje zástupné božstvo (např. u Řeků je to bůh moří Poseidon, u pohanů a v lidové kultuře přeživší vodník či různé víly). Jsou s ní spojené i různé svátky a rituály (křesťanský křest, pohansko-velikonoční zajišťování plodnosti poléváním, hinduistické a buddhistické vodní slavnosti slavené především v jihovýchodní Asii atp.).

Přemýšlíme-li o našem liturgickém kalendáři v těchto souvislostech a uvážíme-li význam a souvislosti jednotlivých slavností, můžeme naše vyprávění o slavnosti Žehnání vodám zakončit trochu netradičně obrácením se k poslednímu základnímu živlu, kterému v našem unitářském liturgickém kalendáři nevěnujeme pozornost: totiž větru či duchu. Nejspíše by mu příslušel

začátek března – krásně by nám to potom vycházelo:

- Květinová slavnost, oslava země – někdy začátkem června jako konec jedné programové sezóny a přechod jara do léta,
- Žehnání vodám – na počátku září jako začátek nové programové sezóny a přechod léta do podzimu,
- Slavnost světla čili ohně – konaná počátkem prosince a oslavující příchod zimy.
- Zřetelně nám tady chybí proponovaná Oslava ducha a (jižního) větru ohlašující jaro začátkem března. Teoreticky by se takovou oslavou mohlo stát naše výroční valné shromáždění. To má sice k oslavě ducha v dnešní podobě dosud daleko, ale malý ten, kdo zná jen malý cíl! Kdybychom se na tuto událost podívali jako na jarní úklid s démonickými prvky vynášení Morany či naopak karnevalový Purim, jistou souvislost bychom tam již dnes našli.

Žehnání vodám patří v POU k pravidelným událostem liturgického kalendáře. (Foto Luboš Zámeš.)

Jedinečná Země: Esence vody

Filmová recenze

Matěj Čihák

Dokumentární film německé společnosti ZDF Studios z roku 2023 *Jedinečná Země: Esence vody* je jakousi mozaikou různých podob, které na sebe bere voda, tato nejzáračnější životodárná tekutina ze všech. Padesátiminutový snímek je dostupný na YouTube v anglické verzi pod názvem *Unique Earth: The Essence of Water*. Jeho protagonisté, vědci zabývající se vodou, pochází z různých částí světa, větší část z nich z německy hovořících zemí.

Voda je základním prvkem pro vznik a existenci života. (Foto © pixabay.com.)

Molekula vody, složená z prvků vodíku a kyslíku, patří mezi nejmenší molekuly, které můžeme ve vesmíru najít. Přitom je zcela základním prvkem pro vznik a existenci života; alespoň tak, jak ho známe. Voda pokrývá většinu povrchu naší planety. Ve vodě žije naprostá většina živých organismů. Ve vodě život vznikl. Všechny suchozemské organismy, včetně lidí, vzešly původně z vody. Některé suchozemské organismy se dokonce po „krátkém“ pobytu na souši rozhodly do vody raději vrátit. Tak

vznikli vodní savci – delfíni, velryby a další. Bez jídla může člověk vydržet desítky dní, bez vody však pouze pár dní, a již po několika delších hodinách bez vody začíná být lidský organismus ohrožený. Voda je skutečnou alfou a omegou pozemského života.

Jednotlivé části dokumentu kromě společného tématu vody a jejího vědeckého výzkumu nespojuje v podstatě nic zásadnějšího. To ovšem dokumentu na kvalitě nijak neubírá. Jeho kolážovitá povaha je záměrná.

Nepřináší ucelený příběh, spíše umožňuje vhled (sérii vhlédů) do povahy vody a jejích různých projevů.

Můžeme se tak s autory dokumentu ponořit do fascinujících vodních jeskyň na Bahamách a dozvědět se, proč některé ryby, které plavou v té samé jeskyni, se nikdy nemohou setkat. Můžeme navštívit Island a místa, kde se pod vodou setkávají dva kontinenty – Eurasie a Severní Amerika. Krátce zavítáme (v simulaci) i na Mars a dozvíme se o mořích a řekách, jež kdysi po rudé planetě tekly. Zaposloucháme se do písni velryb nebo se podíváme do nitra stromů, které fungují jako geniální systém na nasávání vody. Podíváme se do mraků, jež mohou vážit až tisíce tun. Dozvíme se, proč led pluje na vodě a nepotopí se. Sestoupíme do čtyři kilometry hlubokého dolu v Jihoafrické republice, abychom zjistili, že život je schopný přežít i v těch nejvíc nehostinných podmínkách.

To bylo jen několik malých ukázek z toho, co padesátiminutový dokument nabízí. Divák se o vodě – v jejích různých formách – dozví řadu zajímavých informací. Ale také zažije estetický zážitek skrze záběry míst, na která se běžně nepodívá, a to ani ve většině jiných dokumentárních filmů. Obrazová kvalita snímku je vysoká a umožňuje tak setkání s vodou i na jiné než jen informační a racionální rovině. Vodu opravdu ukazuje a umožňuje se naladit na její esenci.

Ve snímku poněkud chybí tematizace vztahu vody a lidské civilizace, především jejího znečištění lidskou činností. S tím souvisí téma ochrany vody a péče o ni. Vzhledem k charakteru dokumentu, který je především informativní a prožitkový, je to však pochopitelné. Film *Jedinečná Země: Esence vody* bych rozhodně všem doporučil jako dobrou cestu k většímu porozumění vodě i jako estetický (a v jistém smyslu duchovní) zážitek.

Tvůrčí život | ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ | Ročník 13, 2024, číslo 2**Vydává:**

Náboženská společnost českých unitářů, Karlova 186/8, 110 00 Praha 1, IČ: 00460524
Vychází 5x ročně.

Redakce:

Kristýna Ledererová Kolajová, Matěj Čihák

Na čísle redakčně spolupracovali:

Rev. Petr Samojský, Jana Tichá

Jazyková korektura:

Jarmila Colombo

Grafická úprava a sazba:

Tomáš Dušek – PunxPress

Tisk:

ON tisk, s. r o., Křesomyslova 384/17, 140 00 Praha 4

Kontakt:

kristyna-ledererova@unitaria.cz

Registrováno pod č. MK ČR E 20775.

ISSN 2336-1107

Informace o našich autorech najdete na webu NSČU, v sekci Tvůrčí život, podsekcí O autorech:
unitaria.cz/tvurci-zivot/autori.

Za původnost a věcnou správnost příspěvků odpovídají autoři. Obsah příspěvků nemusí souhlasit se stanoviskem vydavatele. Všechna práva k obsahu příspěvků náleží autorům a jakékoli jejich další užívání musí být v souladu s autorským zákonem.

Obrázek na první straně obálky: Energie společenství © pixabay.com.

Obrázky na třetí straně obálky: Společný úklid židovského hřbitova na Mořině © Božena Kohoutová a Jana Hrevušová.

Obrázek na čtvrté straně obálky: Poraněné vztahy a spiritualita © pixabay.com.

